BIBLIOTHECA SCRIPTORUM, MONUMENTORUMQUE, Ad LEGES, sive FOROS Regni ARAGONIÆ pertinentium, Ab Anno Christi M.XXXIV. usque ad finem Sæculi XVII.

RATIO OPERIS.

Enarratores, qua maxima licuerit
potero qui ad Aragoniæ Leges, sive
Foros historicè, Juridicè, Politicè,
vel Criticè tandem scripserunt, ab
ipsis Regni initiis repetendam rem
haud immerito existimem (non quod
velim veteres commentarios facere,
sed quod in omnibus rebus animad-
vertitur id perfectum esse, quod
ex omnibus suis partibus constat,
et certe cujusque rei potissima
pars principium est) à tempore in
quam Sanctii Majoris, universæ His-
paniæ Christianæ Regis, desinente
xisti Sæculo X. Regno diviso inter

suos Filios, paterno arbitrio, sive bene, sive minus politice, univer sis eius ditionibus, Navarrae Regno Gussiae relicto. Aragoniae Regnum in Ranymiro I. Christianissimo ini tium habuit Anno 1034. Castellae vero quod Maris erat, in Ferdinando I. Magno, A. 1037.

Quanquam enim verum sit, ni hil de Foris, sive Legibus, Universo Aragoniae Regno a Regibus suis dattis, per duo, et amplius ab eius initio, saecu la certi, ac explorati juris, reperiri, toto scilicet, eo tempore in quo prima illorum Regum series, a Sancii Ma joris, Linea deducta, Aragoniae Reg num fundavit, ac felicissimis vic torijs adversus Mauros habitis, auxit, dilatavit, et non exiguis nominis fe cit. Constat tamen satis, plures Foros ab his Regibus, diversis Regni Civita tibus, ac Villis, scriptos, dattos que fuisse, quos hic penitus ommittere piaculi instar ducerem, quippe cum sint, verissima totius Aragonici Iuris Elementa, atque Fontes.

De Foro quem dicunt Suprar-biensi.

Ae tamen quae de Suprarbiensi Foro, per duo fermè saecula passim

cir

circunferuntur, in ipso Opere immé-
nè, penitus omisisse videar: illi-
us Historiam ex multis Auctorum
testimoniis conflatam, ac Notis pro-
priis illustratam, me pridem scrip-
sisse, ac eundem Forum Suprarbi-
ensem, ex cod. Bibliotheca Hugus-
tiniani Collegii Matritensis (vulgo
de Doña Maria de Aragon) cum aliis
plurimis contulisse, ac Notis etiam
propriis auxisse, et explicasse, quæ
Glossarii loco esse poterint, tamen
referre hic extra ordinem placet:
et inter schedas nostras servari,
magni hoc voluminis, in fol. Opus
M. S.

Caeterum quod plura Monumen-
ta antiqua hic etiam memorem,
librorum, aut à re nostra alienum
„ nonquid Quisquis igitur prolixita-
„ tem meam incusset, et insolitam
„ ab usque Legum professoribus, cor-
„ porum, et Historiarum discussio-
„ nem, sciat earum noticiam, bo-
„ no, et erudito Juris-Consulto esse
„ necessariam, ex qua (praeter mis-
„ cellanea eruditionis ad venti-
„ tium lucrum et fastidii levamen)
re

» resultat prompta, et facilis de-
» cisio plurium inter Juris-Inter-
» pretes dubiorum alioquin inex-
» tricabilium.

PARS I.

RANIMIRUS I. Christianissimus

Ann. Chr. 1034.

I.

Ranimirus I. Rex.

... primum verum ac proprium Aragoniæ Regni (inco ex præscripto Patris, incipientis) Regem statuimus: ex præscripto inquam Sancii Majoris vocati, qui tunc temporis Regnum Navarræ, et Aragoniæ possidebat pro indiviso, ut inter Gesta Comitum Barchinonensium, scripta circa A. 1190 a quodam Monacho Rivipullensi (de quo suo loco) plane legitur, cap 19 De principio, et successione Regum Aragoniæ. Cum enim vix Auctor uno ac dimidio saeculo à rei istius eventu vixerit, cur ei, et si non omnino coetaneo, proximiori tamen, fides sit deneganda, recentioribus vero credendum magis, certe non videtur. huius Regis tempore primum occurrit.

Judicium Regis de Episcopatu Ripacurcense.

Anno 1040 15 Kal Octobris Notitia Judicati, pro Eribaldo Urgellensi Ep.

Episcopo, nomine sua Ecclesia, qui
coram dicto Rege comparuit, atque
se querellavit de Episcopatu Ripa
curcense, eo quòd Pater eius Rex
Sancius abstulerat eum, et Gesta
viensem, de Suxe, et Dominationes
atque Diacesi Ecclesia S. Maria se
dis Orgellensis. Et Rex pro Episcopo
judicavit; et Privilegium ei con
cessit per manus Eximini scripto
ris sui. Extat in Appendice Mar
ca Hispanica (de qua infra) n 119
col 1068

Juramentum eiusdem Regis factum Episcopo Urgellensi

Circa Anno 1042 Sacramen
tum (sive Juramentum) eiusdem
Regis, factum Guillelmo Guifredi
Episcopo Urgellensi, in quo, hac,
inter alia, leguntur. Ut, de ista
hora in antea, non te decepere
nec de tua vita, nec de tua mem
bra, qua in corpus tuum se te
nent, nec de tua terra, &a Extat
in Appendis Marc Hisp n. 225. col 1085

Ferriolus Bolea

Anno 1042 circa medium fere
etiam saculi istius, vitam age
bat, in Monasterio Pinnatensi
eiusdem Regni Ferriolus Bolea,
cuius, ~~vel~~ Auctoris operis: cuiusdam
Historici de rebus sui temporis
Zu

Zurita memor est Inaíc Latín Sig
„ aá R 1049. his verbis Vetusta quæ
„ rea tabula extat in canobio S. Joa
„ nnis Pinnatensis, Gothicis litteris
„ inscripta feruntur quibus Fraris
„ lus Bolea, qui se, cum Nunone
„ Fratre, et Sacro catui addixerat,
„ Dum Hostium feritatem, atque
„ immanitatem, deuiat, et Paga
„ nos vocat, perhibet hoc Anno Ra
„ mirum Regem in Aragonia, Su
„ prarvie, et Ripacurcia, Almug
„ dadithum Cæsaraugusta, et Al
„ mudafarem Ilerda regnare. Hac
de eo Zurita.

Concilium Provinciale a Rege indictum

Anno 1062. Concilium Provin
ciale, quod fecit idem Rex, cum
Episcopis, et Abbatibus suis in S. Joa
nnis (Pinnatensis) canobio, in quo
statutum fuit, ut Aragonij Epis
copi sumerentur ex Monasterio
S. Joannis, quod antea per Regem
Sanctium fuerat institutum. Ca
tera in eo Concilio acta deside
rantur. Extat apud Hieronym de
Blancas, sed non integrum, in Com
m Rer Arag. p m 624. De eo Baronius
card. Annal Eccles Tom. II p 327. Ex
tat etiam Hispano idiomate apud
Francisc Didac. de Aynsa, in His
tor.

Forus Benavarre

tor Dicens ... 3 ... 4 a m. 36.

Ab Ann. 1053 usque ad Ann. 1063 Forus Benavarra ejusdem Ranymiri, iam tunc Ripacurtiæ, suprarsit, et Aragoniæ Regis, dicta Villa Hominibus, ob egregia illi parta servitia tunc "gatus. post A. 1053. in quo Mau"ris, qui Ripacurtia penitus "exacti nondum fuerant, acre "Bellum a Rege illatum fuit; "Benavarrumque, ab eis recep"tum, vi expugnavit; Ut magnus testatur Zurita, in Indic. Ver. ab Arag. Reg. Gestar. h. A. usque ad Ann. 1063 Quamquam enim in illius scriptura factam fuisse illam Cartham in mense Aprilis. Era M. C. XXV i. e. Ann. 1087. legatur, vitiorum id, ims et ingorribile esse, nemo inficias ibit; cum ejusdem Zurita testimonio ubi sup. Era MCI. satis comprobetur, Regem illum stre"nuissimum; ad Gradum Ar"com Era M. C I. (i. e. A. 1064) VIII "10 Maij a Sanctis castella Re

„ Rege, Ferdinandi Fratris Fi
„ lio, praeliantem interfectum
„ fuisse, quod miror non satis
perceptisse doctissimos, atque
Occulatissimos Viros, ad quos
res ista aliquando in judici
um deducta fuit.

Donatio Regis, et eius filij Ecclesiae Jaccensi.

Anno 1063 Donatio Ranimi
ri Regis, et Sanctij eius Filij fa
brica Ecclesia cathedralis Ja
ccensis. Extat (sed non integra)
apud Vincentium Blasco de
la Nuza, Historiar. Arag. Tom. 1.
lib. 3. cap. 26 n. 322.

Promissio eorundem, de Constituendo Episcopo in Urbe Oscensi, dum a Mauris caperetur.

Eodem Ann. Instrumentum
Donationis Deo, ac S. Petro, et de
Constituendo Episcopo in Urbe
Oscensi Ranymiri Regis, ac Sanc
tij eius Filij. Extat apud Fran
cisc. Didac. de Aynsa, in Histor
Oscens. lib. 4 cap. 5 n. 523.

Uxor Regis, et eorum Filij:

Uxorem duxit Rex, Ermesen
dam (quae, dum lustralibus a
quis tingeretur, Sulibergua dicta
fuit) Bernardi Rogerij Comitis
Bigorrensis Filiam, ex qua Sanc
tij

cium, ac Garsiam Filios habuit et Sanciam, ac Teresiam Filias, Primus illorum regnavit post Patrem. Alter Primus Iaccetanus Episcopus fuit Filiæ duobus Raymundis Patri, ac Filio, Tolosanis Comitibus nupsere. Sesta, ac Mortem Regis breviter innuit Inscriptio quam illius depicta Effigies Cæsaraugusta habet, (de qua et de alijs aliorum Regumque as huic operi intexere non abs re ducimus, infra ad ann. 1587. dicemus) his verbis Ranymirus I.

Inscriptio quam habet Regi depicta effigies.

" christianissimus. Sanctij. Maioris
" F. cum Sacræ. Religionis. Cultum.
" Cærimoniasque. Ex Romanæ Eccle
" sia Sanctionibus. Instaurandas.
" Multorum. Episcoporum. Ad. Iaccam.
" Habito. Consilio. curavisset. Supra
" rbiensique. Ripacurtiensi. Ac Pa
" liariensi. Ditionibus. Acquisitis.
" Longe. Suum. Dilataret. Impe
" rium. Ad. Gradus. Arcem. Prælians.
" Occiditur A. D IIX. Id. Maij Ætatis
" sua. Ann. LX. Natalis Domini
" M. LXIII. Regnavit. Ann. XXIIX.
" Menses. VI. Dies. XX.

SANCCIUS Ramiresius.
An. Chr. 1063.

II

Sancius Ramiresius Rex.

Eodem Ann. Mortuo Ranymiro I. Sancius Ramiresius, eius Filius, religione praestans, et bellica fortitudine haud impar (ut Baronij Cardinalis verbis eum laudem) Regna Aragoniae, Ripacurtiae, ac Navarrae, iniit.

Jaccam, Urbem constituit.

A. 1064. Initio Regni Jaccam, vetustum Vasconum Oppidum Urbis appellatione cohonestat; ac Leges, Civibus sancit, Militaribus, atque horridis illis Hominibus consentaneas; cuius rei fidem facit Forus Jaccetanus ab hoc Regedatus h. A. M. S.

FORUS Jaccetanus.

Ann. chr. 1068. Raymundus Berengarij, Comes Barchinonensis, et Adalmodis eius Uxor, cum consilio Procuratorum, et Iudicum Provinciae, condiderunt Codicem Legum, quem vulgo vocant Usaticos Barchinonenses, quo etiam nunc utuntur ca-

Usatici Barchinonae scribuntur.

catrium. Errant autem vehe
menter, qui istam Gotthicarum
Legum abrogationem, seu potiu
Additionem, ad Veterem Legis
Codicem, decretam putant in
Concilio Ecclesiastico; nulla enim
illic mentio auctoritatis Ecclesi
astica. Sanè scriptores rerum His
panicarum, et alij quidam tra
dunt, huic Conventui præfuisse
Hugonem Candidum Cardina
lem, qui tum sedis Apostolica
Legatus erat in his Regionibus
eum que penitus abrogare Le
ges Gottas, novasque sancivisse
quod insigniter falsum est. Fa
tum id sola Principum auctori
tate, cum consilio tamen Magn
tum, et Iudicum Provincia. D
cendum, ergo, concilium illud
in Tomis conciliorum. Quod hi
et si directe ad Aragonia Fi
ros nihil faciat, advertere n
nolui.

Donatio Regis Monasterio Pinna-
tensi.

A. 1070 Carta Donationis
Sancij Ramirezij Regis, Deo, e
B. Ioanni Baptista, de illo Mo
e

terio quod vocatur S. Iacobus de Aybar. Extat apud Hier. Blanc. in Comm. Rer. Arag. p. m. 625

Bulla Gregorij Papæ VII.

Ann. 1073. XIII. Kal. Martij Bulla Gregorij Papæ VII. in qua Regi Sancio et succesoribus suis, confirmat quod Alexander II. eius Prædecesor iam eis concesserat, (et si Alexandri Littera a nullo, quem viderim, huc usque adducta sint) scilicet; Ut Ecclesias Villarum, tam earum quas in Sarracenorum terris capere possent, quam earum quas ipsi in Regno suo ædificari facerent, vel per capellas suas, vel per quæ voluerint Monasteria, sedibus dumtaxat Episcopalibus exceptis, distribuere liceret eis: Et Sancti Abbatis Alquezarensis, hæc impugnantis audaciam compescit. Extat ad litteram apud Petr. Mich. Carbonell, in Vita Regi Petri, lib. 1. Petr. Ant. Beuter, chronic. lib. 2. cap. 3. Ioann. Briz. Histor. S. Ioann. Pinnaten. lib. 3. cap. 15. Francisc. Diago ... Aynsa, in Histor.

... ... 1 - 3 n. 55 - Vide
rium Ber... in Responso pro Regi
... nteuta § 1. Antonium ... ian in
... et ... dissertatione pro Eccles
Caesar augusta in causa ... Mazeca
Art 1 § n 40 Ioann ... de Azunega, in
cathedr Episcop Caesar aug p. 6 59 ...
... Mathew de Regim Ivo et Regna
... cap 2. § 5 n 4 Omittitur a Baro
nio in Annal Eccles h a quod mire
... Annales Ecclesiasticos non
parum faciat ac ipse varijs in lo
cis ... Scriptorum Hispan
ium circa praetensa Iura ... in
Hispanias, notare non desinat

Bulla Gregorij Papæ VII

" Anno 1074 XIII. Kal Aprilis Bu
lla eiusdem Gregorij Papa, eidem
Sancio Regi, super receptione Sa
crorum rituum, et Officij Roma
ni ... a Rege facta, quod pri
... inter Hispanos in Aragonia
... obtinuit studijs et iussioni
bus Regis, nec alterius, ut ipsemet
Pontifex in Bulla sua testatur-
quo Romana Ecclesia te filium
(ait) ac eam concordiam et eam-
dem amicitiam te nobiscum ha
bere, quam olim Reges Hispaniae
cum Romanis Pontificibus habeba
nt, cognosceris. Extat inter Epis
to

-las eiusdem Gregorij lib. 1 epi-
st. 63 et apud Card. Baronium
tom XI p. m 448

Bulla Gregorij Papa VII.

Anno 1075 Januario mense Bu-
lla eiusdem Gregorij Papa eidem
Sancio Regi ea scilicet occasione,
quod Sancius Aragonensis Epis-
copus ~~Romanum~~ petiverat, petere
missionem ab Episcopatu ob pro-
bes corporis infirmitates, ~~...~~ po-
nens aliori vita, et moribus lu-
...tos Homines, deligenda. et ...
... quos ita reperto, sed
e con...ubina natos, respuit Gre-
gorius, qui Coadjutorem dari Epis-
copo consentit magis, quam
penitus dimittere eum Episcopa-
tum. Extat inter Epistolas eius-
dem lib 2. epist. 50 et memoria
illius apud Baronium obi-
sup. p. m 458

Donatio Regis, ~~...~~. Monasterio Sancti Joannis de Pinna.

A 1080. Cartha Donationis
eiusdem Regis Sancij Monaste-
rio S. Joannis de Pinna, et Sy-
merico eius Abbati facta Extat
apud Hier. Blanc. in Comm. rer.
Arag. p. m 626

A 1086 12. Junij cartha Dona-
tio

Donatio Regis Monasterio ~~Sancti Ioannis Pinnatensis~~ Montis Aragonum.

Regis Dei et S. Sac-
ti Fundi [illegible] ex Actum de
Iesu Nazareno de Monte Arago-
num Extat apud Francisc Diago-
se Ayrsa (et, si non integra) in
Histor. Oscens lib 2 cap. 27. p. m. 44

A. 1090 Cartha eiusdem Sancii
gratia Dei Aragonensium, et Pam-
pelonensium seu Montisonis Regis, una
cum Filio suo Petro Subditorum
et iurationis; et praeceptum Dona-
tionis, et confirmationis ad omnes
Aragonenses et Pampilonenses, et
Suprarbienses praesentes, et futuros
in omni suo Regno, et ad Hispaten-
sum Aymericum, suos que successores
Ex Archivo S. Ioann Pinnat Extat
apud Alter Blanc in Comm Rer.
Arag. p. m. 606 Et apud Legum
Britium, atque alios; et si ali-
qua ipsius verba, sive bona, si-
ve mala fide, omissa in ea fuisse
contendatur quae tamen ut ibi le-
guntur non affert) Ios. de Moret
SS Annal. Reg. Navarra tom. 2 lib.
15 cap. 4 in Notis, pag 37.

Confirmat Rex Una cum Filio suo, ~~Monasterii Sancti Ioannis Pinna-tensis~~ omnia sua privilegia ad omnes Aragonenses, et Pampilonenses, et Suprarbienses.

A. 1093 V Non. Maii scriptura,
sive cartha, qua Rex Ramirum
Filium minimum natu, sacris, et
Di-

Ramirum Filium natu minorem Rex sacris et divino cultui dedicat

[illegible] sacra
qui vota susciperet, eo ingre
sponsione apud Sotardum Abba
tem obtinuisset et vitae, et Sanctè pro
fitetur, e Canobio Sancti Pontij
Tomeriensis Sallia Provincia in
territorio Narbonensi, ad Tauri
ripas (Thaurum esse arbitra
mur) abducit, quem ex pueritio
non excessisse, eo tempore ar
bitror. Extat apud Zuritam si
militer ab Arag. Reg. gestar
lib. 1. p. m. 2)

Donatio Regis Domui Montis Aragonum

Eodem Anno Non. Maij Cartha
Donationis de certis rebus Regis,
Ecclesia Iesu Nazareni, qua est
sita in Monte Aragonum. Extat
(sed non integra) apud Francisc
Dìaz de Aynsa in Histor. Oscens.
lib. 2. cap. 27. p. m. 44) ad 451

Uxores Regis, et earum Filij:

Uxorem duxit Rex Beatri
cem, ac ea e vivis sublata, Fa
liciam, Armengoli (Barbastren
sis dicti) Comitis Urgellitani
Filiam. Ex qua Filias habuit
Petrum, Alphonsum ac Rami
rum, qui omnes unus post ali
um, regnarunt. Sesta, ac Mortem
Regis praefert inscriptio ejus
Ima

Inscriptio quam habet eius de-
picta effigies.

[illegible] sepulta casa angus[illegible]
„ posita, his Vervis Sanctius. Ra
„ nimiri I. Filius. Sestarum. Re
„ rum. Gloria. Claris. Pompelonen
„ ne. Regnum. Adeptus. Saepius. Fa
„ sis. Fugatisque. Mauris. Pluri
„ ma. Ab. ipsis. Oppida. Vendicauit
„ sed. Osca. Nouit. Vescitana. Ur
„ be. Castris. Obsessa. Cum. Illius.
„ Mania. Equitans. Exploraret.
„ Ab. Eis. Vinus. Sagitta. Latere
„ confixo. Interiit. Pridie. Non
„ Iun. Annos. Natus. XLIX. Chris
„ ti: Autem. M XC.IV. Regnavit.
„ Annos XXXI. Dies XXV [illegible]

PETRUS I.

Ann. Chr. 1094.

III.

Petrus I. Rex.

Eodem Anno Sancio Ramirezio Fa funcio, Petrus I. huius nominis, eius Filius, Patris sceptrum tenuit: illi us sunt.

Donatio Regis Ecclesiae Oscensi

A. 1095 Carta Donationis Ecclesia Iesu Nazareni, à Rege facta pro à nima Patris sui, et pro remissione pe catorum suorum. Extat illius pars apud Francisc Didac de Aynsa, in Histor. Oscens lib 2 cap 27 p m 451

Bulla Urbani II. Papae Confirmatoria aliarum quas supra retulimus.

Eodem Anno XVII Kal Maij Bulla Urbani II. in qua Regi (quem Hispaniarum Regem excellentissimum appellat) eiusque successoribus, concessiones Alexandri II ac Gregorii VII confirmat. Extat apud omnes quos supra in Bulla Gregorii VII A 1073 iam retulimus Et ut illa edam omititur à Baronio cardinali in Annal Eccles quod misterio carere non videtur

Bulla eiusdem Pontificis in favorem Petri Oscensis Episcopi:

Bulla eiusdem Papa Urbani in favorem Petri Oscitani Episcopi, et su

...cesorum eiusdem ..., sine Da-
ta tamen, tradit Francisc Didac
de Aynsa, in Histor. oscens. lib. 4 cap.
p. m. 530 A. Baronio cardinali que
que omissa.

Donatio Regis Domus Montis-Aragonum.

A. 1096 mense Martii cartha
Libertatis, et Ingenuitatis Eccle-
sia Iesu Nazareni de Monte Ara-
gonia, Facta in obsidione de Ca-
lasanz Extat (sed non integra)
apud Francisc. Didac de Aynsa, in
Histor oscens. lib. 2 cap. 25 p. m. 435

Altera Donatio Regis.

A. 1096 Fragmentum alterius
Donationis dicta Ecclesia, facta.
Extat apud eundem ubi sup. d. lib.
2 cap. 27 p. m. 451

Altera Donatio Regis.

A. 1096 XVI. Kal. Januarij car-
tha Donationis, Commutationis
vel concambiationis eiusdem, Re-
gis. Extat apud eund. ubi sup.

Altera Donatio Regis Ecclesia Oscensi.

A. 1096 XII Novembr cartha
Donationis eiusdem, ad Ecclesiam
Iesu Nazareni Oscensis civita-
tis Extat apud eundem ubi sup.
lib. 4. cap. 5 p. m. 525

Donatio eiusdem facta eidem Ecclesia.

A. 1098 Privilegium Petri Re-
gis eidem Ecclesia Oscensi con-
cessum Datt. in obsidione castri
de Calasanz Extat apud eundem
ubi sup. lib. 4. cap. 5. p. m. 526.

A.

Bulla Urbani II. Papa in favorem Petri Oscensis Episcopi.

A. 1098 V Id Maji, Bulla Urbani Papa II. qua Petro Oscensi Episcopo, et illius successoribus plura Privilegia concedit. Extat apud eund. ubi sup. lib. 4 cap. 6. p. m. 531. Et ut multa alia, de quibus suis locis diximus, omittitur a Baronio in Annal. Eccles. h. a.

Rex eripit a Mauris Oscam Urbem.

Anno 1099 cum Anno 1096 V Kal. Decembr. Rex Oscam Urbem (quam olim Romani exterarum Nationum ac Gentium Victores, Urbis Victricis appellatione cohonestaverunt, quamque Mauri, quod sola temeritate nitti non possent, Regi dederunt) a Mauris accepisset, Forum illi hoc Anno dedit. Extat apud Franciscum Didac. de Aynsa, in Histor. Oscens. lib. 1. cap. 26 p. m. 96

Forus Oscensis.

Historia Fori Saccetani.

Historia Fori Saccetani sive collectionis Fororum Saccetanorum, quae Lo For de Sacca communiter inscribitur, ac dici solet, ut statim dicemus. Hanc Hier. Blanc. in Comm. rer. Arag. p. m. 595 Galind. Aznarii Aragonensium

co

Comitis concessit, circiter A. C. 35
et eius summarium sat, a re-
ipso ordinatum, cur. ibo tamen
(ut vocat) caractere, quo aliena
verba, et Instrumenta, quæ ab Au-
ctoribus in suis Libris interseru-
tur, scribi solent; quo animadu-
ducent. Nos collectionem hanc,
a Rege Sancio Majore delineatam,
a Ramiro eius Filio inchoatam, a
Sancio Ramirezio auctam; tempo-
re tamdem istius Petri Regis per-
fectam fuisse credimus, et labe
in ea probamus M. S.

Compilatio Fori Saccetani.

Eadem compillatio Fori Saccetani. [illegible] Ex Bibliotheca Augusti-
niani Collegij Maritensis (vul-
go de Doña Maria de Aragon) des-
cripta, et cum alijs duobus M. S.
conlata, ac Notis proprijs aucta,
et locupleta, quæ Glosari loco ene-
pouint. Inscriptio quippe illius, ta-
lis est: Aquest Libre es Lo For de la
departit en V Libres, de comenza aquest
Lo primer, en que tracta de la fe de
Ibat debida al Seynnor Rey; et de
les coses que pertaynnent a Deus et
ala Iesia. Titulos ha et XXX et
in els XXXI. Forri. Mox ait: Aqui-
co

...comenza Lo segont Libre, en que tracta de... de marit, et de muy-
llers et dels parents, et dels fills titulos habet XXV. et in eis totidem Foros. Deinde ait: Aquí comenza Lo tercer Libre, en que tracta de contracts, de alienaments, et de vezinats. titulos habet LIV. et in eis totidem Foros. Quartus ita inscribitur: Aquí comenza Lo quart Libre, en que parla dels crimens, dels malsfeyts, dels malfaytors, et dels penes que deben haver: titulos habet LXXI. et in eis totadem Foros. Quintus vero ita: Aquí comenza Lo cinquen Libre, en que tracta de citacions, et de les coses necesaries en iudici, et de barazlles, et de les coses semblants à estes titulos habet CLXI. et in eis CLXIX. Foros. Sunt igitur omnes Libri V. tituli CCCXLI. Fori vero CCC.L. quorum magna pars in Navarraeo Foro (vulgo el Fuero General de Navarra) legitur, nec pauci eorum in Prima compilatione Fororum Aragoniae, tempore Jacobi I. Regis editae, de qua ad Ann. 1247. diximus. M.S.

Universidad de Sevilla

Forus Regis Petri I.

Ipsius etiam Regis est Forus al... ter ...ter Communias Arag. (in quibus in

... ... incisi... ... ... ad Funes (Navar... ... Regni) sit ac vero significa... ... qui et poterint compilationis ... rum saccetanorum (de quasupra egimus) esse videtur, cum in ea ... rigatur. In compilatione vero Fori Generalis Navarra legi planum ... De ... videri potest ... ab ... Exea et Salayero, summus Justitia Arag. in Observat. Fisc. de ... ... tione ... Belli, iuxta For. Arag.

p. 2.

Uxores Regis et eorum Filij.

Uxorem duxit Rex Bertham, ac post eam, Agnetem ex hac Filios ... habuit Petrum, ac Elisabetham, ... mus sine Filijs decessit, altera ne... que nupsit. Gesta ac Mortem Regis ... praefert Inscriptio eius depicta ... Imagine Caesar-augusta ... ... verbis: Petrus. I. Sancij. F. In. Spe... Osca. Obsidione. Patris. In. Locum... Constitutus. Nec. Dei. Post - insig... nem. illam. Alcorazensem. Victo... riam. Et. Victoria. Clarissima. ... Ad. Posteros. transmissa. Victuntur... Insignia. Reportavit. Quatuor. N... mirum. Arabum. Nigrorum. Regu... Capita. Medio. Beati. Georgii. cru... ce. In. Quadrum. Distributa. Qui...

Inscriptio quam habet eius depicta effigies.

Exin

3. » Exinde. Regni. Mansit. Antelianis
» Divus. Denique. Capta. Urca-Gloria.
» Florens. Atque. In. Omni. Genere. Vir
» tutum. Excellens. Iuxe. Felix. Pius.
» Victor. Et Maximus. Appellatus. Est.
» Et. Verò. Annum. Agens. XXXV. Si
» ne. Prole. Mortuus. H. D. IV. Kal.-
» Octobr. Ann. Dom. M. C. IV. Regn.
» Ann. X. Menses III. Dies. XXVI.

ALPHONSUS I. Bellator, & Imperator.

Ann. Chr. 1104.

IV.

Alfonsus I. Rex

Eodem Anno Pro Petro I. post captivum Urbis Oscæ, sine Liberis vita functo, Alphonsus I. Bellator, eius frater regnavit; qui ob eius strenuam virtutem Hispaniæ quoque Imperator dictus fuit.

Usatici Barchinonæ practicari incipiunt in Comitatu Urgellensi

A. 1115 Primum Usatici Barchinonenses, pro Lege habiti sunt in ditione Comitum Urgellensium.

Expugnatio Urbis Cæsaraugustæ

Anno 1115 cùm hoc Anno Rex Cæsaraugustam civitatem (vulgo Zaragoza) coloniam Romanorum tempore immunem, amne Ibero effusam, ubi Oppidum antea vocabatur Salduba Regionis Editaniæ (ut cum Plinio eam memorem) è Maurorum tyrannide vi expulisset in Mense Januario Forum illi peculiare dedit. Extat apud Hyer. Blancam in comm. rer. Arag. p. m. 640.

Forus Cæsaraugustanus.

Ann. 1116. ... sancta Lucia Virginis

Forus Belchitensis.

Bulla Gelasÿ II. Papæ.

ris 5. Decembr. Dex dat Foros ad to
tos homines qui sunt in Belchit, e
in addita illa Honore de Sahinsa
guis populati, et in artea ibi po
pulaverint; per manus Roderici lega
scriptoris M. l

Aº 1118. IV. Id. Decembris. Littera
Gelasÿ II. Papæ Exercitui Christia
norum Civitatem Cæsar augusta
nam obsidenti, sive obtinenti, qui
bus Petrum Librana natione Ga
llum, in Cæsar augustanum Epis
copum ab ipsis electum et a se (ut
petierant) consecratum, commen
daat; iisdemque indulgentiam pe
catorum suorum impertitur, si Ec
clesia Cæsar augustana unde refici
tur, et clerici ibi Deo famulanti
bus inde pascantur aliquod arbi
trio Episcopi Contulerint. Extant
apud Hier Blanc in Comm rer.
Arag p m. 642 Card Baron An
nal Eccles Aº 1118 tom. 12 p 128
Joann de Arruego, in Cathedr Epis
cop Cæsar august p . D. Lud
vic ab Exea, in Discurs Instaur
Eccles. Cæsar aug. Part. 1 not 17 pag. 4

Eo

Epistola Petri Librana Episcopi Caesaraugustani

Eodem Anno Epistola Encyclica Petri (Librana) Episcopi Caesaraugustani, universis Hispaniae Ecclesiae Fidelibus Archiepiscopis, Episcopis Abbatibus, Presbyteris, omnibusque catholicae Fidei Cultoribus, inscripta, quae, una cum ea, et litteras Apostolicas Gelasii, superius memoratas, misit eisdem; hasque omnes subscriptione munitas, tum Bernardi Archiepiscopi Toletani cum aliorum Episcoporum Hispaniae, ac

Bosso Legatus Pontificius in Hispaniam.

Bosonis S. R. E. Cardinalis Legati, qui tunc morabatur in Hispania. Extat apud eosdem supra laudatos Ibidem. Caeterum dum Legati istius Bosonis mentio fit, iuvat quod de

De Frequentibus Legationibus quas Romani mittebant in Hispaniam

frequentibus Legationibus, quas hoc saeculo Pontifices instituerunt in Hispaniam, sed sine fructu lucri tantummodo causa, qua S. Bernardus ad Eugenium Papam III. de Consideratione lib. 3 scripserit hic adire. Quis (ait) qui terram Hiberi tam saepe obsistentem vece (?) sciunt, et possunt dicere nihil. Eunt et redeunt per medium illorum, aut transeunt, se tius sed quia boni cum illis egerint, nec dum audivimus. Et forsitan audiremus nisi prae auro Hispania salus

pag. ... ... videlicet. ... Baronius in Annal. Eccles. tom. XII. anno 1152. p. m. 369

Forus Caesaraugustanus II.

Anno 1119 Rex pro amore quod bene sedeat Zaragoza populata, et totas gentes veniant ibi populare de bona voluntate, donat ei concedit illi Foros bonos quales ... mihi demandastis. Facta Carta in mense Februario die sancta Agatha V. in civitate Oca, per manus Enneci Sancii, sub iussione Domini Regis. In ...

Donatio Regis.

A. 1120. Alphonsus, Gratia Dei, Aragonensium et Pampilonensium Rex subscripsit, et confirmat cartham Sancii Ramirez A. 1080. de qua h. A. dictum est. Extat apud ... citatos.

Donatio Petri Librane Episcopi Caesaraugustani.

A. 1121. die XII. Octobris. Petri (Librana) Episcop. Caesaraug. cum Fratribus suis eiusdem Ecclesiae clericis. Donatio ad Monasterium S. Petri Rodensis A. 1121. Extat in Append. Marc. Hisp. n. 366 col. 1050

Concordia inter Episcopos Caesaraugustanum & Pampilonensem.

Eodem Anno Die IV. Decembris Concordia inter Petrum Episcop. Caesaraug. et Guillelmum Pampilonensem, super limitibus suorum Episcopatuum, me-

di-

aiant Raymundi Barbastrensis Episcopi. Extat ap. id Hisp. D. Martinum carrillo, in Histor. S. Valerij cap. 12 fol. 132. Ioann. de Arruego in cathedr. Episcop. Caesar aug. p. m.

Concordia inter Episcopos Caesaraugustanum, et Turiasonensem.

Eodem Anno ac die Concordia inter Petr. Episcop. caesar aug. et Michaelem Episcop. Turiasonensem, super limitibus suorum Episcopatum. Extat apud Ioann. de Arruego, in cathedr. Episcop. Caesar aug. p. m. 708 cap. 22 D. Ludovic. ab Exea, in Discurs. Instaurat. Eccles. Caesar aug. part. 1. n. 125

FORUS Pina, Talabera, atque Ossera.

A. 1126 Rex dat Forum, ad totos populatores caualleros et personas qui voluerint ire ad Pinam Salabrant et Ossera ad populare Facta Cartha in mense Aprilis die V per manus Hennaldi sub imperio Domini Regis M. S.

De Sancto Raymundo Episcopo Barbastrensi

Eodem A. die 20 Iunij ad superos fuit translatus Rotensis, ac Barbastrensis Praesul Raymundus Guillelmi, Salius Tolosanae Diaecesis, Vir Sanctissimus virtutibus, ac rebus supra mortales vires gestis, eo tempore, ad omnemque me-

ma

...iam aamoaium citaus. - ...
...us vitam, Godefridi (seu Sa...
...ledi) earundem Ecclesiarum
Antistitis, jussu, in litteras
retulit Elias Rotensis Cano- | Elias Rotensis Canonicus.
nicus, quam etiam nunc ...
membranis descriptam in ...
ius Ecclesiæ Archivo servari ...
sunt nonnulli. Ex qua quia de ...
Hyeronimus Zurita, Michael ...
cius Barbastrensis Episcopus, D...
cus de Hynsa in Histor. Oscens. li...
2, cap. 42 (ubi Olegarii Archiepis-
copi Tarraconensis) Nec non Pasch...
lis, ac Calixti Romanorum Ponti-
ficum, litterarum antiqua frag-
menta tradit D. Martinus Carr...
llo, Vincentius Blascus, D. Dida-
cus Antonius Francès de Urriti-
goiti Barbastrensis etiam Episco-
pus (de quibus infra) et si qui a-
lii retulere, dubio procul hause-
runt.
A. 1127 in mense Octobris car- | Donatio Regis Alfonsi Ecclesiæ Cæsaraugustanæ
tha Donationis Alphonsi Regis, P...
tro Episcopo Cæsaraugustanæ sedis
et Clericis Deo servientibus ibi, de
Castro (sive Loco) quod dicitur Lon-
gares Extat apud Ioann. de Arrui...
ga

ao in Cathedr. Episcop. Caesaraug. Cap.
fol.

Constitutiones Petri Librana Episcopi Caesaraugustani.

A. 1128 Constitutiones Petri Episcopi Caesar-aug. super Regimine Ecclesiastico sedis, ac Diaecesis suae Extant apud Ioann. de Arruego, in Cathedr. Episcop. Caesar aug. Cap. 22 §. 21 fol. 716 et Lud. ab Exea (qui Notis eas illustravit) in Discurs. Historic Instaurat. sed Caesar augs part 1. c. n. 131. [illegible]

Testamentum Regis Alfonsi

A. 1130 in mense Octobris Testamentum eiusdem Alphonsi Regis, apud Bayonam factum; ex Archivo Ecclesiae S. Mariae Pampilonensis Extat apud Iosephum de Moret S. I. sodalem, ac Regni Navarrae chronograph. Tom. 2 Annal. Regn. Navar. lib. 17 cap. 3 pag. 149

Forus Calatayubiensis

A. 1131 Forus Calataiubensis, datus ab eodem Rege, cum primum [illegible] ea Urb. quae neque opido amplitudine, neque ubertate Agrorum illi cadit, Dominio suo cessit, ad totos populatores de Calatayube, qui ibi estis populati, et in antea ibi veneritis [illegible] pro amore Dei, et quod bene populata sit, et totas gentes ibi ve

... lant ... lare, ...
... et recenti ... presenti ...
... Domini nostri Iesuchri...
et Sancta Dei Genitricis Maria
Virginis, et omnium Sanctorum
et honorem et salutem Christia...
norum, et ad confusionem et ma...
lealitionem Paganorum, destrua...
illos Dominus Deus Amen. Fac...
Cartha in mense Decembris M. ...

Confirmat Rex Donationem Episcopi Caesaraugustani

A. 1133 16 Kal. Septembris Con...
firmatio, et Laudatio Regis Alphon...
si Donationis et ..., quam
Petrus Episcopus Caesar augustanu...
fecit cum suis Canonicis, super
Decimas Territorij Caesar augusta...
ni Facta cartha in obsidione
de Fraga. Extat apud Ioann. de
Arruego ubi sup. cap. 22 fol. 665. D.
Lud. ab Exea, ubi sup. car. 1. n. 70.

Uxor Regis, e filij eorum.

Uxorem duxit Rex Urracam
Alphonsi VI. Castella, ac Legionis
Regis Filiam (quo vita functo Ca...
tellanorum, ac Legionensium Rex
fuit, ac Hispaniae Imperator vocar...
meruit) nullis autem liberis Ha...
redibus ... Eius Gesta, ac Mor...
tem refert breviter Inscriptio e...
ius depicta Imagini Caesarau...
gus...

Inscriptio quam habet eius depicta effigies.

„ [illegible] in his verbis Hispan-
„ us I. [illegible] Sanctij. Filius. Petri
„ I. Frater Imperator. Hispania. Dic
„ tus. Cæsar augustæ. Hac. Nobilissima.
„ Edetaniæ. Metropoli. Quam. Mauri.
„ Annos. Fere. CD. servitute Oppressam
„ tenuerant. Expugnata. Ipsos. Penitus.
„ Contrivit. Et. Domuit. Contraque.
„ Eos. In. Baeticam. Usque. Penetra
„ vit. Verum. Qui. Undetricies. Colla
„ tis. Signis. Victor. Semper. Ac. Supe
„ rior. Discesserat. Ad. Extremum. Ultee
„ rio. Quodam. Certamine. Dum.
„ Acrius. Magis. Quam. Cautius. Pu
„ gnare. Studuit. Ad. Galliecam. Pla
„ cram. Sine. Liberis. Victus. Ac
„ Superatus. Decessit. A. D. VII. Id.
„ Sep. Anno. Natus LXI. Nat. Chris
„ ti. M. C XXXIII. Regnavit. Ann.
„ XXIIX. Menses. XI. Dies. X.

RAMIRVS II. *Monachus*.

Ann. Chr. 1134.

V.

Ramirus II. Rex.

Hoc Anno Ranymirus II. Monachus, et Sacerdos pro Alphonso Fratre, sine Liberis etiam vita functo, Aragoniæ ac Ripacurtiæ (non verò Navarræ) Rex fuit. Eius sunt.

Forus Jaccetanus II.

A. 1134. Forus Jaccetanus alter, eidem Urbi irrogatus, quia (ut ibidem ipse Rex ait) vos primi elegistis Me in Regem. Facta Cartha Mense Februario III. Id. ~~per manum~~ Petri scriptoris iussu Domini nostri Ranimiri. M. S.

Forus Infantionum, ac Baronum Aragoniæ.

Eodem Anno Forus Infantionum, ac Baronum, ab Alphonso Legionensi Rege, urbis Cæsaraugustanæ Domitore, in quo mentio fit antiquorum Fororum sive usuum, quos sub Rege D. Petro (Ranimiri nempe Fratre) ipsi habebant, quod ad Jaccetanorum Fororum compillationem, quam supra retulimus, referendum esse haud dubito. Facta Cartha supradscripta, et firmata in Cæsaraugusta Civitate in mense Decembris. M. S.

Eo

Archiepiscopus Narbonensis indulgentiarum Bullas (Cruciatae pares) concedit.

Eodem Anno cum Arnaldus Archiepiscopus Narbonensis, cum Episcoporum suae Provinciae, concilium in sua Ecclesia cathedrali congregavet, illis, qui pecuniam pro redemptione captivorum darent, concessit plenam remissionem omnium peccatorum, post ~~[illegible]~~ unam Confessionem, exceptis publicis peccatis, pro quibus veniant ad Episcopum suum, qui det eis iudicium et colligat illos, et suscipiat eos in hac remissione secundum sanctationem misericordiae. Qui locus est magni momenti, atque ideo hic notatur.

Donatio Regis D. Petro Raymundo de Stada

A. 1135 I. die Februarij Carta Donationis eiusdem Regis D. Petro Raymundo de Stada, [illegible] Villa qua dicitur [illegible]. Facta in Monte Aragone. Extat apud Hier. Blanca in Comm. rer. Arag. p. m. 646.

Donatio Regia

Carta Donationis eiusdem Raymundi Regis; sine Anno, Extat apud Petr. Ant. Beuter Historia Valentiae, part 2. cap. 11. ex quo eam, sed non integram, tradit Francisc. Didac. de Aynsa, in Histor. Oscensi

[illegible]

Confirmatio Donationis Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.

Anno 1135. III. Kal. Januarij, Confirmatio, Laudatio, et approbatio Alphonsi Imperatoris Donationum, quas Reges Alphonsus, et Ranymirus, Fratres, fecerant Ecclesiæ Cæsar augustanæ. Extat apud Joann. de Hazuelo in Cathedr. Episcop. Cæsaraug.

Donatio Regis Garsiæ Episcopo Cæsaraugustano, de quarta parte mediétatis moneta.

Eodem Anno V. Kal. Octobr. Cartha Donationis Alphonsi Imperatoris, cum Conjuge sua Domina Berengaria, Garsiæ Cæsar augustano Episcopo, et Sucesoribus suis in Cæsar augustana Ecclesia Canonicè promovendis, de quarta parte mediétatis Monetæ, quæ fiet in Cæsar augustana Civitate Facta in Loco de Pradella Extat apud Joann. de Hazuelo, in Cathedr Ep. Cæsar aug.

Forus Benabarra II.

A. 1136 Forus Benavarræ II. eiusdem Regis Ranymiri, quo illum Avi. ui, etiam Ramiri (de quo supra egimus) confirmavit, ac Ratum esse voluit Facta Cartha in Mense Februarij in Castro

Donatio Regia Sancti Vincencio, ac Raymundo.

Ranymirus Rex tradit filiam suam in Uxorem Raymundo Berengario Barchinonensi Comiti:

[illegible] Donatio [illegible] rectiß de
[illegible] auctoritatis [illegible] Regis. N

Eodem Anno [illegible] ca
cha Donationis ditandum Regis, et
Confirmationis, Deo, et sanctis Vin
centio, ac Raymundo, Facta in
Urbe Osca. Extat apud Francisc D
dic. de Aynsa in Histor. Oscens lib
2. cap 44. p m 326

A. 1137 Instrumentum quo Re
Ranymirus dedit, et tradidit fi
liam suam (Perronillam) in Uxo
rem Raymundo Berengario Com
iti Barchinonensi, cum omni Re
no Aragonum, in quo Barones
suos (quos ibi nominat) dicto
miti Barchinonensi commenda
sub ominio, et jurramento. Sub
cribitque, Instrumento, Ponciu
scriptor Comitis, de mandato Re
gis Extat apud Francisc Diclac
de Aynsa, in Histor. Oscens. lib 1.
22 pag 83 D Raphael de Vilosa
post Tractat. de Fugitivis, Disser
tat 5. n 148 p. m 165 Et in Kapenl
Marc. Hisp n 394. col 1284.

Rex irritat omnes Donationes quas antea fecerat.

Eodem Anno Scripta, qua Rex Ranymirus irritavit omnes Donationes quas in Regno Aragonum fecerat, subscripta ab eodem Pontio, scriptore Comitis Barchinonensis Extat in Append. Marc. Hisp. n 395 col 1285

Rex tradit Comiti Barchinonensi quidquid in Regno Aragonum sibi retinuerat.

Eodem Anno Instrumentum quo Rex Ranymirus deliberavit in dicto Comiti Barchinonensi, quidquid in Regno Aragonum retinuerat. Subscriptum ab eodem Poncio scriptore Comitis Extat in Append. Marc. Hisp n 396 col 1285

Uxor Regis, ac Filia eorum.

Uxorem duxit Rex, ex Dispensatione Romani Pontificis (Anacleti II. ut Garybayus profert) Mathildem, sive Agnethem. Filiam Guillielmi Aquitaniæ Ducis, ac Comitis Pictaviensis, ex qua Petronillam Filiam unicam habuit, [illegible] Quam Raymundo Berengario Barchinonensi Comiti nupsit; qui consentiente Ranimiro Patre, ab eo superstite Regnum administravit. Non

ta

tamen Regis, sive nomine, sive ho
nore, sed tantum Principis Ara
gonia fruis (Uxore superstite)
cum virum fuisse constat in compu
to est, (quem priscum morem
hodie, et Angli observant) atque
huic rei etiam quod Cathalonia
terra Principatus nomine vo
cari cœpisset tribuimus.

A. 1141. XVIII Kal. Januarij Bu
lla Innocentij Papæ II qua Con
firmavit erectionem Canonicorum
Regularium, quam Bernardus Epi
copus Cæsaraugustanus fecerat in
Ecclesia S. Mariæ Cæsaraugustanæ
Civitatis eamque sub protectione
Sedis Apostolicæ recipit. Extat
apud Ioann. de Arruego in Cathe
dr. Episcop. Cæsar aug. cap. 22. fol. 792.
& Lud. ab Exea, in Discurs. Insan
zat. sed Cæsar aug. part. 1 n. 235. Ommi
titur à Baronio in Annal. Eccles.

Bulla Innocentij II. Papæ

Eodem Anno Præceptum Raymun
di Comitis Barchinonensis, de Sepe
liendo corpore suo in Monasterio
Rivipullensi. In quo, se, Principem
Aragoniæ, vocat, et non Regem, et
est subscriptum. S. Raymundi Co
mes.

De Raymundi Comitis Sepultura præceptum

mes et in[illegible] ..lius [illegible] Confirmatio Regis Ildephonsi (quo tamen [illegible] dicit, et Anni, vt ibi dicitur esse, non potest) ita subscripta. *Ildephonsi Regis Aragonum, et Comitis Barchinonensis* Extat in *Append. Marc. Hisp. n 399 col. 1287.*

Institutio nova ordinis militaris contra Sarracenos

"A 1143 *Litteræ Raymundi* Comitis Barchinonensis, de novo ordine Militari constituto, adversus Sarracenos; In quibus, *Gratia Dei, Regni Dominator Aragonensis* Vocatur, eidemque ordini dat (inter alia) Locum *de Monzon*, quem *Montem Gaudij* appellat, et M solidos in *Horca*, et M solidos in *Cæsar augusta* quot ammis Et

Excomunicationis poena a Principe saeculari prolata.

" Ulterius ait: Si qua autem Ecclesiastica, Secularis ve persona praesentem donationis scripturam in aliquo, vel in toto dimovere tentaverit et Iram Omnipotentis incurrat, et tandem Excomunicationis vinculo innodetur, donec digne de tanti reatus excessu satisfaciat Extat *in Append. Marc. Hisp. n 402. Col 1291*

" Pacis Ranymiri Regis Gesta,

at

"

Inscriptio quam habet Caesaraugusta Regis depicta effigies

atque [illegible] , panis [illegible]
Inscriptio eius [illegible] Regia
Caesaraugusta apposita his verbis
„ Ranymirus II Monachus Sanct
„ Filius Petri. Et. Alphonsi. Regum
„ Frater. Ex Amerienti Monacho.
„ Episcopus. Ex. Episcopo Creatus Rex
„ Aragonum. Se. Regio. Muneri. Non
„ Esse. Satis. Idoneum. Cum Vide
„ ret Barcinonensi. Comiti Ray
„ mundo. cui Petronillam Unicam
„ Filiolam. Desponderat. Totius.
„ Regni summam concedens. Cubi.
„ Reliquum. Sibi. Vitae. Fuit. Sa
„ cris. Inventus. Rebus. In Pace. Et
„ Tranquillitate Consumpsit. Vixit
„ Anno. LXIII. Obiit A.D. XVII.
„ Kal sept Anno Dom. M C. XLVII.
„ Eo. Sine. Virili. Prole Decedente.
„ Aragonum. Regnum Ad. Femi
„ nam Delatum Est.

Epitaphium ipsius Regis.

Hi, amicus quondam, noster
Petrus Abarca S J in Annalib Hist. Reg Arag Tom 1 p m 192, se
quens, Epitaphium posuit:
„ Aqui descansa el fatigado Or
„ Ramiro, Infante, Monje, sacerdo
„ te, Abad, obispo, Rey, Marido, Pa
„ dre, Divorziado Recogido, [illegible]
Na

„[illegible] tres [illegible] [illegible] re
„ando otras tantas nació [illegible] Mun
„do para ser Religioso, y tres ve
„zes obscuro, quando se dexo al
„tar para obispo, Rey, y Marido
„Dexó de ser Monje, y no supo ser
„Rey, mas trocó la Vida de Rey
„en la Muerte de Monje; Caminan
„te pasa de largo, pues no puedes
„saber mas si as aprendido ta,
„que es menos ser todo, que Nada

PETRONILA Regina
Ann. Chr 1147.

VI.

Petronila Regina

De eius Coniugio cum Raymundo Berengario Barchinonensi Comite diximus [illegible] ad hoc tempora

Bulla Eugenij III. Papa

Eodem Anno 1147 x VII. Kal Augusti Bulla Eugenij Papa III ma Ecclesia Cæsaraugustana, S Salvatoris confirmat Donationes Regias illi factas, ac Ecclesias, et Limites Cæsaraugustani Episcopatus Vecensit. Datt Antisiodori (in Ind[illegible]) per manum Guidonis S. R. Ecclesia Diaconi Cardinalis, et Chancellarij Extat apud Ioann. de Azuego, ubi sup pag 669 D Lud. ab Exea ubi sup p. 1 n. 349 ommititur a Baronio in Annal. Eccles

Donatio Causa mortis Reginae

A 1152 Testamenti similitudo, vel potius Donatio causa mortis, quam fecit Petronila Regina Aragonum, Domino Raymundo comiti Barchinonensi, et Filijs ad invicem procreatis, in qua excluduntur Fæmina a Succeßione Regni

Bulla Adriani IV Papæ

n [illegible], [illegible] ([illegible]
[illegible] deficientibus) [illegible]
[illegible] Extat apud D
Raphael de Vilosa, part. tractat
Fusitivis Divertat § n. 149. p. m
166 et in Append. Marc. Hisp. n. 4
Col. 1314

A 1158 X Kal. Iulij, Bulla
Adriani Papæ IV, qua Ecclesiæ S.
Salvatoris Cæsaraugustanæ plu
ra Privilegia illius confirma
Extat apud Ioann. de Arruego,
ubi sup. p. m. 632 Quia ab Excea,
ubi sup. part. 1 n. 397 ommittitu
a Baronio cardinali in Anna
Eccles.

Regina ac Viri eius Filij

Ex Raymundo Berengario Ba
cinonensi comite Filios habu
Regina Raymundum (qui mortu
Patre, a Matre Regina, Alphonsu
dictus fuit) Petrum, ac Sanciu
Filias quoque Dulciam, sive
Adumdiam, ac Eleonoram, Ad
Armengoli, sive Ermengaudo
Urgelitano comiti nupta fuit
Illa vero Sancio Portugaliæ
Regi. Ium, et Berengarium Fi
lium illegitimum Princip
tat

Inscriptio quam Reginæ ac Mariti effigies habeat.

talèsunt qui Abbas Montis Ara
gonum primum, ~~...~~ censis de
inde ac Ilerdensis tandem Epis
copus creatus decenter Inscriptio Re
ginæ, ac Mariti depictis Imagini
bus Cæsar-augusta posita talis
„ est Petronilla. Ranymiri II Fi
„ lia Regina Aragonum Raymun
„ dus que. Berengarius Barcinonen
„ -sis Comes Eius Vir strenuus. Et
„ Magnanimus Princeps Ambo
„ rum Ditionum Coniunctione Et
„ Multis Oppidis Bello Partis Co
„ mmune Magis Imperium. Di
„ latarunt Quod Regina Vidua
„ Magni. consilii Fæmina Ex-
„ A D IIX. Id. Aug Ann Dom M.
„ CLXII. Quo. Maritum Quinqua
„ genarium. Amisit. Filio Et. Po
„ eris. salvum. Et Incolume Reser
„ vavit Usque. Ad. III Id octobr.
„ Clam Diem Extremum. Vitæ
„ sua. ~~Anno~~ Nata: XXXVII. Mor
„ te. Confecit Ann. MCLXXIII. Reg
„ nauit. Ann. XXVI Mensem I die
„ XXVI.

Cæterum quòd in hac eadem
Ins

Que in eo expungenda

. Inscriptione adjungitur, hic ...
„ ces Alis Regiis Barcinonen. ...
„ Insignia Finxit. Eo Pacto Eo. ...
„ venere Argonensibus Regibus In...
„ signibus. Antelata. Utriorum In...
haud dubito; cum nullum alia...
habeat Auctorem Petro Antonio
Beuterio Valentino (qui Anno
1538 scribebat) superiorem; at
que ita merito factum ac con-
uentum hac de re negat insig-
nis Zurita In Indic. Rer. ab Arag.
Reg. gestar. Anno 1137. nullo quo
certo testimonio probari ...
in Annal. Arag. lib 2. cap 1. Beu-
terianoque figmento tribuit D.
Joseph Pellizer. Hispania Maior
Historiograph. in Libell. cui tit.
Idea de el Principado de Catha-
luña, part. 1. lib. 2 à n. 21 et pag
in 249. ubi late de hoc disputat

Nova Constitucio Cathalonia notatur.

Unde corrigenda etiam venit No-
va cathalonia Constitutio 21 cu...
...arum huius Anni 1702 qua ...
...lli Cathalonia insignibus, ab ...
tempore (ex Unione praescripto) ...
fuisse Aragones, contra omnem ve-
ri

xitate [illegible] [illegible], [illegible] rue
„ xit, his verbis testificant esta
„ veritat la forma de la Unió, de
„ signat als dos Regnes per al nom,
„ en lo de Aragó, y per la equivalen
„ sa las solas Armas de Cathalu
„ nya, que son las Quatre Barras co
„ lorades, en Camp de or.

ALPHONSUS II. Cathol.

Ann. Chr. 1162.

VII.

Alfonsus II. Rex.

Pro Petronila Matre, regnavit in Aragonia Alphonsus II. hujus nomi nis, ejus Filius ab Anno 1162 Ea autem, extincta A. 1173 (ut infra di cemus) Prima quoque Aragonensium Regum Linea qua VI. Reges à Sanc cio Majore ortos Regno dederat, extinc ta fuit. Secunda que Cathalanorum Principum introducta. Ex qua X. Reges procreati sunt.

Confirmatio Litterarum Raymundi Comitis Barchinonensis.

Eodem Anno 1162. Confirmavit Alphonsus Rex Litteras Raymun di Comitis Barchinonensis A. 1143 de novo ordine Militari à se cons tituto adversus Sarrazenos; de quibus suo loco dictum est; in fine vero ejusdem confirmatio nis, hoc leguntur. Xemenus de Arrusella Majordomus, et Gon zalus Capellanus, Alferiz et Mar chio de Orca. Ego Sancius de Petra Rubea, qui hoc scripsi pra cep

cepto Domini Regis Extat apud ...
D. Laudator

Petronila Regina de Regno suo disposuit.

A 1164 XIV. Kal. Julij, Instrumentum, quo Regina Petronila, defuncto iam comite Barchinonensi, de Regno suo disposuit. Ex Archivo Barchinonensi Extat apud D. Raynaeri de Vilma pro tractat de Frugitiis Dissertat 5 § 9 m 167

Pactum inter Regem, et Comitem Ruth.

A 1167 Pactum initum inter Ildephonsum Regem Aragoniae, et Ugonem comitem Ruth pro Vi... comitatu de Carlabesio Extat apud D. Lucam Dachezi Tom. 10. Spicileg pag. n. 168.

Donatio Regis Sancto Vincentio de Roda.

Anno Incarnationis Domini 1170. VI. Kal Januarij Donatio Regis Ildefonsi Deo a Sancto Vincencio de Roda Loci de Montezuego in qua memoria fit translationis Capitis S Valerij Episcopi Caesaraugustani ab Ecclesia Rotensi ad sedem Caesaraugustanam per manus Sancij de Petra Rubea precepto Domini sui Regis Extat apud D. Martinum Carrillo in Histor. S. Valerii Cap 12 fol. 138 Ioann. de Arn...

c ...

go [illegible] Episcop Caesaraug. p.
m

Forus Sarinena.

Eod Anno in Mense Octobris, apud Fragam. Forus, Sarinena nicolis a Rege datus per manus Ioannis Scri ba Domini Regis praecepto suo. Ex tat apud D. Joseph de Selle Decis. Arag Tom. 2 Decis. 187

Turolium fundatur.

Ann. 1171. Turolium [illegible] Arsanorum regione, incurrendis hostium finibus tanquam propugnaculum, praesidium que eius provinciae a Rege constituuntur. et veteranos milites coloniamque cum in locum deduci imperat. Oppida Turoliae attributa. Valentiam ver

Datur in Honorem Berengario Entenza

sus finem Aragonii Imperii sta tuit Berengario Entenza de more Turolium, honoraris iure at tribuit. Incolis vetustum Sepul

Forus Sepulvegae Turolensibus datus a Rege.

vedae Arevacorum oppidi Forum a Co mitibus castellae Ferdinando Gonza lez, Garsia Fernandez, et D. Sancio ir rogatum, et ab Alphonso castellae Rege qui Toletum expugnavit, ac Elvira eius Uxore et deinceps ab Imperatore Alfonso Rege Aragonum, et Urraca

eiu

eius Ixor[illegible]

asdemque Leges co[illegible]

in Ind. ver Arag. h. ann. et in Anna

Arag. lib 2 c 31 Quando vero forolit

terra ablegato hoc sequideate Tom

cammitiones Aragoniæ Foris ve[illegible]

cogit, suo loco dicetur

Bulla Alexandri III. Papæ

Eodem Anno II. Kal. Februarij, Bulla Alexandri Papæ III. qua Ecclesia Caesaraugustana omnia sua Privilegia Confirmat Extat apud Ioann de Arruego, ubi sup. pag 674 @ Lud ab Exea ubi sup. part. 1 n 397 omm[illegible] situr a Baronio cardinali in Ann Eccles

Epistola Papæ ad Guillelmum de Tarragona

Eod A. Epistola Ildephonsi Regis Aragonum, ad Guillelmum de Tarragona, super eadem Hugonis de Cervellonis Archiepiscopi Tarraconensis Extat in Append. Marc. Hisp n 445 col. 1352.

Donatio Episcopi Caesaraugustani

Eodem Anno die I. Februarij, Donatio Petri Episcopi Caesaraugustani, et Canonicorum eius, Canonicis de Roda Ecclesia de caserig et quod in antea hac dua Ecclesiæ habeant s[illegible] ditatem interse Extat apud carr[illegible]

lium

Uum, in Histor. S Valerij, cap 12. fol 149 Ioani de [illegible] [illegible]

Responsio Berengarij de Tarragona ad Regem.

Eod. A. Epistola Berengarii de Tarragona ad Ildephonsum Regem Aragonum, super cædem Hugonis de Cervellonie Archiepiscopi Tarraconensis Extat in Append. Marc Hisp n 456 col 1353

Epistola Alexandri Papæ de eadem re.

Eod A. Epistola Alexandri Papæ III ad suffraganeos Ecclesiæ Tarraconensis, de cæde Hugonis eorum Archiepiscopi. Extat in Append. Marc Hisp n 457 col 1355 ommittitur a Baronio cardinali in Annal Eccles sicut et tres aliæ eiusdem Pontificis de eadem re (de quibus mox) cum non parum ad historiam Ecclesiasticam faciant Meminit Zurita in Annal. Arag. tom 1 lib 2 c 31. ubi legationis a Pontifice Alex-[+]

[+] andro III missæ illuc necis occasione memor est.

Altera eiusdem Papæ epistola de eadem re.

Eod A. Epistola eiusdem Alexandri, ad Villelmum Archiepiscopum Tarraconensem, et suffraganeos eius, de eodem Argumento Extat in Append Marc. Hisp n 458 col 1355.

Tertia eiusdem epistola de eadem re.

Eod A. Epistola eiusdem Alexandri, ad Ildefonsum Regem Aragonum, de eadem re. Extat in Append. Marc

Marc. Hisp n 459. col. 1356

Epistola eiusdem Epistola de eadem re.

A 1172 Epistola alia eiusdem A-
xandri, ad eiusdem Regem Aldeph-
rum, de eadem re Extat in Append -
Marc. Hisp n 460 col 1357

Bernardus de Calidis Scriba Regis

A 1173 erat Scriba Regis Ber-
nardus de Calidis, ut in Append -
Marc. Hisp n 462 col. 1359

Mors Reginae Petronillae

Eod Ann. 117[illegible] 10 Octob Petron
la Regina, Barchinonae evita ce
cedit In Ede maxima Barchino
nensi sepellitur.

Testamentum illius.

Eod A Testamentum Reginae Pe
tronila, eo modo quem vocant Sa
cramentalem, ex Archivo Barchi
nonensi Extat apud D Rasha el
de Villona, post Tractat de Fugiti
Dissertat 5 p m 169

Iudex de Palacio, et Notarius Regis qui tunc erant

A 1172 subscripti leguntur M-
ro Iudex de Palacio et Guillelmus
Bavia Notarius Domini Regis, o
in Append Marc Hisp n. 474 col
1374 Et Raymundus de Cortada, r
iunco, Guillelmi de Bavia Nota
rii Domini Regis Ibid. nn. 475. et 476
col 1375.

Concilium Tarraconense.

A 1180 Berengarius Archiepiscopus
Tarraconensis concilium celebravit
in

in sua cathedralicum Episcopis, et
cleris suæ Provinciæ, in quo de
cretum fuit, ut deinceps Annus Do
mini ponerentur in publicis Ins
trumentis; nam antea vulgò so
levant tempora notari per Anno
Regum Francorum. Quod disertè
observatum est in Veteri codice
M S Monasterij Rivipullensis,
in quo occasione hujus Concilij
ita scriptum est Mutantur.
Anni Francorum in Festo S Ioann.+
Mabillonium, lib 2 de re diplo
matica, cap 23 § 14. Nec illius me
minit Card Baronius in Annal.
Eccles h a cum faciat, ad Historia
Ecclesiasticam non parum Gra
ve nimirum videbatur Popul
is alias Regis Imperio subjectis,
apponere nomine Regum Franco
rum in publicis monumentis,
Itaque paulatim ab iis abreen
tum est, donec ad hanc publi
cam constitutionem veniretur
Quod tamen non ita strictè ac
cipiendum est, ut post eam nun
quam aliter factum fuerit, quod
verum non est, alias enim altas
ra

+ Extat apud Ioannem

Alius Judex de Palacio, et alter Notarius Regis.

Vadices apud eas Gentes egerat n. c. mor. Sufficit tamen id ita tunc fieri lege jussum

A. 1184 subscripti leguntur. Raymundus de Alcolt Judex de Palacio, et Bermundus Domini Regis .... Comitis Notarius, vo. in Append. Marc. Hisp. n. 479 col. 1378.

Donatio ad restitutio Regis Ecclesiae Caesaraugustanae

A. 1185 Donatio, ac Restitutio Ecclesiae Villae de Zuera, ad Ecclesiam S. Salvatoris Caesaraug. Extat (sed non integra) apud Ioann. de Arruego, in cathedr. Episcop. Caesaraug. p. m.

Receptio Regis in Canonicum Ecclesiae Caesaraugustanae

A. 1187 in mense Februarii Receptio Regis Alphonsi, in Canonicum Ecclesiae S. Salvatoris Caesaraug. Extat apud Ioann. de Arruego, ubi sup. p. m. 687. D. Lud. ab Exea, ubi sup. part. 1 n. 400.

Bulla Clementis III. Papae

A. 1188 II. Id. Octobr. Bulla Clementis Papae III. confirmationis Donationum quas Petrus Caesaraugustanus Episcop. fecerat suae Ecclesiae ad illius reedificationem. Extat apud Ioann. de Arruego, ubi sup. p. m.

m. [illegible] ejus memor est Baronius in Annal. Eccles. h. a.

Archiepiscopus Tarraconensis a Vicecomite Bernearnensi occisus.

A. 1194. XV Kal. Mart. haud procul Scrunda, Berengarius Archiepiscopus Tarraconensis crudeliter, ac proditorie interemptus est a Guillelmo Raymundo Moncada Vicecomite Bernearnensi, qui ei proxima affinitate junctus erat. Marca in Histor. Benear. cap. 27. et seq. ejus card. Baronius in Annal. Eccles. h. a. non asserit.

Mors Alphonsi II. Regis.

A. 1196. Alfonsus Rex Aragonum, comesque Barchinonensis Perpiniani extinctus est. VII Kal. Mai. sepultusque in Monasterio Populeti. Petrus Blesensis Epistolam Consolatoriam scripsisse reperitur ad Constantiam Filiam ejus Ungariae Reginam. Extat inter Epistolas ejus, epist. 170.

Uxor Regis ac eorum Filii.

Uxorem duxit Rex Sanciam, Alphonsi castellae Regis (qui et Hispaniae Imperator vocitatus fuit) et Richae Augustae, secundae illius Uxoris, Filiam, ex qua Filios habuit Petrum, Regnorum Haeredem, Alphonsum

Inscriptio quam habet eius Regia effigies.

um [illegible] ca [illegible] .
comitem Ruscin[illegible]ensem; et Ferdi
nandum Cisterciensem, in Populet
et Cænobio, Monachum. Filias eo
rdem Constantiam, Emerico Un
gariæ Regi primum, eo vero mor
tuo Federico Romanorum Im
peratori ac Regi Siciliæ, nuptam;
Eleonoram etiam, ac Sanciam
duorum Tolosanum comitum Uxo
res. Dulciam quoque (sive Aldun
ciam) quæ in Xixena illustri, ab
his Regibus constructo, Cænobio,
sacrum vivendi genus ample
xa fuit, cui et sociata Regina
Sancia, post Alphonsi viri in
teritum, superstitem vitam tra
duxit. Inscriptio eius Regiæ
Imagini Cæsaraugustæ posita,
„ hæc est Alphonsus II. Caitus Petro
„ nilla Regina Et Raymundi. Comi
„ tis Filius Vivente. Patre. Raymun
„ dus. Appellatus Et. Bellica. Laude.
„ Cumulatus Fuit Et Castitate Ac.
„ Constantia Insignis. Inter Alia
„ Oppida. Turolium. Expugnavit.
„ cui. Novas. Sepulveda. Leges Con
ce

„cenit. [illegible]que. Vixit ann. [illegible] –
„XLIV. Mortuus est K. D. VII. Kal
„Maij. Anno Domini M C XCVI.
„Regnavit. Ann XXII Menses. VI.
„Dies. XII.

PETRVS II. Catholicus.
Ann. Chr. 1196.

VIII.

Petrus II. Rex.

Hoc Anno Pro Alphonso Rege vita functo, Petrus II. eius Filius Regnavit. Adeundem que pertinent.

LEGUM GOTHORUM usus in Aragonia

A 1198. Membranula, quam in Tabulario Ecclesiæ Pylarensis Cæsaraugustanæ se invenisse testatur Hier. Blanc. in h. A. ex qua probari videtur Leges Gottorum hoc tempore in usu fuisse in Regno Aragonum. Extat apud Hyer Blancam in comm. rer. Arag. p. m. 639

Litera Innocentij III. ad Regem Navarræ de matrimonio sororis suæ cum Aragoniæ Rege.

Ann. 1199. III. Id. Februarij Litera Innocentij Papæ III. ad Regem Navarræ. Cum enim superiori anno Regnum Navarræ invadentibus Castellæ et Aragoniæ Regibus, sororem Navarri quantumvis tertio consanguinitatis gradu coniunctam, uxorem Aragonio expetente, Castellanus ab eodem Navarræ Rege sibi timente, de ea illi nuptui danda iuramentum

tum extors. isset, tā prohibere iu-
titiæ Pontifex, ad Narbxxiii. sexlibri
Extant inter Epistolas ejusdem
lib. 1 ep 552 Et apud Oderic. Ray-
nald in Continuac Baronij Tom XII
p m 35.

Pactum inter Regem, & Vicecomitem Nemensensem

Eodem Ann. Pactum initum in-
ter Ildephonsum Regem Aragoniæ,
et Bernardum Athonis Vice comi-
tem Nemensensem. Extat apud D
Lucam Dachery Tom. 10 Spicilegij
p m 134

Constitutio super pena apposita in matrimonijs.

Eod A Constitutio super pena
apposita in Matrimonijs, in qua
derogatur Lex Pauli I C Stipula-
134 ff de Verb oblig qua tunc. tem
poris forsan in his Regnis in v
su erat, vt hinc non male co
llegi potest Extat in Append Ma
rc Hisp n. 491. col. 1390

Littera Innocentij Papæ III. Regi Aragonum super iuramento de non mutanda moneta.

Ann 1200 Non. Aprilis. Littera
ejusdem Innocentij Papa III. Pe-
tro Illustri Regi Aragonum. ~~.....~~
~~.....~~ Cum enim non nulli ipsum
induxerint ad iurandum, non pe-
tito populi assensu, monetam patris
sui post obitum de Legitimo pon
dere diminutam, in eodem se ad
tem

tem[illegible] [illegible] Innocentius [illegible] Rex que a[illegible]
is [illegible] [illegible]
[illegible] que porrulat[illegible] [illegible]. Et
Rex non tam absolutione quam in
terpretatione hic opus quandoqui
dem iusiurandum concipiens mo
netam aut legitimam, aut ille
gitimam putabat, si legitimam,
sacramentum illicitum nec ser
vandum, si vero illegitimam exis
timabat, licitum omnino fuerat
atque illud conservandum Quapro
pter consuluit mandatque, ut pro
[illegible] illa moneta, alia pristi
na ac legitimi ponderis patris no
mine cuderetur Extat inter epistolas
eiusdem Innocentii lib 2 Epist 28
et in Epistolis editis a Guillelmo
Sirleto pag. 288 ac inter Decreta
les 3 collectionis tit. de iur. iur c. 4.
ac demum inter Decretales Gregorii
Papa lib 2 tit 24 de iureiurand. cap
Quanto 18 ubi plura amicus quon
dam noster D Emman Gonzalez Te
llez, qui Cuiacium minus aeque in
terpretantem hunc textum taxat.
Meminit et Odoricus Raynaldus in
continuat Annal. Baronii tom. XIII
pag m 35

Anno

Litterae Innocentij Papae ad consobrinum de Matrimonio Regis Siciliae cum Sorore Aragonij.

Non. Iunij
Ann. 1202 Cum Innocentius Pontifex a Rege eiusque Matre Sire... ac nuncium accepisset ad nuptias Federicum inter Regem Siciliae sororemque suam ineunda... Innocentius ea de re ad Iacobum consobrinum suum scribit, ~~Nonas Iunij~~ Extant litterae inter Innocentianas lib 5. epist. 51. et apud Odoricum Raynaldum in Continuat. Annal. Baron. Tom. XIII. p. m. 80.

Rex Roma ab Innocentio Papa solemniter coronatur.

Eodem Ann. Rex Romam petit, ut ab Innocentio Papa coronaretur quod mense Nobembris factum est: coronationis ordinem caeteraque ad hanc rem pertinentia ex Regestis eiusdem Innocentij lib 7 cap 229 late refert Odoricus Reynaldus in continuat. Annal. Baronij Tom XIII p. m. 133 qui occasione arrepta Sacramenti, sive Iuramenti quo Rex fiduciarium se Romanae Ecclesiae constituit, de rebus Aragonicis, ait, quae ob sui dignitatem, maiestatemque non leviter delibanda sunt. videndus Zurita in Ind. rer.

rer. Arag. k. ann. p. m. 61 et plures alii ab eo laudati, contra centuriatores Magdeburg. Centur. 13. c. 7. col. 701. qui id ann. 1214. de ferunt.

Eod. A. Donnationes ob Nuptias facta inter Petrum Aragonia Regem, et Mariam Montis Pessulani Dominam. Extant apud D. Luc. Dacheri Tom. 8. Spiceleg. p. m. 216.

Donationes ob nuptias Regis Petri, et ejus uxoris

Ann. 1205. IV Id. Martii Littera Innocentii Papa III. ad Regem de Ecclesia Helenensi quam ab ipso vexari ait. Extant inter Epist. illius lib. 8. cap. 93. et apud Odoricum Raynaldum in continuac. Baronii Tom. XIII p. m. 152.

Littera Innocentii Papa ad Regem de Ecclesia Helenensi

Eodem Anno ac die. Aliis Litteris Pontifex Regi pollicetur Episcopalem sedem in Majorica erecturum, si illa armis potiretur, atque erepta hæreticis bona, Regi invadenti concedit, et plura hac de re disponit. Extant inter illius Epistolas. eod. lib. 8. cap. 94. 95. 96. et 97. earumque memor est idem Odoricus

Alia Littera ejusdem ad Regem de Episcopatu Maioricensi constituendo

Donatio Montispessulani

... , ubi erat huic.

Eodem Anno Maria Regina Dominium Montispessulani, Petro Regi Aragonum. Extat apud Domi Lucham Dacheri ubi sup. p. m. 22a

Rex filiam suam Sanciam spondet Duci Narbonensi

Eod. A. Petrus Rex Arag. Raymundo Duci Narbonensi spondet se daturum Sanciam Raymundus Filio in Matrimonium. Extat apud Eund. Dacheri ubi sup. p. m. 222

Litterae Innocentii Papa III.

A. 1206 cum Petri Aragonia Regis Frater Oscensi Episcopo Regi obsistente, ne illa tum temporis annos decem natus Almo Dorensi Ecclesiae perficeretur multa perpetraset, Innocentius Papa officium suum partesque interponere studuit. Extant Litterae inter eius Epistolas Lib. 9 cap. 5 Meminetque Odoricus Reynaldus vol. ... pag. 163

Litterae eiusdem de Coniugio inter Regem et Mariam Montispessulani

Eodem Anno Innocentius Pontifex mandat Pampilonensi Episcopo, et P. de Castronovo, fratrique R. Fontis frigidi monachis Apostolicae sedis Legatis, ut de coniugio inter Regem et S. . .

de

monvepesulano Filiam (de idem Rex ad eandem ipsum scripserat) cognoscant. Utque Castrum de Sitona, quod ad Apostolicam Sedem pertinere putabat, ipsi Petro Aragonum Regi II. traderetur, operam adhiberent, si ei adversus hereticos pugnanti opus esset, dummodo ob iure eiusdem sedes non subtraheretur. Utique etiam hereticorum bona, que invaserat, retinendi potestatem facit. Extant illius Epistolae de his rebus d. lib. 9 cap. 92 et 102. Memorque illarum est Odoricus Reynaldus ubi sup. d. p. 163

Bulla Innocentij Papae III. de Sacra unctione Regum Aragoniae

Eodem Anno XV. Kal. Julij Bulla Innocentij Papae qua Petro Regi concessit ut ipsius successores Reges ac Reginae a Tarraconensi Archiepiscopo Regia inunctione Caesaraugustae liniventur, ac alijs ornamentis cingerentur. Extat inter eiusdem Innocentij Litteras d. lib. 9 cap. 101 et 102. et apud Odoricum Reynaldum ubi sup. d. pag. 163 et apud plures alios.

Privilegium Regis Oscensi Ecclesiae

Eodem Anno. Privilegium Ecclesiae Oscensi, a Rege concessum. Extat apud Francisc. Didac. de Aynsa, in Histor. Oscens. lib. 4. cap. 5 pag. m 527.

Forus Osca II.

A. 1208 X. Kal. Jun. Forus Osca II. per manus Ferrarij Notarij Regis datus. Extat apud Francisc. Didac. de Aynsa, in Histor. Oscens. lib. cap. 26. p. 96.

De Dominio Civitatis Carcasonae penes Regem Aragonum.

Anno 1209. Petrus Aragoniae Rex (ad cujus supremum dominium spectabat Carcasona) ferens iniquius eam urbem Simoni Monfortio Comiti traditam, fidei sacramentum apud Montem Pessulanum ipsi deferre noluit, et alia multa gerit. Ex Petr. Val. Histor. Albigens. c. 27. Odoricus Raynaldus ubi sup. p. m 187.

Constantia Aragoniae Infans Federico Regi Siciliae connubio jungitur.

Eodem Anno Constancia Aragoniae Regis soror ex priore viro Emerico Ungariae Rege, cui Ladislaum puerum pepererat, vidua, Innocentiam Pontifice curante, Federico Regi Siciliae connubio jungitur, atque hoc ipso anno ad virum

clare

cíase deducta est. Ex Hispanicis Auctoribus tradit idem Odoricus Raynaldus ubi sup. a n. 189

Constitutio Regis contra excommunicatos, et infestatores Clericorum.

A. 1210. Constitutio eiusdem Regis adversus Excomunicatos sub-scripta: Ego Ferrarius Notarius Domini Regis hoc scribi feci mandato ipsius. Extat in Append. Marc. Hisp. n. 479 col. 1397.

Vide in Additionibus. o/o

Redonatio Montispessulani

A. 1212. Petrus Rex Aragoniæ dat Guillelmo de Monte Pesulano, Montem Pesulanum, et alia castra de quibus ipse praestat Sacramentum. Extat apud D. Luc. Dacheri Tom. 10. Spicileg. a m. 178.

Responsum Concilij Vaurensis Regi Aragonum

Ann. 1213. Kal. Februarij Responsum Concilij Vaurensis, Illustri et dilecto in Christo Petro Dei Gratia Regi Aragonum, Comiti Barchinonensi. Concilium apud [illegible] salutem et sinceram in Domino [illegible]. Circa res comitis Tolosani. Ex Petro Valissarnensi in Histor. Albigens. cap. 66 tradit Odoricus Raynaldus ubi sup. a m. 221.

Litterae Innocentij Papae ad Petrum Regem ut Tholosam destituat.

Eodem Anno XII. Kal. Junij Litterae Innocentij Papae ad Petrum Regem

[illegible] tenetur Extant inter illius Epistolas lib. 16 cap. 48 et apud Odoric Raynaldum Obiz... p.m. 225 et 226 [illegible]

Littera eiusdem ad Papam super illegitimo matrimonio cum Maria Montispessulani

Eodem Anno Littera eiusdem Pontificis super matrim. Regis cum Maria Montispessulani quam Rex ilicitum contendebat, verum hoc anno sententia pro Regina lata est Extant inter eius Epistolas lib. 15 cap. 219 et lib. 16 cap. 29 illa rumque memor est Odoricus Raynaldus obit. rug p.m. 226

Bulla Innocentij III. eadem de re

Eodem Anno XIV Kal. Febr Bulla Innocentij Papa III super validitate dicti Matrimonij eiusdem Petri Regis et Reginae Mariae Extat apud Zuritam, In Indic. rer. Arag. Reg. gestar hoc Anno p.m. 66

Littera Reginae Siciliae super sepultura Regis fratris sui.

Eodem Anno Littera Constantiae Dei Gratia Imperatricis semper Augusta et Reginae Siciliae, Urgellensi Episcopo super sepultura Petri Regis ac fratris sui, qua diu caruerat, suo pretextu quod excommunicatus [illegible] Ecclesiastica S. Petri [illegible]

... Raynaldo ubi sup. pag. 228 Fuit ... in senium Regis corpus se... ... mandatum ab Hospita lariis Equitibus, quos magnis ô... ... pibus affecerat ex Surita in An nal. Arag. Lib. 2. c. 63 ibidem com memorat.

Forus Aragonum

Pertinet etiam ad eundem Re gem Forus inter communia Ara gonum, qui incipit Statuit Rex Petrus. Tit. de Pace, et Protectio ne Regali, lib. 9 fol. 181 sed cu ius Anni sit, me adhuc latet.

Uxor Regis, ac eorum filij

" Uxorem duxit Rex Mariam, " Guillhelmi comitis Monti Pesula " ni, ac Mathildis, sive Mariæ Com " nena, Emmanuelis commeni Con " tantinopolitani Imperatoris Fi lia, Filiam, ex qua Filium ha " buit Jacobum (Jayme vulgo di citur) qui post Patrem regna vit. Inscriptio, qua eius depicta " Effigies Cæsaraugustæ ornatur,

Insaignis quam habet eius depicta effigies Cæsaraugustæ pariete.

" talis est: Petrus II. catholicus Al " phonsi II Filius. Romæ ab Inno " centio III Pont. Max. coronatus. Ube " densi. Memorabili Prælio. Præsens.

Dum

„ Dum. Suffecit. Ad. Societatem. Re
„ giam. Cum. Navarrae. Et. Lusita
„ niae. Regibus. Contra. Innume
„ rabiles. Maurorum. Copias. A.
„ Castellano. Rege. Accersitus. Cum
„ Inde. Sibi. Singuli. Reges. Na
„ varrus. Insignia. Lusitanus.
„ Licet. Absens. Spolia. Castella
„ nus Victoriae. Gloriam. Quanti
„ Devita. Praemia. Exegissent. Gra
„ ve. Sibi. Hunc. Impositum. Va
„ nus. Cuius Pro. Fidei. Exalta
„ tione. Fuisset. Longe. His. Omni
„ bus Rebus. Antetulit. Denique
„ Cum. Honoribus. Et. Aetate. Flo
„ ret. In. Muretina. obsidione. Ro
„ September. occisus. Fuit. Aetatis
„ Suae. Ann. XL. Christi. Autem. M
„ CC. XIII. Regn. Ann. XVII. Men
„ sis. IIII. Dies. XIX.

IACOBUS I. Expugnator.

Ann. Chr. 1213.

IX.

Iacobus I. Rex.

A. 1213. Petro II. Iacobus I. Bellator eius Filius, succedit in Regno, atque Legum sive Fororum Aragoniae dictio, et eorum qui de eis aliquid, vel Historice, vel Iuridice, aut critice scripserunt Noticia, uberiori calamo prosequenda est. Ad ea, igitur, tempora pertinent.

Testamentum Reginae Mariae

Eod. Anno Testamentum Mariae Reginae Aragonum. Extat apud D. Luc Dacheri Tom 9 spicileg p. m. 168.

Litterae Innocentij Papae ut Rex. quer suis subditis traderetur

Anno 1214. Litterae Innocentij Papae III ad comitem Simonem Montfortium quibus iubetur Petro Beneventano sedis Apostolicae Legato Iacobum Regem Arag committere, cuius opera res perfecta fuit, cum prius Aragonij sacramento devincti fuissent, se Iacobi vitae ac Regno summa fide, ... [illegible]

pro

Constitutio Regis pacis et treguæ

Litteræ Pontificiæ ut vetaret Legatus S. A. ne Rex, aut eius Subditi Simonem Monfortium invaderent.

Litteræ Innocentij Papæ ne Rex aut eius subditi Tolosanos invaderent

Pontifex Regem monet ut confirm

propecturos. Ex Regestro Innocentij Lib. 17 pont. epist. 171 refert Odoricus Raynaldus ubi sup. g m. 240.

A 1214. Constitutio Pacis, et Treguæ Domini Jacobi I. apud Villafrancam. Extat in Append. Marc. Hisp. n. 500 col. 1402.

Anno 1217 X Kal. Novemb. Innocentius Pontifex Litteris Bertrando sedis Apostolicæ Legato scriptis precepit, ut Jacobum Regem atque Aragonios Monfortij ditionem invadere vetaret si vero moverent bellum, ipsos anathemate terrasque interdicto sacro feriret. Ex Regestro Innocentij ep. 692. refert Odoricus Raynaldus ubi sup. g m. 269.

Eodem Anno Idem Pontifex atque Litteris Jacobum Regem atque Aragonios aferendo Tolosanis auxilio abducere conatus est, perstringitque magna religionis damno Apostolico Legato repugnare Ex Regestro Innocentij ep. 626. refert Item Odoricus Raynaldus ubi sup. g m. 269

Anno 1218. Idem Pontifex Jacobum Re

pro Comitatu Barchinonensi Ecclesiae solvat, alias censuri ac poenis Ecclesiasticis ad id compelli velit.

Regem Aragonum monet, ut census pro Comitatu Barchinonensi erogatur, atque ea dere ad Tarraconensem Archiepiscopum scribit, a quo etiam Regem Ecclesiastica censura, ad id adigi voluit. Qui postea Regi permisit etiam, datis ad Sanctorum Joannis, et Pauli Presbiterum Cardinalem Litteris, uti comitatum Amilianum sua tutelae committere posset, modo nullum inde Romanae Ecclesiae alterive damnum afferretur. Ex Registro Innocentij Lib 3 ep 75 78 ac 96 refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 289.

Concedit Papa Regi ut Comitatum Amilianum annuatim habeat salvo iure E. R.

Bulla Honorij Papae III.

A 1219. VII Kal. Augusti Bulla Honorij Papae III qua Regem, et eius Regnum sub protectione sua suscipit Extat apud Zuritam in Ind. Lat. ab Arag. Reg gestar. L. II p m 71 Omittitur vero a Raynaldo.

Sententia arbitralis Episcopi Caesaraugustani.

A 1220 Sententia Arbitralis sancij Episcopi Caesar augustani, inter Ecclesias S Salvatoris, et S. Mariae Caesaraug Extat apud Joann.

Ioann. de Marrego ubi sup. p. m. 218. D. Lud. ab Ecxan ubi sup. part. 1 an. 265 ad 285.

Innocentius Papa sub protectione sua suscipit Iudeum Azzachum nomine, Regi Alfachimum appellatum.

Anno 1220 Litteræ Innocentij Papæ ad Regem Aragoniæ quibus se sub patrocinio suo accepisse Iudeum quendam Azzachum nomine, atque ipsius Regis Alfachimum appellatum testatur, Archiepiscopo que Tarraconensi mandare, cum illum vexari non permitteret, tum ne Iudæos nova signa

Iudeos ad gestandum nova signa compelli, vetat Pontifex.

gestare compelleret. Ex ipsius Registro epist. 628 et 104. Refert ordo ideas Raynaldus ubi sup. p. m. 308.

Pontifex monet Regem ne Iudeis pro bajuli utatur.

Eodem anno Litteræ Innocentij Papæ ad Regem ne Legationes ad Miramomelinum eiusque imperio subiectos institueret per medium Iudeorum, ubi consueverat, sed fidelium opera in ea uteretur, eaque de re ad Tarraconensem Archiepiscopum atque Ilerdensem

Quod et Archiepiscopo Tarraconensi ac Ilerdensi Episcopo committit.

Episcopum scripsit, ut Regem ab imponendo Iudæis eo munere averterent. Ex ipsius Registro epist. 166.

et

cit 167 refert Odoricus Raynaldus obi sup. p. m. 308

Bullæ Innocentij III. in favorem Ecclesiæ Oscensis

A. 1221 IV. Kal. Martij. Bulla Innocentij Papa III qua Episcopo, et Canonicis, Oscensis Ecclesiæ, plura Privilegia confirmat. Extat apud Francisc. Diac. de Aynsa, in Histor. Oscens. Lib. 4 cap. 6 p. m. 532.

Mors Reginæ Siciliæ Costanciæ

Anno 1221. Moritur Constancia Regis soror ac Frederici Regis Siciliæ uxor. Notat Raynaldus obi sup. p. m. 328

Innocentius urget Hispanos et Rege Aragonum contra Mauros dimicent. Suggerens fuant.

Indulgentia id facientibus polliceter.

Regem reprehendit ob inducias cum Mauris initas.

Anno 1222 XVII Kal. Julij. Litteræ Innocentij Papæ quibus Hispanos urget ut Regi Aragonum adversus Mauros dimicanti suppetias ferrent, Indulgentiarum præmia iis qui ipsi in eo bello auxilia tulerint pollicetur, ipsumque Regem reprehendit ob inducias, ac cum Mauris initas. Ex ipsius Registro epist. 446 et epist. 35 Lib. 7 refert, Odoricus Raynaldus obi sup. p. m. 327

Fori Aragonum duo.

A. 1223 et 1225 Curias Generales celebravit, idem Rex, apud

Ilerdam Cathaloniæ Civitatem,
quarum duo Fori inter commu-
nes Aragonum (de quibus infra) ho-
die leguntur, nempe:
Forus constituit Rex Iacobus, lib
de Exheredatione Filiorum, lib 6.
tit 9 et
Forus Item constituit Rex Ia-
cobus, tit de Appellationibus, qui ho-
die est in Correctis.

Constitutiones pacis et tregue — A. 1225 Constitutiones Pacis,
et Tregue, edita apud Dertusam,
in cuius fine, contra violatores
Pacis, Rex ait: Et contra ipsum ag-
gravavimus manus nostras spiri-
tualiter, et temporaliter, ut vi-
derimus expedire. Extat in Ap-
pend. Marc. Hisp. n. 502. col. 1406.

Pena spirituales in eis comminentur.

Forus Aragonum. — A. 1227 Curiis Regni, apud Al-
mudebarum Congregatis, Forum,
idem Rex Iacobus fecit, qui incipit
In nomine Domini, tit de Confir-
matione Pacis, die II. Iulii, eius de
Ann. publicatus, qui hodie est
inter Foros Arag Lib. 9. tit. 69.

Constitutiones pacis, et tregue — A. 1228 Constitutiones Pacis, et
Tre-

regis ante ap... [illegible] nonum in curia Generali Extant in Append. Marc. Hisp. n. 506 col 1412

Pactum Regis barbaras nationes expugnandi

Eod. A. Jacobus Aragoniæ Rex, volens Barbaras Nationes expugnare, cum iis pactum iniit, qui suppetias attulerint. Extat apud D. Luc. Dachery, Tom 9. Spicileg. p. m. 176

Constitutiones ejusdem adversus Iudæos.

Eod. A. Constitutiones ejusd. adversus Iudæos, et de aliis quibusdam Causis. Extant in Append. Marc. Hisp. n. 507. col. 1415.

Littera Gregorij IX Papæ ad Regem de eius coronatione

Ann 1229 V Kal Maij Littera Gregorij Papæ IX ad Regem, quibus cum Rex ab eo flagitaret regio diademate Pontificijs manibus redimiri, Pontifex collaudato illius consilio in tempus commodius rem differendam ducit. Ex illius Registro Lib 3 ep. 9 refert Odoricus Raynaldus ubi sup. p. m 403

Protestatio Regis ad Legatum Apostolicum antequam matrimonium [illegible] suum dirimeret.

Eodem Ann. III Kal Maij Allocutio, sive Protestatio Regis Jacobi ad Legatum Apostolicum Sabinensem Episcopum antequam inter eum, et Reginam Eleonoram initum

tum Matrimonium dirimerco

Facta apud Simonam. Extat

apud Zuritam, in Indic. rer. ab

Arag. Reg. gestar. hoc Ann. p m 1

Gregorius IX. Confirmat Ecclesiae Oscensi privilegia sua.

Eod. A. Id. Maij. Bulla Gregorij Papae IX. confirmatoria alterius Urbani II. A. 1098. in favorem Ecclesiae Oscensis quam supra dedimus. Extat apud Francisc. Didac. de Aynsa, in Histor. Oscens. Lib. cap. 6 p m 531.

Gregorius scribit ad Regem de constituendo Episcopo in Insula Maioricensi.

Ann. 1230 XIII Kal. Januar. cum Rex Maioricam Insulam Mauris eripuisset, ac insuper a Romano Pontifice postulasset ut Ecclesiam Cathedralem ibi erigeret Gregorius IX. Regijs votis respondere paratus, cum esset Litteris suis facultatem prius ab eo dotis nomine eidem Ecclesiae attribuendas decrevit, quibus Episcopus et Canonici sustentari possent. Ex ipsius Registro Lib. 4 ep. 91. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. p. m. 412.

Fundatur Episcopatus Maioricensis.

Eodem Ann. Translatio facta de Electione Episcopi de Maiorica seu Erectio, et Fundatio Episcopatus

tas in Regno Majoricarum a Jaco-
bo Rege huius Regni Extat apud
D. Luc. Dacheri, tom. 3 Spicileg. p.
m. 211.

Variae Constitutiones Regis

A. 1233 Constitutiones Jacobi I.
Regis Arag. de Variis rebus sacris,
et non sacris in curia Tarraco-
na. Extant in Append. Marc. His-
p. n. 511 col. 1425.

Litterae Gregorii Papae IX cum indul-
gentiis ut Regi Aragonum contra
Mauros suppetias ferantur.

Eodem Anno. cum Jacobus Rex
ad Majoricam invadendam se
compararet, Gregorius IX. Litteris
suis Aragoniae Navarrae ac vicina-
rum provinciarum populos hor-
tatur coniunctis armis, ut pug-
nent adversus mauros, iisque an-
nos tres iniuncta penitentiae rem-
isit. Ex ipsius Regestro epist. 185
et 263. refert Odoricus Raynaldus
ubi sup. p. m. 452.

Confirmationes Pacis et Treguae ap-
probantur ab Episcopis.

A. 1234 Constitutiones Pacis, et
Treguae à Jacobo I Rege Arag. edi-
ta apud Tarraconam. Et de Con-
firmatione Treguae ab Episcopis
Extant in Append. Marc. Hisp.
n. 513 col. 1428

Eodem Anno III. Kal. Septemb.

Litte-

Litera Gregorij Papæ ad Comitem Provinciæ.

Litteras Gregorij Papæ ad Comitem Provinciæ, S. Ludovicum Regis Francorum socerum, ut bellum imminens inter ipsum Regem, et Regem Aragoniæ super Dominio Civitatis Carcasonæ avertere conaretur, ac de ea re certiorem Pontificem faceret. Ex ipsius Regestr. epist. 213 Lib. 8. refert Odoricus Raynaldus ubi sup. p. m. 452.

Promulgatur Collectio epistolarum Decretalium S. Raymundi a Gregorio Papa.

Eodem Anno Gregorius IX. promulgat Collectionem epistolarum Decretalium a Raymundo Peñafortis, Cathalano viro, ē Prædicatorum fratrum familia, ipsius Pontificis capellano ac pænitentiario viro sacris Litteris egregie exculpto, ac divini et humani iuris consultissimo, ac deinde sanctorum cathalogo adscriptum factam, quod non exiguum honoris Coronæ Aragonum est. Ex ipsius Gregorij Regesto epist. 218 Lib. 8. refert Odoricus Raynaldus ubi sup. p. m. 458.

Litera Gregorij Papæ circa Successorem Regni Navarræ.

Eodem Anno V Kal. septemb. Mortuo Navarræ Rege Sancio, cum alio

Theobaldus regno illi succederet, in cumque Rex Aragoniæ bellum pro eodem Regno ineundo meditaretur, Gregorius IX Litteris suis Calaguritano ac Calceatensi Episcopis ac Abbatibus Cisterciensibus de Berola, et Oliva imposuit, ut pro sui filio nomine dirimendas Reges conciliarent. Ex ipsius Registro Lib. 8. post epist. 213. refert Odoricus Raynaldus ubi sup. p m 464.

Forus Aragoniæ.

A. 1235. die XVIII. Maij Curijs Generalibus Regni Aragonum, quæ anno a Rege initis, apud Civitatem Cæsaraugusta, alium Forum edidit, qui etiam incipit In nomine Domini. Sit de Confirmatione Pacis, inter Communes Fororum Arag. Lib. 9. Sit 69

Litera Gregorij Papæ in fabrem Iudeorum.

Eodem Anno V Non. Maij Litteræ Gregorij Papæ IX quibus Iudei ab iniuria christianorum oppressione vindicantur. Ex ipsius Registro Lib. 9 ep 42 refert Odoricus Raynaldus ubi sup. p m 468

Eodem Anno XII Kal. Maij

Matrimonium Regis procurante Pontifice

Iacobi Regis Aragonum cum Ioele (sive Iolante) Andreæ Regis Ungariæ filia matrimonium a Pontifice approbatum, illique constituta dos confirmata. Cæterum obtinuit etiam a Pontifice Alfonsus, Regis

Pontifex Alfonsum Filium Regis legitimum declarat

et Reginæ Elionore, cuius matrimonium auctoritate pontificia diremptum fuerat, filius, ut iustorum natalium dignitate ornaretur, quo sceptrum Aragonum e parentis manibus [illegible] posset. Ex Gregorii Regestro Lib. 8 ep. 185 et Lib. 9 ep. 18 ac 28. refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 431

Gregorius IX. pacem Regni Aragonum procurat.

Eodem Anno Pontifex Litteras ad electum Tarraconensem Archiepiscopum dat, ut pacem Regni Aragonum quam improbi, ac flagitiosi homines labefactare nitebantur, procuret. Et aliis Litteris VII Kal. Maii ipsum Archiepiscopum

Archiepiscopum Tarraconensem ad expugnationem Insulæ Iuicæ incitat.

ad expugnationem Insulæ Iuicæ atque e maurorum manibus eripiendam hortatur, quod eodem anno effectum est Ex ipsius Regestro Lib. 9. ep. 34. 35. et 36 refert Odoricus

Ray

Forus Aragonie.

Raynaldus obi sup. p m. 431

A 1236 Curias etiam Aragonensibus celebravit, apud Montesonem, in quibus Forum fecit, quod incipit In nomine Domini &c. de confirmatione Monetae, inter communes Arag. Lib. 9. tit. 9.

Abbati S. Ioannis de Pinna usus Mithre conceditur.

Eodem Anno VIII Kal. octob. Gregorius IX. Litteris suis Abbatem S. Ioannis de Pinna ferenda mithra praerogativa decorat ac de ejusdem significatione, ad quem eam direxit. Ex ipsius Regesto Lib. 10 ep. 230 refert Odoricus Raynaldus obi sup. p m. 488

Gregorius IX. expeditionibus Regis contra mauros favet

Anno 1237 IX. Februarii. Gregorius Litteris datis ad episcopum Barchinonensem, ac Guillelmum Ecclesiae Tarraconensis procuratorem: cum Rex bello Valentinos mauros aggredi pararet, concionatores ex sacro pulpito populos ad sacram expeditionem capessendam, subsidiaque conferenda incitare iubet, itemque ad Narbonensem Archiepiscopum atque alios Praesules scribit. Ex illius Regesto Lib. 10 ep. 345. et 353. refert Odoricus Raynaldus obi sup. p m. 496

Regem absolvit Pontifex.

Eodem Anno cum Rex ob illatam

tam Cæsar augustano episcopo gra-
vem in iuriam, anathemate se
incursum crederet, ac Pontifice
super hac adiisset Gregorius Sanc-
tissimo viro Raymundo capellano
ac pœnitentiario suo præcepit
ut præscripta forma Regem ab-
solveret. Ex Gregorii Regestro lib.
10 ep 355 Refert Odoricus Rayna-
dus ubi sup. d. p. m. 496

Pontifex alienationes a Regii patre factas ipso rogante rescindit.

Eodem Anno. Rogatus Pontifex à
Iacobo Rege, ut quæ maxime re-
giæ dignitatis detrimento pater
abalienaret, irrita esse decernerent
petitione annuens ad Vicensem et
Ilerdensem episcopos ea de re rum
Diploma dedit. Ex illius Regestro
Lib. 11. ep 102 refert Odoricus Ray-
naldus ubi sup. d. p. m 496

Pontifex committit electionem Episcopi Mauricensis.

Eodem Anno VII. Id. Julii Ponti-
fex eisdem Episcopis sanctoque
Raymundo præficiendi Episcopi
Maioricæ Regno ab Aragonum Rege
depulsa sarracenica superstit-
ione christianæ fidei restitu-
to, quæ ad nos (inquit Pontifex)
nullo medio pertinet, munus de-
man

manaat Ex ipsius Regestro Lib. 11 ep.
159. refert odoricus Raynaldus obi
sup. ad a. 436 [illegible]

Littera Pontificia ad instantiam Regis ad tuitionem Civitatis Marsiliae

Eodem Anno XIII Kal. Junij.
Littera eiusdem Pontificis ad
Regem Reginamque Galliae pluribus
que aliis, ad instantiam Jacobi Re
gis Aragonum ac comitis Provin
ciae pro tuitione civitatis Marsilia
ne in dominio illius dictus comes
inquietatetur. Ex illius Regestro Lib
11 ep. 169 [illegible] et 178 refert Odo
ricus Raynaldus obi sup. ad an. 438.

Littere Pontificie gratulatoria de parta ab Aragonum Rege Valentia

Ann 1238 VI. Id. Januarij. Litte
rae eiusdem Pontificis pluribus
Galliarum episcopis quibus de
parta a Jacobo Aragonum Rege
Valentia civitate, atque a ma
uris excepta quam laetanter gra
tulatur, Excitanturque fideles
ad ferenda Jacobo auxilia ad
parta retinenda. Ex ipsius Re
gestro Lib 12. ep 363 refert Odo
ricus Raynaldus obi sup. ad an.
517

Pontifex patronatum Ecclesiarum in Valentino Regno Regi quam libentissime concedit.

Eodem Anno [illegible] a Ja
cobo Regi in Valentino Regno

Eccle

Ne Regina Aragonum ab alio quam Romano Pontifice excommunicari possit concedit.

Ecclesiarum Gregorius Papa ius Patronatus in eas confirmat Iolique Reginæ qua muliebrem sexum virtutibus superabat concessit ut nullus ipsam nisi data ab Apostolica sede speciali facultate anathemate ac divinis arcere posset Ex illius Regestro epist 364 et 365 refert Odoricus Raynaldus obi sup a.m. 518.

Unionem Procerum Aragoniæ adversus Regem dissolvere conatur Pontifex.

Eodem Anno cum Aragoniæ proceres quadam interse fœdera coïssent, quibus se ad mutuam defensionem sacramento obstrinxerant, Gregorius ad tuendam Iacobi Regis dignitatem, ne fidei causa quidquam detrimenti pateretur, si Rex ad eam dissolvendam societatem arma converteret, Oscensi electo episcopo partes dat ut proceres moneret, ut fœdus, atque iniqua iuramenta relaxaret Ex illius Regestro Lib. 11 ep 382 refert Odoricus Raynaldus obi sup d. p m. 518

Constitutiones Regis adversus avaritiam Iudæorum.

A 1240 Constitutiones Iacobi I Reg Arag. adversus avaritiam Iu

suadorum, et cavaillitatem fans
sis, edita apud Sciungdam in con
ventu publico Exstant in Append.
Marc Hisp n 514 col 1433

Auctores duo Anonymi

A. Eodem Anonymos duos hic sis
timus Auctores cathalanum al
terum, vernaculo Provincia
li sermone, sive (ut appellari so
let) Lemosino, Alterum Darocen
sis Ecclesiæ Canonicum, qui, et
ipse forsan eodem sermone li
teris tradiderunt stupendum
hoc Anno editum, a Deo, insig
ne de veritate sacramenti Eu
charistiæ Miraculum: Misterio
de los Corporales de Daroca, apud
Nos audit M.S. cuius etiam me
minit Odoricus Raynaldus ubi
sup. a m 545

Litteræ Pontificiæ quibus Christiani ad Defensionem Insulæ Minoricæ excitantur.

Eodem Anno Gregorius Papa su
is Litteris christianos ad Insu
lam Minoricam à mauris im
petitam strenue defendendam
eos que propulsandos excitat
Ex illius Regestro lib 13 ep 226
refert Odoricus Raynaldus ubi
sup. a m. 545.

Eodem Anno. Ad augendum in

Ma

Collegium Canonicorum sæcularium in Maiorica instituitur.

Maiorica [illegible] inuen[illegible] [illegible]

erit Episcopus Pontifex [illegible]

corum [illegible]ularium Colleg[illegible] [illegible]

tituerent, instruxitque authorita-

te ut hæreticos qui [illegible] impi-

tatem exuerent, fidelium commu-

nioni aggregaret Ex illius Regesti

epist 220 et 222 Lib 13 refert o Lo

ricus Raynaldus ubi sup. a m. 545

Pragmatica Sanctio Regis.

A. 1241 die XXV Februarij Prag-

matica Sanctio, eiusdem Regis Ia-

cobi I. Datt apud Geronam, quæ ena

inter Foros communes Arag. et in-

cipit Jacobus Dei Gratia, Rex, &c.

de Usuris, et hodie est inter Foros

correctos eiusdem Regni

Sententia Archiepiscopi Tarraconensis

Eodem A. Kal. Mart Sententia

Arbitralis Petri Archiepiscopi Ta-

rraconensis, inter Ecclesias S. Sal-

vatoris, et S. Mariæ Cæsaraugustæ

Extat apud Ioann. de Arruego,

in Cathedr. Episcop. Cæsaraug.

cap. 22 a m 124 D. Lud. ab Exea,

in Discurs. Instaurat. Sancta Ec-

clesia Cæsaraug. part. 1. n. 300

301 et 302.

Eod. A. Solutio Quarum Eccle-

tio

Respondet Rex duabus quaestionibus circa usuras Iudaeorum.

tionum, facta per Dominum Regem Iacobum I. super quodam statuto facto, quod Iudaei non recipere[n]t aliquid ultra duplam de quo ~~[illegible]~~ Extat in Append. Marc. Hisp. n. 518 col. 1436

Edictum Regis Ne usuras exerceantur inter Christianos.

A. 1242 Edictum eiusdem Iacobi Regis Ne usurae exerceantur inter Christianos Extat in Append. Marc. Hisp. n. 516 col. 1437

Pragmatica Sanctio Regis circa Baptismum Iudaeorum.

Eod. A. die XII. Maij Pragmatica Sanctio altera eiusdem Regis Datt. apud Ilerdam, quae habetur ~~[illegible]~~ Foro communes Arag. et incipit Noverint Universi. Tit. de Iudaeis et Sarracenis baptizandis Lib. 1 Tit. 9

Pragmatica altera Regis circa Usuras.

Eod. A. die XIII. Iullij Pragmatica Sanctio eiusd. Regis, Datt. Valentiae, quae etiam incipit Noverint Universi. Et est inter Foros communes Arag. Tit. de Usuris, Lib. 9. Tit. 44.

Rex Valentinam Academiam excitat quam Innocentius IV. Pontifex gratiis illustrat.

Ann. 1245 Rex Valentinam Academiam excitat, quam Innocentius IV. Pontifex multis exhornat Privilegijs, ut patet ex dictu Re

ges

…stro Lib. 3 ep. 7. 8. et 9. Et apud Odoricum Raynaldum ubi sup. (in 60)

Litteræ Pontificis cum Rex Episcopo Gerundensi linguam amputari fecisset.

Ann. 1246 x Kal. Julii Litteræ Innocentii Papæ Responsivæ ad Regem super eo quod Idem Rex Gerundensi Episcopo (Berengario de Castelbisbal) Linguam amputari fecisset, ex ipsius Regestro Lib. 3 ep. 27. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 621

Litteræ eiusdem quibus Regem ab Ecclesiastica Censura absolvi iubet.

Eodem Anno x Kal. octobr. Litteræ eiusdem Pontificis, quibus committit Legatis Apostolicis ut Regem ipsum, cum Ecclesia conciliarent. Ex Ioann. Marian. de Reb. Hisp. Lib. 13 c. 6. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 622.

Fororum Aragoniæ I. Compilatio facta a Vitali de Canellis Cathelano, Oscensi Episcopo.

A. 1247 Compilatio Generalis omnium Fororum Aragoniæ, ipsius Regis Iacobi, apud Oscam Urbem facta, atque in VIII. Libros divisa, a Vitali de Canellis Episcopo Oscensi qui primus omnium, quos sciam Aragoniæ Iuris-consultorum

rum audit, cuius Historiam, ex Variis testimoniis concinnatam, ac Notis illustratam, nuper scripsimus. Titulus illius talis est: Incipiunt Fori editi per dominum Iacobum Regem Aragonum etc. in curiis Aragonensibus celebratis in civitate Osca: qui fuerunt publicati VIII Idus Ianuarii Era M. CC LXXXXV. et Anno a Nativitate Domini M. CC. XLVI. Nos Iacobus Dei gracia Rex Aragonum, Maioricarum, et Valencie, Comes Barchinone, et Urgelli et Dominus Montispessulani etc. Dividitur in VIII (coincidimus) Libros. I. Titulos habet 14 Foros vero [illegible] II Titulos 18 Foros 67 III Titulo 12 Foros 45 IV Titulo 14 Foros 42. V Titulo 13. Foros 27. VI. Titulo 9. Foros 23. VII. Titulo 19 Foros 33 VIII. Titulo habet 27. Foros vero 66 sunt itaque omnes dictorum octo Librorum Tituli 126 Fori vero 380. Ex Foro plerumque Iaccetano de berbo ad verbum accepti, de quo diximus supra ad Ann. 1092. Quin in dicta con

Compilatione, (quod hic non om-
mitere volumus) nusquam, nec
Cæsaraugustanensis Regni, nec illius Fo-
ri, sive eorundem Fororum Compi-
llationis, nec de Justitia Arago-
num Magistratu, Judice ve Me-
dio inter Regem, et subditos, ul-
lum verbum dicatur, aut vel
istius mentio aliqua, nec ad-
huc saltim enuntiative, fiat
quod maxime notandum est;
Habemus igitur compilatio-
nem hanc cum Not. Varia
M. S.

Eodem (vel superiori forsan) Anno
Compillatio altera, eaque locu-
pletior, Fororum Aragoniæ (an
eorum Slosa? quod non usque
quaque inter eiusdem Regni
Juridicos exploratí juris est)
ab eodem Vitali Episcop. Oscen-
sium Regis eiusdem Jacobi I. ac
Curia Generalis Aragonum fac-
ta quod opus Liber In Excelsis
(ex eo quod ita incipit) appe-
llari solet et in IX. Lib. ro di-
vi-

Eadem et altera Compilatio eorundem Fororum ~~[illegible]~~ sive eorum Glossa ab eodem Vitali Episcopo facta.

... est ... itorum I. ... unc
24. Fori vero 84. in cuius Tit 23 Fo
ro. Ut Diadema 2. prime mentis
Iustitia Aragonum Magistratus
fit sub nomine Iustitia Principa
lis in Regno eumque semper in
eo fuisse dicitur ac officium
describitur sed multo aliter quam
hodie est, de quo Nos fusius alibi
In II. Tituli 16 Fori 18. in III. Titu
li 16 Fori 21. in IV Tituli 19. Fori
33 in V. Tituli 17 Fori 38. in VI.
Tituli 18 Fori 28 in VII Tituli
11 Fori 24 in VIII Tituli 16 Fo
ri 31 in IX tandem ac ultimo
Tituli 19 ~~Fori vero 59~~ atque ita in
dictis Novem Libris Tituli 156
reperiuntur Fori vero 334. Sed
omnes pene in VIII supra relatæ
Compillationis Libris Comprehen
duntur M. S. Extant illiorum ali
qua fragmenta apud Hier Blanc.
in Comm rer Arag num 722 727.
728 729 736 783 et 784

Eiusdem Compilationis Interpreta-
tio Cathalana Lingua.

Eiusdem Compillationis In
terpretatio Vernacula Catha
lana Lingua scripta, eodem IX.

Fo

Forum libros continens, non u
eodem ordine sed paucis aliter im
mutatis illorum titulis ac Foris,
aliis additis, aliis que demptis re
periuntur I. Liber titulos habet
20. Foros 70 II titulos 16 Foros 27
III titulos 13 Foros 70 IV titulos
18 Foros 48 V titulos 19 Foros 54
VI titulos 17 Foros 28 VII titulos
11 Foros 27 VIII titulos 17 Foros
35 IX. vero titulos 21 Foros 65 I
ut hi omnes tituli 152. Fori vero
424. numerentur M. S.

Edicta Regis pacis et treguae

Anno 1248 Jacobi Regis Aragon
um, Edictum Pacis, et Tregua. Ex
tat apud D Lud Dacheri, Tom 8. Sp
icileg p m 383

Passio B. Dominici de Val.

Anno 1250 Passio B Dominici
(de Val) Martyris Innocentis Caes
augustani, sive Acta eiusdem
Martyris ab Arnaldo (ut credi
tur) Peralta, eiusdem civitatis
~~[illegible]~~ Praesule scripta. Ex Tabu
larii ~~Famuli~~ Maximi Caesar
aug primum ~~editio~~ Alex. Blanca
in comm rer Arag. p m. 657 ex
quo

quo id refert Odoricus Raynaldus in continuat Annal Baronij Tom XIII. p m. 666 Abrah. Bzovio, in Annal. Eccles Tom 13 A 1250 n 13 col 588. D Joann. Tamayus Salazar, in Martyrolog. Hispan. ad diem 31 Augusti, fol 629 D Joann Francisc. Andreas de Uztarroz, in vita Martyris, fol. 47. ac novissime D Didac. Jos. Dormier, in Dissertatione Historica ē eodem Argumento, pag. 4 et ulterius, de quo suo loco dicemus

Constituciones Regis.

Anno 1251. Constitutiones editæ apud Barchinonem, ejusdem Jacobi Regis Extant in Append Marc. Hisp n. 518. col. 1438.

Infeudatio Regia

Eodem Anno. VII. Id. Octob. Infeudatio Jacobi Regis, certis personis Tarragonalis (Horum esse creditur) sui, quod habebat subtus barrium dels Oleam. Civitatis arcæ, in quo ædificarent, et construerent domos, et pro eis illi, et eorum succesores dazent Regi, et illius suc ce

cessoribus, in perpetuum, annuatim
Quinquaginta Marabetinos Alpho-
sinos boni Auri, et justi ponderis,
censuales solvendos singulis Ka-
lendis Januarij. Extat apud Fran-
cisc. Diaz de Aynsa, in Histor
Oscens Lib 4. cap 12 p. m. 600.

Mors Episcopi Vitalis de Canellis

Anno 1252 obijt Vitalis de Ca-
nellis Oscensis Episcopus.

Reges Aragoniae et Navarrae in Clientelam Apostolicam recipiuntur

Anno 1254 Reges Aragonum, et
Navarrae qui hoc anno arctissi-
mum interse fœdus percussere,
atque armorum societatem san-
civere, in clientelam Apostolicam
suscepit Innocentius Papa IV Ex
Regesto illius Lib 11 epist. 705 et
Lib 12. epist 217 Refert Odoricus Ray-
naldus ubi sup p. m. 708

Concilium Provinciale Tarraconense

Eodem Anno Pontifex à Benedic-
to Tarraconensi Archiepiscopo Con-
cilium Provinciale celebrari jus-
sit. Ex illius Regesto Lib. 11 ep 571
Refert Odoricus Raynaldus ubi sup
p m 719.

Donatio Episcopi Caesaraugustani

Anno 1255. Donatio Arnaldi Epis-
copi Caesaraugustani, Canonicis
sua

sua sedis, Ecclesia de Alcagniz,
facta Extat (sed non integra) apud
Joann de Azzuego, ubi supp. p. m.

Compromissum inter Reges Franciæ et Aragoniæ

Eodem Anno Litteræ compro-
missionis, facta inter Regem
Franciæ, et Regem Aragonum
Extant in Append. Marc. Hisp-
n. 519 col. 1400

Quo tempore omnes Leges Hispaniæ post illius recuperationem a Mauris primum compillatæ fuerunt.

Cæterum hic opportuno loco
notari etiam opportet tempo-
ris consonantia, et sæculi hu-
ius caracter; in quo Fori, sive
Leges omnes Hispanicæ, ab illi-
us clade, et excidio, primum
firmata, ac recollecta fueru-
nt, peculiaribus compillatio-
nibus (pro ut variæ etiam-
iam tunc erant illius Domi-
natione) Anno siquidem 1237.

Leges Navarrorum

Tibaldus I. Rex Navarræ primos
illius Regni Foros compillavit,
et in unum corpus reddegit,
quod adhuc etiam Extat sub
tit. de el Fuero General de Na-
varra (in quo multa leguntur
ex illis Foris, qui in Foro Su-
prarbiensi illius Regni no-
men

men fixunt) cum ... Regni, ab Antonio Xavierio S. C. Navarro, editus Pampilone, apud Martinum Gregorium de Zavala Regni Typograph. A. 1686. Anno 1243 Fori Aragonum compillati fuerunt, de quibus supra egimus. Anno tandem 1255 Leges Castellanorum, ab Alphonso X. (aut XI) Sapiente, sub tit. de el Fuero Real de España, 4 libros edita et ab Alphonso Didaci de Montalvo (pert alios) Glosis illustrata. Salmantica, apud Joann Baptist. de Terranova, A. 1569. de quo (praeter alios) vide Zuritam Annal. Arag. Lib 3 cap 2 ut ita hi tres Reges, nempe Tibaldus, Jacobus, et Alphonsus, primi Legislatores Navarra, Aragonia, et Castellae Regnorum, i. e. totius Hispaniae jure, merito que dici possint ac debeant de quo nos fusius alibi disserimus.

Anno 1257. Litterae Jacobi Reg. Arag. Confirmantes Privilegia Ecclesiarum Extant in Hispania ... Illustr.

Fori Aragonum

Leges Castellanorum

Rex Confirmat Privilegia Ecclesiarum

Marc Hisp n 520 col 1441.

Institutio omnis Parroni sive Capellanie in Ecclesia Cesaraugustana

Eodem Anno, de Capellania Gonsalvi Garini sacrista, et Archidiaconi Turolensis in Ecclesia Cesaraugustana, sub Arnaldo eius Episcopo Ex Archivo S. Ecclesia Cesar aug. M S

Regibus Navarre concedit Privilegium unctionis sacre

Eodem Anno Ad imitationem Regum Aragonia, Regibus Navarre ut ab Episcopo Pampilonensi ungerentur coronarenturque Alexander IV Pontifex concedit Ex illius Regestro Epist. 688 et 690 Lib 3. Refert Odoricus Raynaldus incontinuac Annal Baronij tom XIV. h a n 57

Acta Concordia inter Reges Gallie, ac Aragonie.

Anno 1258 Acta Concordia inita inter Ludovicum Regem Francorum, et Iacobum Reg Arag Extant in Append Marc Hisp n 523 col 1444 Minus memor est Odoricus Raynaldus obisusq h ann. n 22.

Bulla Alexandri IV. Papa.

Anno 1260 Non Iulij Bulla Alexandri Papa IV que confir

Rex exemtionem concedit Abbati et Conventui Montis Aragonum

Contractus Matrimonij Filij Regis cum filia Comitis Benearnensis.

Bulla Urbani IV. Papæ

...xima[illegible] ...

us Episcopis, omnes Ecclesias ... cesis. Extat apud Joann. de Hazue go, in cathed. Episcop. cæsar aug. cap. 22 a m. Omittitur a Raynaldo h. a.

Eodem Anno. IV. Id. Augusti, Privilegium Exemptionis Ecclesiæ Montis Aragonum a Rege datum. Extat apud Francisc. Diago de Kyn..., in Histor. Oxens. Lib. 2. cap. 23 p. m. 453.

Anno 1261. Contractus Matrimonii inter Sancium Filium Regis Ildephonsi, et Guillelmam Filiam Gastonis Vice Comitis Bearnensis. Extat apud D. Luc. Dacherii Tom. 8 specileg. p. m. 245

Anno 1262. VI Kal. Maij Bulla Urbani IV qua Regem abducit a mente matrionis coniungendi primogenitum suum cum filia Manfredi Siciliæ Regis. Ex istius Regestro lib. 1 ep. 92. refert Odoricus Raynaldus ubi sup. h. a. n. 9 qui factum hoc late tradit, et alias epistolas eiusdem Pontificis ad Regem Galliæ missas, munire intendit usque ad n. 22.

Eodem

TESTAMENTUM Regis

Eodem Anno Jacobi Regis Arag. testamentum. Extat apud D. Luc. Dacheri, Tom. 9. Specileg. p. m. 198.

Constitutio Dotis Petri Filij Regis.

Anno 1264 Petrus Filius Regis Aragonum, Dotem Constantiae Uxori suae Constituit. Extat apud D. Luc. Dacheri, Tom. 10 Specileg. p. m. 189.

FORI Aragonum.

Anno 1265. II Kal. Maij Novos etiam Foros in Regno fecit Eodem Jacobus I. Rex apud Exeam, quos VI. Kal. Maij iuravit observaturum se plena curia; sunt que x. Et in eorum quinto de Justitia Aragonum ut sit in curia Judex in Causis quae inter Regem vel succesores suos, et Richoshomines, filios dalgo et Infanciones verterentur, primum scripta lege sanctitum fuit. In Decimo vero, quod semper Justitia Aragonum sit miles, eoque ad calcem VIII Libri nupera Compillationis collocari funt, et sunt omnes usque ad hunc annum 390 Fori.

Bulla Clementis Papa IV.

Anno Eodem X Kal. Junij Bulla Clementis IV. Archiepiscopo Tarraco.

-nensi et episcopo Valentino ut con
tra Granata et Murcia Reges Afr
icanos, quos Rex tum illis christi
tum animo invadi generi sui ca
stellæ Regi, ad crucem, ut mon
erat, humeris affigendam, Ara
gonios, Tarraconenses, Valentino
Balearesque excitarent. Ex il
us Regestro Lib 1 ep 11 Refert Od
ricus Raynaldus ubi sup h. a
n 32.

Bulla Clementis Papæ IV.

Eodem Ann. Id. Augusti Bulla
Clementis Papa IV. in qua de Re
ge queritur quod Ecclesias con
tributionibus opprimeret ad Mu
rcienses Belli sumptus. Ex illius
Regestro tom. 2 ep 57 Extat apud O
ricum Raynaldum ubi sup h. a
n 31.

Littera Gratulatoria eiusdem Clementis Papæ IV.

Eod Anno II. Kal. Octobr. Littera
eiusdem Clementis gratulatoria
ad Petrum Jacobi Regis filium maio
rem natu, eo quod ipse Valenti
cenos Africanos Murcia congre
gatos esse inaudisset, statim gen
rosio ardore in arma adversus
eos sorripuisset. Ex illius Regestro
tom 2 ep 88 et 89 Refert Odoricus
Raynaldus ubi sup h. a n 35.

Littera Clementis IV. ad Regem.

Eodem Anno sine Data Littera
Cle-

clementis Papæ ad Regem quibus eum pert tam viriliter debellatos mauros in Regno Valentiæ, saluberrimis monitis circa sanctam Ecclesiam exaltationem instruit. Solicitat ut Sarracenos ditione sua pellat. Nefarios eorum ritus aboleat Deprecatur ne ecclesias grabet. Monet ut Iudeos coerceat. Ex Surita in Ind. rer. ab Arag. reg. gestar. h. a. p. m. 101. habet Odoricus Raynaldus ubi sup. h. a. n. 29. ad 33.

Littera Clementis IV. ad Regem. Super non anulando ipsius matrimonio.

Anno 1266. XIII. Kal. Maij Littera clementis IV. ad Regem quibus eum monet ut adulteram ejiceret, nec matrimonium legitimum dissolvere se posse ait, quambis Regina (ut aiebat) lepra inquinata existeret. Ex illius Regestro tom. 2. ep. 146. refert Odoricus Raynaldus ubi sup. h. a. n. 27.

Euisdem littera gratulatoria ad Regem ob expugnatam Murciam, et Regi Castellæ restitutam.

Eodem Anno. III. Non. Julij. Littera gratulatoria clementis Papæ IV. ad Regem ob expugnatam Murciam, eamque Castellæ Regi restitutam

Ex

Ex illius Regestro Tom. 2. ep 215
refert Odoricus Raynaldus ob
sup h. a n 25.

Respondet Rex ad aliquas questiones della proposita.

Eodem Anno Responsio Jacobi I
Regis Aragonum, ad quasdam quae
stiones et propositas a Vicario Ru
cinonensi, circa observantiam
constitutionum Pacis, et Tregua
Extant in Append. Marc. Hisp.
n. 524. col. 1447.

Epistola Clementis Papa IV. Aragonum Regis Filio.

- Eodem Anno Epistola Clemen
tis Papa IV. Jacobo Aragonum
Regis Filio, qua respondet non
tantum posse sed et debere cum
Matrimonium contrahere cum
Filia Comitis Sabaudia. Ex
tat apud D. Luc. Dachery Tom
7 Spicileg. p m 229 omititur
a Raynaldo in Annal. Eccles.

Litera Clementis Papa ad Regem

Anno 1267 XVII Kal. Februa
rii. Cum Rex Clementi Pont.
sibi significaret votum suum
ac recuperanda terra sancta re
[illegible] capiditatem, Pontifex
ut [illegible] Berengariam [illegible]
[illegible] abiiceret [illegible] monet ex
ipsius Regestro Tom 2 ep 292, ab
Clementis eiusdem Libell pag. 53

re

Vedere Odoricus Raynaldus obi
sup. h a n 33 et ann. 1269 n 6

Indultum Clementis Papæ IV. Episcopo et Clero Maioricensi

Eodem Anno Indultum Cle-
mentis Papa IV. Episcopo, et
clero Insula Majoricarum,
ne Majoricenses ad Lites diri-
mendas loca remota petere
cogantur. Extat apud D. Luc.
Dacheri, Tom. 2. Spicileg. p. m. 232.

TESTAMENTUM Regis.

Anno 1272 Testamentum Ja-
cobi, cognomento Majoris Re-
gis Aragonum. Extat apud D.
Luc. Dacheri Tom 2. Spicileg.
p. m. 245.

Littera Gregorij Papa X. ad Regem

Anno 1274. Littera Gregorij
X. Papa quibus Regem de misso
Legato Apostolico ad Regem Ca-
stella certiorem facit, monetque
ut pro affinitate qua eidem Re-
gi coniunctus erat salubria ipsi
consuleret Ex Codice Vallicel.
pag. 47 refert Odoricus Raynal.
h. a. n. 53.

Matrimonium Jacobi, Regis Aragonum filij

Anno 1275 Matrimonium tracta-
tum inter Jacobum Regis Ara-
gonia, Filium, et Sclaramundam
Filiam Comitis Fuxensis. Extat
apud D. Luc. Dacheri, Tom. 3 Spici-
leg.

cg 7 m 3[illegible]

Litteræ Gregorij Papæ X ad Petrum filium Regis Aragonum.

Anno 1275 [illegible] Datæ [illegible] Gregorij X Novi[illegible] Petro Primogenito Regis Aragonum [illegible] tris, quibus illum [illegible] suscipiendo bello sacro gratula-tur, et ad Regem Franciæ de-optata ab eodem Petro amici-tia cum eodem Rege certiorem facit Ex cod. Vallicel. refert Odoricus Raynaldus ubi sup h. a. n 17 18 et 19

Litteræ Gregorij Papæ X. ad Regem.

Eodem Anno VIII Kal Augusti et X. Kal octobr eiusdem Grego-rij X. repetitæ Litteræ ad Re-gem [illegible] corregit, ob minus bene servatam conju-galem castitatem, de quo etiam ad Archiepiscopum Tarraconen-sem scribit Ex Cod. Vallicel. pag 54 et 55 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n 28. ad 35

Litteræ ad Archiepiscopum Hispalensem eiusdem Gregorij Papæ, ut Cruciatam in Regno Aragonum publicari procu-ret

Anno 1276 sine Data Litteræ ad Archiepiscopum Hispalensem ut in Regno Aragonum cruci-ata militia promulgandæ par-tes sustineat. Ex citat. Cod. Va-llicell. refert Odoricus Raynal-dus ubi sup h. a. n. 20.

Anno.

Iacobus Rex, Religionem ingreditur

Anno 1276 Iacobus Aragonia Rex abdicato Regno, Monasticum habitum induit. Extat apud D. Luc. Dacheri Tom 9 Spicileg. 4 m. 267

Chronica Regis Iacobi I. ab ipso scripta.

Elucubravit quoque Idem Rex Vernacula Gentis, h. e pro-Lindali (ut vocant) Lingua, qua tum Catalonia, quam in Valentia ac Montis-Pessulani (unde Maria Regis Mater fuit) ditionibus, in usu erat rerum tempore suo gestarum Historiam, cum hac Inscriptione, quam retinere placuit venerationem, ut habeamus antiquitatis:

„Chronica, ó Commentari del „gloriosissim, é invictissim „Rey D. Arago, de Mallorque, „et de Valensia, Compte de „Barselona, e D. Urgell, et „de Munt-Pellier; feita, scrita per aquell, en sua lingua natural, é treita del „Archiu: ... molt, magnific Rational dela insigne

Uxores Regis et eorum filii

„ne Ciutat de Valencia,
„hon staba custodita. Va-
„lencia apud Vidum Go-
„ann. Mey. A 1555.

Uxorem duxit Rex. Eleono-
ram, Alphonsi Castellæ Regis, Fi-
liam; ex qua Alphonsum Fili-
um habuit. Eo, autem, Matri-
monio a Gregorio IX Rom. Pon-
tifice pro nullo dicto, duxit
denuo in Uxorem, Violantem,
Andreæ Regis Ungariæ Fili-
am, et Violantis, Petri Alti-
siodorensis Constantinopolita-
ni Imperatoris Filiæ, eodem
Pontifice hoc Matrimonium
procurante, ex qua Filios ha-
buit Quatuor: Petrum, qui in
Patris ditionem successit; Ja-
cobum Majoricarum, deinde,
Regem, Ferdinandum Comi-
tem Ruscinonensem; ac San-
cium Archiepiscopum, postmo-
dum, Toletanum. Filias, autem
Sex. Elisabetham, quæ Alphon-
so sapienti, Castellæ Regi, ac
in Imperatorem Romanum e-
lecto, nupsit; Constantiam, au-

Em

Emmanuelem Regi Portugalliæ, Ma-
riam; Eleonoram, ac Sanctiam,
quæ innuptæ decessere, Ac Elisa-
betham alteram, quæ Philippum
Francorum Regem (Sancti Ludo-
vici Filium) Virum habuit. Fer-
tur etiam Theresiam, Egidij de
Vidaure, nobilem Feminam, à
Regis tempore legitimam Regis
Uxorem fuisse, ex qua Jacobum,
ac Petrum Filios habuit. Primo
Baroniam (ut vocant) de Exerica;
altero quam dicebant de Ayer-
be dedit. Ex altera quoque Fe-
mina Domus de Antillon, Fer-
dinandum Sanctij, Naturalem
etiam Filium habuit; cui Do-
mum (sive Baroniam) de Cas-
tro Rex dedit. Ac tandem ex Be-
renguela Ferdinandi, nobilissi-
ma Femina, alterum Natu-
ralem Filium, cui Baroniam
de Ixar dedit Rex ex quo Pe-
trus Ferdinandi de Ixar dictus
fuit. Inscriptio eius depictæ
Imagini Cæsaraugustæ posita,
„talis est: Jacobus. I. Expugnator.

Inscriptio quam habet eius depicta effigies Cæsaraugustæ posita

„ [illegible]. II Filius. Murtiensis.
„ Balearicus. Valentinus. cum
„ Adolescens. Et. Puer. Adhuc Tu
„ bulentam. Ac. Pene. Delapsam
„ Remq Accepisset. Tranquillam
„ Iam. Senex. Et. Praeclarissima
„ Constitutam. Instructam. Le
„ gibus. Ornatam. Trophaeis. Pro
„ vincijs. Adauctam. Delubris
„ que. Ad Bis. Mille. In. Deipar
„ Virginis. Honorem. Construc
„ tis. Illustratam. Ac. Regum,
„ Granata. Tunesi. Et. Tremisi
„ ent. Vectigalibus. Redund
„ tem. Anno. Natus. LXXII.
„ Obita. Morte. Reliquit. Tris
„ tissimo. Sui. Desiderio. Obi
„ autem. A.D. VI. Kal. Aug. An
„ no. Domini. M. CC. LXXVI. R
„ navit. Ann. LXII. Menses X.
„ Dies XV.

PETRUS III. Magnus
Ann. Chr. 1276.

X.

Petri III. Rex.

Petrus III. hujus nominis Aragoniae Rex Jacobi I. filius Patri, in Regno successit hoc anno.

Littera Joannis Papae XXI. in favorem Petri Regis Aragonum

Ann. 1277 II. id. Aprilis Litterae Joannis Papae XXI. ad Narbonensem atque Arelatensem Archiepiscopos ac Magistrum Bonenatum Aragoniae collectorem, data quibus decimae in Regno [illegible] Regi concessae, ac Terrae Sanctae subsidio in Lugdunensi concilio devotas, in Regis auxilium ad propugnandos Sarracenos ab illius ditionibus, dextinari iuser. Ex illius Regestro Lib. 1. ep. 143 et 144 Videt Odoricum Raynaldus h. a. n. 7 et 8.

Littera Regis ad Martinum IV. pro S. Aldegario Archiepiscopo Tarraconensi.

Ann. 1281 Littera Regis ad Martinum Papam IV. quibus eum deprecatur ut Illegarium Archiepiscopum Tarraco-

nen

nensem, et Episcopum Barchinonensem, in Sanctorum numerum Vesexxet. Extant apud Diagum lib. 2. Histor. Comitum Barcinon cap 13)

Littera Regis de Duello inter ipsum et Karolum Regem Siciliæ

Anno 1282 III Kal. Januar. ... Littera Regis, de Duello in dicto, apud Burdegalam inter ipsum, et Karolum Regem Siciliæ ... Extant in fine Gestorum Comitum Barchinonensium: in fine Marca Hisp. Col 581

Martini Papæ IV. Anathema in Petrum Aragoniæ Regem

Eodem anno. In festo dedicationis Basilicæ Principis Apostolorum Martinus Papa IV. Anathemate ferit Petrum Regem Aragonum ac omnes illos qui ... et presto fuerunt, aut essent in adquisitione Regni Siciliæ ... obiectis eidem Regi ... auctorando minis Refert Odericus Raynaldus h. ann. à n. 23 ad 27)

Littera Karoli Regis Siciliæ de Duello inter ipsum et Petrum Aragoniæ Regem.

Eodem Anno, die XXIX Decemb. Littera Karoli Regis Siciliæ, de Duello inter ipsum et Reg. Arag. Extant in fine Gestor. Comitum Barchinon. in

... Hispanica col.
587

Epistola Martini Papæ IV. de eodem Argumento, ad Karolum Regem Siciliæ.

Eodem Anno Non. Aprilis Epistola Martini Papæ IV. ad Karolum Regem Siciliæ, ne singulari certamine congrediatur cum Petro Rege Aragonum Extat ubi sup. col. 579 eiusque ex Martini Regestro Tom. 1. Lib. Ep. cur. 5 meminit Odoricus Raynaldus ann. 1283. n. 6.

Littera Martini Papæ IV. ad Regem Angliæ de eodem argumento.

Eodem anno. Littera Martini Papæ IV. quibus Angliæ Regem monet ne Reges Aragonum et Siciliæ congredi permitteret. Ex. Cuita in Ind. Lat. lib. 2. Refert Odoricus Raynaldus ann. 1283. n. ...

Littera eiusdem Papæ ad Karolum Regem Siciliæ de eodem re.

Eodem anno. Littera eiusdem Papæ ad Karolum Regem Siciliæ ut eum ab insano consilio certaminis cum Aragonia Rege ab duceret ex ipsius Regestro ep. cur. 37. Refert Odoricus Raynaldus ann. 1283. n. 8.

Littera encyclica Karoli Re

Litteræ circulares Karoli Regis Siciliæ de rebus ac gestis in Vasconia

... in Vasconia. Extant in ... cessor ... Baronium ... March Hisp col. 590

Alia Littera de eodem argumento. Geraldi de Malomonte ad Abbatem Moraycensem.

Littera Geraldi de Malomonte, ad Abbatem Moraycensem de eod. Argum. Extant ... col. 593

Processus Depositionis Petri Regis Aragonum a Martino IV. Papa factus.

Eodem Anno XII. Kal. ... Processus depositionis Regis ... itus contra Petrum Regem ... Arago a Martino Papa IV. Extat apud Suritam ... Lat ver ... Arag. h. a. g. mo 122. Odoricum Raynaldum ann. 1283. n. 15 ... Luc Dacheri Tom. 2. Specileg p. m. 649

Litteræ Martini Papæ IV. translationis Regni Aragonum a Petro Rege ad Filium Philippi Regis Galliæ, e quibus conditionibus.

Eodem anno 1283. VI. Kal. Septembr. Littera eiusdem Martini Papæ IV. ad Joannem Sanctæ Cæciliæ Presbiterum Cardinalem ... quibus Regnum Aragoniæ a Petro Rege in Philippi Galliæ Regis filium quem ipse Rex elegisset sub certis legibus transfert. Ex Manuscripto Vaticano refert Odoricus Ray

Raynaldus <u>l. 3 n. 25</u> in qui-
bus duo specialia et quae hic
notari debent occurrunt.
Primum Pontificem concessis-
se Regi <u>Galliae</u> ut ex filiis suis
unum eligeret in Regem <u>Ara-
gonum</u>, <u>alium tamen ab eo
qui sibi erat in dicto Regno
Franciae successurus</u>, ne scili-
cet <u>Galliae</u>, <u>Aragoniae</u> Regnum
adiiceretur; quod et in illius
successoribus ad ejusdem exclu-
sionis perpetuitatem etiam
cautum specialiter et expres-
se a Pontifice est. Alterum
quod idem <u>Aragoniae</u> Regnum
cum universis ejus ditioni-
» bus in eandem personam cum
» <u>Franciae</u>, vel <u>Castellae</u> seu <u>Legionis</u>
» aut <u>Angliae</u> Regnis, aliquo un-
» quam tempore non concurrant,
» neque ipsa Regnum Aragonum
» seu Comitatus ulli unquam
» alii Regno subdantur. et si for-
» te contingeret aliquod de prae
» dictis <u>Franciae</u>, <u>Castellae</u>, <u>Legionis</u>,
» vel <u>Angliae</u> Regnis ad aliquem
» Regem vel Reginam <u>Aragoniae</u>
per

Aragoniae Regnum cum Regno Galliae coniungi a Papa prohibetur.

Itemque cum Regnis Castellae, Legionis aut Angliae, nec alicui alii subdatur.

Circa successionem in Regno Aragonum disponit Pontifex.

„ pervenit ... ipsi vel ipsa Re[gi]
„ Aragoniæ seu Reginæ in ...
„ num sibi obveniens malue-
„ rit obtinere, cadant eo ipso
„ quod illud acceptaverint, ab
„ omni dominio atque iure,
„ quæ in Aragoniæ regno et co-
„ mitatu prædictis habebant,
„ eaque libera et expedita ip-
„ si Ecclesiæ Romanæ dimitte-
„ re teneantur. Ad successionem
„ autem eorum in Regno ipso
„ cum Comitatu prædicto ve-
„ niant ipsorum filii sive con-
„ iuncti, aut alii secundum
„ modum et ordinem supra
„ dictos. Hoc etiam addito circa
eiusdem Regni ac Comitatus Le-
„ ges et statutis. Et quia nostræ in-
„ tentionis existit prospero statu
„ dictorum Aragoniæ Regni et
„ Comitatus Ecclesiæ, et in cultu
„ eorundem utiliter, et efficaci-
„ ter providere; Volumus, quod
„ omnes Ecclesiæ prædictorum Reg-
„ ni et Comitatus, tam cathe-
„ drales quam aliæ, regulares et se-
cu

„culares, omnesque ecclesiastica
„personæ illis libertatibus et im
„munitatibus, et specialiter in
„electionibus, provisionibus, et in
„rebus aliis eisdem competentibus
„omnino gaudeant, quæ ipsis com
„petunt secundum canonicas san
„ctiones: et tam ipsis quam illis
„ [illegible] regis [illegible] et
„ate deputatis [illegible]
„bus et aliis etiam personis secu
„laribus antiqua consuetudines
„approbata bonaque usagia regni
„et comitatus eorundem, quæ sacris
„canonibus non repugnant, illi
„bata serventur: quæ vero contra
„sanctiones canonicas, statuta, seu
„alias introducta fuerint, omnino
„viribus careant, et quatenus de
„facto processerant revocentur: ec
„clesiis ipsis et personis ecclesias
„ticis omnia bona immobilia,
„sive [illegible] ipsas
„possedisse vel [illegible] con
„stiterit, eis ablata, præcipue per
„memoratum Petrum quondam Re
„gem Aragonia de plano restitu
„antur eisdem: ac illis vero de
quo

Antiquas Leges, id est Foros, ac Consuetudines eiusdem Regni et illius ditionis sacrosancte servari iubet.

" quorum [illegible] consta-
" re nos [illegible] tia
" compren[illegible] ne postea
" Idem Pontifex cum Valentia
regnum statuit ut ex eius Re-
gestro Lib 3. ep cur 8 ac 9. refer-
" Idem Odoricus Raynaldus ubi
sup n 35.

Littera eiusdem Pontifici ad Regem Angliæ ne filiam suam Alfonso filio Regi daret.

Eodem anno Non Iulii litter-
" eiusdem Papæ ad Eduardum
" Regem Angliæ ne illius fili-
am Alfonso, Petri Regis filio
" matrimonio iungi pateret-
ur Ex eodem Regestro Tom. 1.
Lib 3 ep cur 10 refert Odoricus
Raynaldus h a n. 36

Littera eiusdem ad Venetos ne Petro Regi faverent.

Eodem anno VI. Id Iulii Idem
Pontifex Venetorum Reipubli-
cæ ne Petro Aragonis suppetias
ferrent scribit, Ex illius Reges-
tom. 1 Lib 3 ep cur 23 tradit idem
Odoricus Raynaldus ubi sup
n. 39.

PRIVILEGIUM GENERALE
Aragonensibus a Rege concessum.

Eodem anno. Die Dominica V.
Non. Octobr cum Rex ampli-
ssimas curias Aragonensibus
celebrasset atque in eis tam
Richi Homines, Mesnaderii, Cauti-
tes

tes. Ternones, quam cives atque homines villarum Aragoniae, Ripacurtiae, ac Regni Valentiae, et Turoli in pluribus rebus se a Rege gravatos et Privilegiis suis spoliatos contenderent: Rex omnia haec illis restituit ac de illis Privilegium amplissimum, hoc Generale (ut vocant) concessit, in XXX. capita distributum in quo praecipuae Aragoniae (quibus gaudent) Libertates continentur, indeque Rex ut scriptura hac post Aragoniae Foros, de quibus supra egimus, eodem Lib VIII (non tamen ut Forus, sed eadem Privilegii natura retenta) collocaretur.

Pontifex Censuras in Petrum Regem et Siculos renovat.

Anno 1284 II. Non. Junii Pontifex Censuras in Petrum Aragoniae Regem et Siculos renovat, easque die coena Domini, ac Festorum Ascensionis Dominicae et Dedicationis Basilicae Principis Apostolorum promulgat: quas etiam ubique publicari cum maxime Senuae

Crucatam adversus eam prædicari iubet.

Pontifex Carolum Galliæ Regis filium Titulo Regis Aragoniæ, et Valentiæ cohonestat, et plerasque alias adversus Petrum Regem exercet

Honorius Papa IV Iacobum Regem Maioricarum contra Fratrem Regem Aragoniæ movet.

ma, ac in publico Foro, et maiori Ecclesia iussit ac in audienda Cruce contra Petrum Galliæ, cum alabi quam ferventissime cum. H. S. L. agit. Ex ipsius Regestro Tom. 1. Lib. 4. ep cur. 2. 4. 8. ac 22 et aliis. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. h. an. n. 1. usque ad 5.

Eodem anno Pontifex ad Carolum Philippi Regem Francorum scribit, quem Aragonum ac Valentiæ Regem nominat. Electionem Regis et illius inaugurationis modum, a Cardinali Legato, praescriptum; et decima Regnorum Aragoniæ ac Valentiæ pro eo expugnandis attributa et plerumque ternis rebus ipsoris adia Ex eodem Regestro extant apud Odoricum Raynaldum. h. a. an 5 usque ad 14.

Anno 1285 IV. Non Ianuar. Honorii Papa IV. Littera ad Iacobum Regem Maioricarum quibus illi triennales decimas att

attribuur [illegible] [illegible] tian conum contra Petrum. Tertium Aragoniæ Regem iungeretur ex ipsius Regestro refert odo xicus Raynaldus ubi sup. h. ann. n. 25.

Relexantur Censuræ Venetis ob auxilium ob ipsi præstitum Petro Aragoniæ Regi

Eodem anno. Non. Augusti relaxantar censuræ Venetis quas incurrerant ex eo quod Petro Aragonum Regi faviuent ex Honorii Regestro ep. cur. 12. refert odoricus Raynaldus ubi sup. n. 64.

Vxor Regis, et eorum Filij

Uxorem duxit Rex, Constantiam, Manfredi utriusque Siciliæ Regis Filiam, atque Hæredem; ex qua Filios habuit: Jacobum, ac Fridericum (sive Fadrique) qui Siciliæ Reges fuere; et Petrum. Filias Elisabetham Lusitaniæ Reginam (ab Urbano VIII. Pont. Max. sanctorum numero sociatam). Violantem (sive Constantiam) quæ Roberto Regi Neapolis, post Patris obitum, nupsit.

i. ex [illegible] iusto Matrimoni

Filios, etiam, habuit ex Ma

ria Nicolasa; Iacobum, et

Ioanem, ac Beatricem Fili

am. Ex Agnete, autem Zaga

ra: Petrum, ac Ferdinandum

et ~~Sanctiam~~ ~~ac~~ Theresiam

Filias, qui omnes Haeredes

habuerant Filios, ac Filias.

Inscripcio quam hebet Caesaraugusta cuius depicta effigies.

Inscriptio eius, depicta Ima

gini casaraug posita, hac

„ est: Petrus III. Magnus. Ia

„ cobi I. Filius. Excelsi. Atque

„ Inclyti. Animi. Princeps. Pa

„ tre. Mortuo. Sacro. Oleo. In

„ unctus. Siciliam. Acquisi

„ vit. Generale. Privilegium

„ Concessit. Demum. Francorum

„ Regem. Philippum. Venatu

„ cum. Amplissima. Exercitu

„ In. Cathaloniam. Invadentem

„ Perpusillis. Copiis. Coeruit. Co

„ tinuit. Repressit. Ac. Procul

„ Inde. Inanem. Et. Mortuum

„ Amandavit. Sed. Parum. Per

fan

» Santa. Et. Victoria. Et. Gloria.
» Potitus. Aetatis. Suae. Annum
» Agens. XLIX. Migravit. E. Vi
» ta. A. D. IIII. N. Nov Anno
» Domini. M. CC. XXCV Regna
» vit. Ann. VIII. Menses. III. Di
» es. V.

ALPHONSVS III. Munificus

Ann. Chr. 1285.

XI.

Alphonsus III. Rex.

Ino Petro III. Magno vita functo, regnavit hoc anno eius Filius Alfonsus etiam III. Munificus cognominatus.

Littera Honorij Papa IV contra Iacobum Regis Petri Filium, et Constantiam eius matrem ob Siciliæ Regnum.

Anno 1286 Ante Ecclesiam Sanctæ Sabinæ in die Cœnæ Domini Littera Honorij Papæ IV. quibus Iacobum Petri Regis Aragonum filium et Constantiam eius matrem ob Siciliæ sceptrum ab ipso acceptum anathemate percutit. Ex ipsius Regestro Lib. 1 ep. cur. 27 refert Odoricus Raynaldus ubi sup. h. ann. n. 6

Littera eiusdem Pontificis contra Iacobum Regem Siciliæ.

Eodem anno in prædicta Ecclesia sanctæ Sabinæ die Ascensionis Dominicæ Littera eiusdem Pontificis Latam ab ipso sententiam contra Iacobum Siciliæ sceptrum tenentem referentes. Ex ipsius Regestro Lib. 2 ep. cur. 1. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 8

Eodem

Pontifex Processum Censurarum contra Alfonsum Regem suspendit.

Eodem Anno in die cenae Domini Pontifex censuras Ecclesiasticas et earum Processus contra Alfonsum Aragonum Regem editos de causis usque ad diem Ascensionis Dominicae suspendit Ex ipsius Regesto Lib 1 epistur 28 Refert Odoricus Raynaldus ob hunc n 11

Litterae eiusdem Pontificis ad Eduardum Regem Angliae circa res Aragonia

Eodem anno VIII Id. Novembr. Litterae eiusdem Pontificis ad Eduardum Regem Angliae de conciliandae amicabili concordia inter Alfonsum Regem Aragonum et Carolum Valesium Ex Myer Rubes in Histor. Raven Lib 6 Refert Odoricus Raynaldus ob hunc n 13

Latinae linguae usum in re forensi primus abrogavit in Regni Castellae Alfonsus Rex, qui hoc anno moritur.

Eodem anno Alfonsus Castellae Rex moritur. Primus Hispaniae Regum qui vendendi atque gaudendi vulgari Hispanorum Lingua potestatem concessit, cuius linguae nimirum qua rudior erat excolendae, perficiendaeque studio Sacros Biblicorum Libros in maternam

lin

» linguam vertendos curavit. Ex
» eo tempore in regijs diplomati-
» bus ac publicis tabulis Latina
» Lingua, cuius antea usus erat,
» desijt usurpari, visique accendi
» litterarum ignoratio in nos-
» tram gentem (castellanam) ab-
» que veremque ruditatem invasit
Ex Mariana de Reb. Hispan. l. 13.
c. 7 refert Odoricus Raynaldus
ubi sup. n. 21

Litterae Pontificiae quibus concedit Carolo Valesio Aragonico carcere incluso et non obstante interdicto ecclesiastico Sacris adesse posset.

Ann. 1287 IV. Non. Martij. Lit-
terae eiusdem Pontificis qui-
bus permittit Carolo Valesio Ara-
gonico carcere detento divi-
nis interesse non obstante in-
terdicto Ecclesiastico, cui Reg-
num Aragoniae, et eius ditio-
nes supposita erant. Ex ipsius
Regesto Lib. 2. ep. 46 refert Odo-
ricus Raynaldus ubi sup. n. 7

Litterae eiusdem Pontificis commina-
toriae ad Regem Alphonsum.

Ann. 1288 Id. Martij. Litterae
Nicolai Papae IV. Alfonso nato
quondam Petri olim Regis
Aragonum (sic eius epigrapha
se habet) quibus intentatum
contra eum iudicium expo-
nit ni Carolum Valesium

Sa

saeritiarum Primisem Captum liberei. Extant apud Sanctam in Anali Rer. ab Arag. Regestar. h a 4 m 137 et ex eo, a ejusdem Pontificis Regestro cur 6 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n 12

Instrumentum Donationi Regiæ Commendæ Sancti Sepulchri Ordin.

Eodem Anno. VIII. Id. Aug. Instrumentum Donationis Regiæ Commendæ S. Sepulchri Civitatis Osca Domus in qua Beat. Laurentius Martyr natus fuit. Extat apud Francisc. Diadade Aynsa in Histor Oscens lib 4 cap 17 p m 588

Gesta Comitum Barchinonensium ac Regum Aragoniæ ab Anonymo Auctore scripta.

Circa Annum 1290 Gesta Comitum Barchinonensium, ac Regum Aragoniæ, scripta fuere a quodam Monacho Rivipullensi forte. Annales de Ripoll, communiter vocatum opus, XXIX. Capitibus constans quorum XIX. est: De principio, et succesione Regum Aragoniæ. Et primo de Ramiro Rege Aragonum. Et alijs nonnullis Instrumentis ad eaúem totius operis

ris limitis. Primum edidit, ex veteri cod. M.S. ejusdem Monasterii Rivipullensis Stephanus Baluzius Tutelensis in fine Marca Hispanica, sive Limites Hispanici illustrissimi viri Petri de Marca Archiepiscopi Parisiis apud Francisc. Muguet, A. 1668

Instrumentum Procuratorium Alfonsi Regis.

Anno 1290 XII. Kal Februarii Instrumentum Procuratorium Alfonsi Regis ad paciscendum cum Legatis sedis Apostolica et aliis Principibus illius sociis: et concordiam ineundam cum illis; in quo Procuratores suos nominat Hugonem (Mataplanam) Dei gracia Caesaraugustanum episcopum ac nobiles viros Berengarium de Ponte virido, et Raymundum de Anglana (de Anglesola) et Venerabilem Fratrem Res. de Ripellis, ordinis Hospitalis, Et discretum virum Pontium (Scilicet Richuertium Cancellarium) prapositum de Solsone, et Jacobum

5.

bam à Curia [illegible] cum [illegible]
llensem et Raymundum de [illegible]
cumino militem, et Eximinu[m]
Petri de Salanséa militem,
Guillelmum Durfortis (Sur [illegible]
alii Lunfrolius) civem Barch[i]
nonensem, Raymundum de
sanclemente civem Herdensem,
Bernardum Guillelmum de
Pinell [illegible] ac [illegible]
mum de Lafer, [illegible] [illegible] Cu
ria dicti Domini Regis. Ex lib[ro]
Privileg Rom. Eccles. tom 2 p 23[...]
et M.S Vallicel signat. Litt B n
12. pag. 198 tradit Odoricus Ray
naldus h. a. n 20. Non autem hos
omnes numerat Surita in In[...]
lat h. a. p. m 139

Litteræ Pontificiæ ad Regem Romanorum de eadem re.

Eodem anno V. Non. Julij Littera[e]
Nicolai Papæ IV. ad Rodulphum
Regem Romanorum illustrem d[e]
eadem re. Ex illius Regestro Lib 3.
ep cur 47 refert Odoricus Raynal
dus ubi sup n 21.

Uxor Regis electa sibi in matrimonium.

Cùm Uxorem sibi elegisset
Rex, Eleonoram, Eduardi Angl[iae]
Regis Filiam, morte præventus
eam non duxit; ac pro ea Sanc[...]
ius

Insenighò quam hebet Regis depicta effigies.

vus II. *suus* [illegible] *signavit*
inscriptam, qua suus Effigies Cæsar
„ augusta hornatur, talis est Al
„ phonsus III. Illustrissimus. Petri III.
„ Filius cum cæteris. Virtuti
„ bus. ornatus. Fuit. Iim. Libera
„ litate. Plurimum. Præstans. Pa
„ tri. succedens. Postquam. Hac. In
„ tus. Regium. sibi. Diadema-
„ imponendum. curavit. De. Con
„ tendo. Patrimonii. Quod Pane
„ obligatum erat. Leges. Tulit. Præ
„ claras. Unionis. Etiam. Privi
„ legia. concessit. Ad Extremum
„ cum. Eleonora. Aeduardi. An
„ gliæ. Regis. Filia. Depactas. ce
„ lebrare. Nuptias. Studens. Pesti
„ lenti. Morbo. Affectus. Annos. Ha
„ bens. XXVII. Immature. Præreptus
„ tus. Occubuit. Sine Prole. H. D.
„ XIV. Kal. Jul. Anno. Domini.
„ M. CC. XCI. Regn. Ann. V. Menses.
„ IIII. Dies XV.

IACOBUS II. Iustus.

Ann. Chr. 1291.

XII.

Iacobus II. Rex.

Hoc Anno, Frater Alfonso III. sine liberis denato, Iacobus II Rex successit.

Litteræ eiusdem Pontificis ad Episcopum Maioricensem.

Eodem Anno. V. Id. Augusti. Eiusdem Pontificis [illegible] ad Maioricensem Episcopum [illegible] Praesules ut ad Iacobi Patrui Regis Iacobi dominium redirent Nec Iacobum Regem Siciliæ (quem Tyrannum appellat) in Regem suum acciperent. Ex ipsius Regestro Lib. 4. ep. cur. 41 Refert [illegible] Raynaldus h. a. n 52.

Litteræ eiusdem Pontificis ad Regem, et alios.

Eodem Anno Kal. Augusti. Litteræ eiusdem Pontificis ad eundem Iacobum ne ante adeptam Pontificis gratiam sceptrum Aragonicum caperet, De quo etiam scripsit pluribus atque Ecclesiasticis ac saecularibus

ut

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cathalanis. Ex ipsius Regestro ep. cur. 48 50 ac 51 tradit idem Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 53 54 et 55 in cuius fine ait: „ Parum valuare Pontificia mon„ ita; accurrens enim Jacobus in „ Aragoniam Caesar augusta [illegible] „ [illegible] [illegible] suscepit.

Littera eiusdem Pontificis ad Philippum Regem Francorum.

Eodem Anno. [illegible] Decembr. Littera eiusdem Pontificis ad Philippum Regem Francorum, quibus subsidia quae in Jacobum Regem petebat, in alius tempus differt. Ex ipsius Regestro lib. 4 ep. cur. 83. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 56.

Inscriptio sepulchralis Civitatis Orcae

Anno 1293 Inscriptio sepulchralis Mich. Petri Romei et aliorum de Cognatione sua in Ecclesia Parrochiali S. Petri Veteris civitatis Orcae. Extat apud Francisc. Diago. de Aynsa, in Histor. Oscens lib. 4. Cap. 8 p. m. 543.

Anno

Bulla Bonifacij VIII. Papæ qua Regna Coronæ Aragonum Regi restituit.

Anno 129[illegible] [illegible] Bulla Bonifacij Papæ VIII. qua [illegible] Regi Regna Aragoniæ et Valentiæ, ac Comitatum Barchinonæ restituit, censuras relaxat, et in[illegible] [illegible] illi[illegible] Ex illius Regestro Lib. [illegible] Odori[illegible] cus Raynaldus [illegible]

Litteræ eiusdem Pontificis ad Regem Franciæ super restitutione Vallis de Aran.

Eodem Anno Litteræ eiusdem Pontificis ad Philippum Francorum Regem et Vallem de Aragny (de Aran) [illegible] cuius dien[illegible] [illegible] tradexet [illegible] discepta[illegible] re[illegible] an ad ipsum, an ad Aragoniæ Regem, pertineret. Ex ipsius Regestro ep. 208 tradit Odoricus Raynaldus [illegible] n. 26.

Litteræ eiusdem Pontificis ad Regem Aragonum et Romam colloquii instituendi causa vadat

Anno 1296 [illegible] Litteræ eiusdem Pontificis quibus Iacobum Regem Aragonum illustrem invitat ut ad sedem Apostolicam accedat, Carolumque illius socerum affuturum omnibus christianis ad Terram Sanctæ huius modi colloquium [illegible] [illegible] fore [illegible]. Ex ipsius Regestro Lib. 2 ep. cur. 5 Refert [illegible] cus Raynaldus h. a. n. 10.

Anno

Pontifex Regem Aragonum Signiferum E. R. facit.

Anno 1297 XIII. Kal. Februarij Pontificia Littera de Excelso Jacobo Rege Aragonum Ecclesiæ Signifero. Ex Bonifacij Regesto Lib. 3 ep 30. Refert Odoricus Raynaldus h. a. n 19 et n 18

Rex Siciliæ de Successione sui Regni Pontificem consulit, et ab eo responsum accipit.

Eodem Anno VI. Kal Martij Regi Siciliæ Carolo de successione dicti Regni ab eo interrogatione respondet. Ex ipsius Regesto ep cur. 322 Odoric. Raynaldus ubi sup. n. 53

Publicatur Liber Sextus Decretalium Epistolarum.

Eodem Anno V Non Martij Sextum Epistolarum Decretalium librum publici Iuris facit Idem Papa Bonifacius VIII. Refert Odoricus Raynaldus h. a n 41

Pontifex Jacobo Regi Aragonum Insulas Sardiniæ et Corsicæ assignandas concedit.

Eodem Anno Pridie Non. Aprilis cum Jacobus Rex parto anno superiori Regnis Murciæ ... Romanam applicuisset, ... ac successoribus suis a Bonifacio VIII Sardiniæ ac Corsicæ Insulæ ut eas a Pisanis recuperaret, iure beneficiario datæ sub certis conditionibus, quas ipsius ea de re Littera. Jacobo Sardiniæ ac Corsicæ Regi illustri præse

fe

ferunt ex Regesto ipsius Ponti-
ficis Lib 3 ep cur 37 et 39 aquli-
ribus aliis monumentis refert
Odoricus Raynaldus h a n 1 et 17

Pontifex se cum Gallo Rege excusat publicandi censuras contra Jacobum Regem Aragonum.

Eodem Ann. VI Id. Augusti Pon
tificiae Litterae ad Philippum
Franciae Regem quibus se excu
sat Pontifex inferendi censu
ras Ecclesiasticas in Jacobum
Regem Aragonum ut Gallus cu
piebat. Ex illius Regesto ep. cur.
77 Refert Odoricus Raynaldus
ibi sup n 25

Pontifex Jacobo Regi Aragonum decimas solutionis sui Regni in sumptus belli concedit.

Anno 1299. VII Id Junii Litterae
Pontificiae quibus Jacobo Regi
ad sustinendas sumptus bellicos
Decimas Aragoniae, Valentiae, Ca
thaloniae, Balearium, aliarum
que terrarum (Sardiniae et Cor
sicae exceptis) attribuit. Ex ipsi
us Regesto Lib 5. ep 208. Refert
Odoricus Raynaldus h. a. n. 1.

Aliae ejusdem Pontificis Litterae de eadem re.

Anno 1300 XVIII Kal Febru
arii Litterae ejusdem Bonifacii
Papae VIII Jacobo Aragonum Re
gi illustri, quibus eum solici
tat ad ferendam opem Carolo
Siciliae Regi et duorum anno
rum decimas inpertivit ad

su

sublevandos sumptus belli ex[illegible] in Regestro Lib. 6 eq cur 74 et 134 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n 17.

Transumptum cuiusdam Privilegii Fororum Sanctena.

Anno 1300 Die III Februarii Transumptum Privilegii Reg[illegible] Alfonsi I. Fororum [illegible] de quibus egimus sub Anno 11[illegible] Extat apud D. Joseph de Sese[illegible] cis Arag Tom. 2 Decis. 187.

FORI Aragonum

Eodem Anno III Kal. Octobris Rex calatis comitiis in civi„tate caesaraugusta, Attendentes „(sic praefatur) quod plures sunt mu„ltis casibus Foris Aragonum m„inistri, oriuntur. Intellegentes „etiam quod dicti Fori propter „sui brevitatem, seu paucita„tem, ad decisionem omni„um causarum non suffici„unt, cum plures sint rei qu„am vocabula valeant repe„riri. Id circo de voluntate „et expreso consensu (ordinum „Regni) magna solicitudine „ad aliquam correctionem di„ctorum Fororum. et ad eorum „aliquod suplimentum, Novos

Foros

„Foros sive constitutiones per
„petuas Regno dedit, quas perpetuo
„de cætero in Regno Aragonum in
„iudiciis, et extra iudicia ad bo
„num statum totius Regni, et
„ad conservationem pacis et ius
„titiæ ab omnibus inviolabi
„liter præcepit observari, ac de
„mandato suo per dilectum su
„um Eximinum Petri de Sala
„nova Iustitiam Aragonum de
„romancio in Latinum transla
„tos, et sub debitis titulis collocatis
„eas in uno volumine Fororum Ara
„gonum iungi mandavit: et eos
„deinceps Novum Librum Fororum
„voluit nuncupari. Sunt igitur
eorum tituli 25 Fori vero 33. Quos
inter eminent, Forus Unic. tit
6 ut omnes Officiales iurent
in principio sui Officij bene
et legaliter se habere. Forus
tit. 9 Ut certus sit in quolibet
loco numerus Notariorum For.
Unic tit. 10. de Immunitate Eccle
siarum et Monasteriorum. Fo
rus tit 14. Quod officiales
Ara

Aragonum sint de Aragonia. For. Unic. Art 16 Ut Dominus Rex in Audientia die Veneris, vel sabbati audiat conquerentes For Unic. Art 17 Ut omnes Denarii Jaccenses, nisi sint fal[si] indifferenter recipiantur For Unic Art seq. Quod Dominus Rex habeant Procuratorem suum Generalem in Regno, cum quo coram Justitia Aragonum possint subditi litigare. Fori Duo Art. 25 Quod Ripacurtia et Littera usque ad clamorem de Almacilles sint de Regno Aragonum, in quo de Regni eunc[tis] Limitibus agitur et ii describantur. Atque ita sunt omnes Fori qui huc usque rogati fuerunt (ut ad ann. 1265 diximus) Libri IX Art 152. Fori vero 423. Sed neque illud omitendum est Curiarum huius anni 1300. et sequentium, originalia Regestra in publico ac communi Regni Ar[chi]bullario sarctatecta servari, ac religiose custodiri, praeteritorum vero

vero non ita.

Bulla Bonifacii Papæ VIII.

Anno 1301. Kal. Februar. Bulla Bonifacii Papæ VIII. super statu Ecclesiæ Cathedralis Oscens. Registrata in curia Offic. Eccles. Oscens. V. Non. Julii A. 1301. in præsentia plurium testium quorum fuit unus Ignatius de Sarvise vicinus Cæsaraugustæ. Extat apud Francisc. Olcina de Xynsa, in Actor. Oscens. lib. 4. cap. 4. p. m. 518.

FORI. Aragonum

Eodem Anno Die martis V. Non. Octob. Generales Curias Rex in eadem civitate Cæsaraugustæ Aragonensibus denuo facit, Nolo vos quæ etiam in illis Foros Regna dedit, Intendentes (sic inquit) „ad conservationem Justitiæ, „et ad bonum statum totius Regni, et utilitatem subditorum „nostrorum, de Consilio et assensu omnium Prælatorum Baronum, Mesnadariorum, Militum „et Infanctionum Nec non Procuratorum Omnium Civitatum, Villarum, et aliorum „Locorum dicti Regni qui ad „dictas Curias convenerunt, Cor-

„et qui in Foris lingu[illegible]
„ob Nostrum Librum Fororum pedam[illegible]
→ „dem in praecedenti curia ea
„tor, et eos in caetero in iudici[illegible]
„et extra iudicium ab omnibus
„subditis sui Regni praecepit
„observari. translator fuisse de
Romancio in Latinum idem
dem Eximinus Petri de Sala
nova Justitia Aragonum ab
num est, et si in eorum praeda
fatione non [illegible] 302
vero eorum. [illegible] Fori au
tem 8. Et inter illos observa
ri maximè debent Forus tri
tic. tit 3 De Sarracenis, et in
edant sine parata, [illegible] in
ostendum absolute Forus tri
cus tit 4 De fide Instrumentorum
rum inter christianum, Jude
um et Sarracenos. Item Foris
tius tit 5 de usuris, inter eos
dem. In quorum posteriori, ab
tor. Jacobi I. Regis Forus eodem
tit de usuris (cuius memores fu
imus supra ad ann 1241 die
XXV. Februarij) declaratur.

For

Foro imm[illegible] Praelatis et Re-
ligiosis personis Ecclesiasticis, et
hominibus suis, ut in statutis
et Foris comprehendantur, et po-
ssint se iuvare de eis. Cuique hac
anno primum in Regno solem-
niter introductum fuit ut Epis-
copi Praelati, ac Ecclesiastici et
Religiosi homines Curiis Genera-
libus eiusdem Regni interessendo
ac interesse possent, tanquam
earum membrum sive ordo
ab aliis Militibus Regni ordinibus
separatus: sive id factum fuerit
ratione Vassallorum quos in
Regno habebant, et hodie habent
ut in hoc Foro innuitur illis
verbis: et hominibus suis: sive
ob amplissimam eorum dig-
nitatem, et saniorem consilium
ut Gothorum Regum tempore
fieri, ex multis Conciliis sive
eorum temporum Curiis satis
apparet in quibus et Regni Pro-
ceres cum Praelatis ac Religio-
sis Viris conveniebant, non ut
Sacra tractarent, quod nefas, sed
ne

re ex illis continentibus, et -
sacris, temporalis, res quaevis
quaequam pateretur aberi-
mento. Ac tandem Forus tri-
sit 8 Cui Dominus Rex prae-
facere in curia statuta et
Fori de voluntate et assensu
illorum qui ad curiam v-
nerint: et omnes avientes te-
neantur illa statuta et Fo-
ros observare. Sunt itaque
Fori omnes qui huc usque
Regno a Regibus dati rege-
runtur 431. sub 159. Titulis
collocati, et in IX. Libros dis-
tributi.

Constitutio Bonifacij VIII. Notabilis Digna circa Ecclesiastica interdicta.

Anno 1302. II. Kal. Junij con-
stitutio Bonifacij Papae VIII (Cu-
pientum, ut nullus locus, pe-
cuniarum causa, interdicto
Ecclesiastico supposito ponit(?) qu-
am ob singularem illius pie-
tatem et disciplinae Ecclesiasti-
cae meritum, hic ad-notare
lubet. Ex ipsius Regestro Lib.
ep cur. 21 et inter Extrava-
gant. De Sententia excommu-
nicationis cap. Provide re-
fert

-rico Odoricus Raynaldus h. a.
n 28

Bulla Clementis Papæ V. in favorem Abbatis Montis Aragonum.

Anno 1306. VIII. Kal. Martii Bul-
la Clementis Papæ V. apud sanctam
Mariam Eximino Abbati Montis Ara-
gonum, ac eius successoribus, con-
cedit usum Annuli Baculi Pas-
toralis, Mitræ, et totius Ponti-
ficalis. Extat apud Franciscum Di-
ac. de Ayerva in Histor. Aragonensi
lib 3 cap 28 p m. 456 sed Bullam
eius huius Bullæ datam (ea ab
Ayrsa refertur) haud inficias
ibo, cum Clemens. V. Monis Junii
huius anni electus fuisset, ac
Burdegalæ tunc commoraret
ut nulli non est notum

Literæ eiusdem Pontificis circa Regna Siciliæ et Corsicæ.

Eodem Anno V Kal. Junii Li-
teræ Clementis Papæ V. quibus
testatur Regem Iacobum Bene-
dicto XI. Antecessori suo pro Reg-
nis Sardinia et Corsica fidem
suam obstrinxisse Ex ipsius
Regestro Lib 1 ep 258 refert Odo-
ricus Raynaldus Ann. 304 n 16.
Vereor tamen ne in harum Li-
terarum Data mendum aliqu-
od irrepserit, et pro Junii An. VI.

Sit

tur Regone ... ...
gra monuimus.

Alia Littera eiusdem Pontificis, & argumenti.

Eodem Anno IV Non. Iulias ... Litteris Idem Pontifex ... tam a Rege opem libenter ex... ylcituue. Ex ipsius Registro Lib ... ep. com. 140 Vobert Odoricus Re... naldus Annal. Eccles. Tom 15 h. a... n. 10

Alia Littera eiusdem argumenti.

Eodem Anno IV Kal. Novembris Littera Iacobi II. Regis Aragonum ad Clementem V Papam in quibus se Regem Aragonum, Valentie, Sardinie, et Corsice, comitem Barchinone S.R.E. Vexillarium Ammiratum, et Capitaneum Generalem, appellat. In quibus Litteras Bonifacii Papæ VIII. quas anno 1297 vetulimus, circa Sardinie, et Corsice Regna inserit. Ex Registro Clementis Lib 1 ep. cur. 258 et aliis monumentis Vobert Odoricus Raynaldus obi sup. h. a. n. 8

Pontifex Regi Iacobo aliis Litteris decimas concedit quadriennales.

Eodem Anno XVI. Kal. Novembris aliis Litteris apud Mon...

… retempesu [illegible] … in
… tifex Iacobo Regi qui … ena
les Decimas in ipsius Reg
nis attribuit quarum colli
gendarum Provincia Valen
tino episcopo est demandata.
Ex ipsius Regestro Lib 1 ep com
140 refert Odoricus Raynal
dus ubi sup n. 10

Littera eiusdem Pontificis Confirmatoria aliarum eiusdem Regis.

Eodem Anno XVI Kal. Novemb.
confirmata etiam est a Cle
mente Papa, exposcente eodem
Rege, Venditio non nullorum
locorum, quae Hospitalarii distra
xerat, ut pecuniam redige
ret ad instruendum necessari
um apparatum cum in Italiam
a Romano Pontifice pro subsi
diendo Carolo Regi Siciliae In
sula evocaretur. Ex ipsius Reges
tro Ann 1. Lib 2. pag 37. Refert Odo
ricus Raynaldus ubi sup h. an. 1a

Alia Littera Apostolica in favorem eiusdem Regis.

Eodem Anno cum aliis Litte
ris ad eundem Regem, Datis ad
levandos sumptus expeditionis,
quam instruebat, univ[illegible] omnes
vinculis anathematis obtinuer
tas Aegypto merces committum
que

qu[illegible] racenis earum partium habitum, traditos libera[illegible], qui nefarij quaestus quartam partem, et marcs viventquintam ex foemina Regi Aragonum impendirent. Ex Regestro eiusdem Pontificis Ann. 1 Lib 2 ep. cam. 204 Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. d. n. 10.

Instrumentum Procuratorium Regis.

Anno 1306. Valentiae x. Kal. Maij Instrumentum Procuratorium Regis, ut Sardiniae Regni nomine fidem Clementi V. Pontifici obligaret. Ex Regestro eiusdem Pontificis Lib 1. ep 258. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup h. a. n. 10

Executio illius ex Litteris eiusdem Pontificis.

Eodem Anno Burdegalae V. Kal. Junij Litterae eiusdem Pontificis Executionis instrumenti precedentis cum illius inserione. Ex Clementis Regestro ubi sup. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n. 11.

Pontifex concedit Regi Decimas suarum ditionum ad bienium.

Eodem Anno Altijs Litteris Idem Pontifex Regi decimas quibus potiebatur in suis Regnis ad bienium

um ipsi attribuit. Ex ipsius Regestro Lib. 1 ep. cur. 140. Refert odoricus Raynaldus ubi sup. d. n. 11.

Fori Aragonum.

Anno 1307. Rex cum in civitate Cesar augusta curias Generales Regno celebrandas indixisset, easque iam congregatas de assensu Praelatorum, Religiosorum, Baronum, Mesnaderiorum, et Procuratorum, civitatum et villarum eiusdem Regni ad Locum de Alagone commutandas duxisset; Novos Foros de voluntate et assensu earundem curiarum Regno dedit Numero 11 sub 8 titulis collocatos. Quorum praecipui sunt: For. unic. tit. 1. de Generali curia Aragonensibus a Rege deinde de biennio in biennium in festo omnium Sanctorum celebranda. For. unic. tit. 2. de Archivis, sive Archis communibus removendis, et quod de caetero non fiant. For. unic. tit 3 de secunda confirmatione monetae, sub Forma Provisionis, sive Pragmatica Regiae. Fori duo tit 4 de testamentis nobi

Litera eiusdem Pontificis quibus Regem in bello sequentibus indulgentias impertitur, et ei plures alias gratias concedit

bilium militum de Infantionum et heredibus eorum instituendis. For. Unic. Tit 7 de Forma Procuratoris eorum qui pro Universitatibus suis ad Generales Regni curias convenerint. For. Unic. Tit. 8 de Usuris, sive Pragmatica altera Regis circa eas. Datta. VIII Kal Iulij huius anni 1307 Eorque omnes Rex dictis Libro IX. Fororum adiungi ac perpetuo observari voluit. Sunt itaque Fori huc usque rogati Lib. IX. Tit 167 Fori vero 442.

Anno 1309. VIII Kal. Maij Litterae eiusdem Pontificis quibus signa Iacobi Regis contra Sarracenos pugnantis sequentibus, insigni eiusdem Regis elogio indulgentias concedit, decimas trienales, et pluraque alia gratiose impertitur Ex ipsius Regesto Lib 4. ep cur 94 et ep cum 328 et 329 refert odoricus Raynaldus ubi sup n. 25.

Eodem Anno III. Id. Septembr. Litte

Littera gratulatoria eiusdem Pon-
tificis ob captam a Iacobo Rege
Septam, et Almeriam.

Littera eiusdem Pontificis Va-
lentinas Episcopo Gratulatoria ex
quod Iacobus II. Septam et Alme-
riam a Sarracenis expugnaret
viriliter, cuius ocasione plures
eidem Regi gratias in belli sum-
ptus concedit. Ex ipsius Regestro
ep. cum 756 92. 94 1259 760. 761 –
791 Refert Odoricus Raynaldus
ubi sup n 27.

Littera Clementis Papæ V. in fa-
vorem Regis Iacobi cum insigni
eius elogio.

Eodem Anno II. Idus. Novemb. Litte-
ra Clementis Papæ V. Sarraconensi
Archiepiscopo et Episcopis omnium
ditionum Iacobi Regis (Sardinia
et Corsica exceptis) quibus compa-
rare auxilia eidem Regi nititur
Pontifex, indulgentias quæ opem
latulis proponit ac praeces fieri
iubet, cum insigni eiusdem
Regis elogio. Ex ipsius Regestro
Lib 4. ep. cur 95 et 96 Refert Odo
ricus Raynaldus ubi sup n. 29.
ac 31.

FORI Aragonum.

Anno 1311. XII. Kal. Dezembris
Rex in Villa Daroca curias Gene
rales celebravit in eisque ad con
servationem Iustitia, et bonum
statum totius Regni Aragonum
de consilio et asensu omnium

Pra

Praelatorum, etc. qui vocati ad e
9. convenerunt, Nobis Foros fecit
Rex scilicet sub totidem Ti
lis collocatos; quorum primus
est: De testamentis civium e
aliorum hominum Aragon
sive extensio Fori cuiusdam
Anni 1307 Tit. De testamentis
ultimum etc. de quo suo loco di
ximus, exceptis hominibus U
niversitatis Turolii et Albarra
ni, qui (ut in hoc Foro dicitu
habent suos Foros. Secundus Ti
De Monopolia, et confratria in
ter ministrales de caetero non
fiant. Tertius Tit. De Cerdoni
bus i.e. de hominibus qui pelli
bus hircorum, arietum, ovi
um, et vaccarum vel aliis c
ziis laborant. Quintus Tit. De
successoribus ab intestato. Sextus
et ultimus Tit. De debitum n
possint probari per Litteras si
gillatas (exceptis aliquibus) ni
si fuerint publica Instrumen
ta. Has Leges Rex et caeteri qui
in curia erant iuraverunt per
petuo tenere, et inviolabili
ter observare. Sunt itaque om
nes

ces Tom. [illegible] ati
Lib IX. Tit 137. Fol 448.

Infeudatio Regia

Anno 1313 Jacobi Regis Aragonum, et Majoricarum concessio Feudi facta ab eodem. Extat apud D Luc. Dachery, Tom 8. Specileg. p m 267.

Bulla Clementis Papæ V. ad Jacobum Regem circa expeditionem Athenarum.

Anno 1314 XIX Kal Febr. Bulla Clementis Papæ V qua Jacobum Regem cohortatur, ut cathalanorum copias extra Attica dimoveat. Extat apud Zuritam in Indic. Ver. ab Arag gestar h A p m 159. Et ex eo laudatur ab Odorico Raynaldo ubi sup h a n 8.

Litteræ & oratores Regis ad Joannem Papam XXII.

Anno 1316 Ilerdæ VIII. Id Sempembris. Regis Litteræ ad Joannem Papam XXII. per manus Pontij Episcopi Barchinon. et Vitalis de Villanoba ipsius oratorum ut investituram Regnorum Sardinia ac Corsica illi confirmaret. Ex ipsius Pontificis Regesto Anno 1 p 2 ep [illegible] 1349 et pluribus alijs monumentis tradit Odoricus Raynaldus h a n 27.

Eodem

Benigna Responsio eiusdem Pontificis

Eodem a[illegible]no XII Kal. Decem-
bris Benigna ad petitionem
Regiam Ioannis XXII Pon-
tificis Responsio. Ex ipsius Re-
gestro ubi sup. ep. com. 134. Re-
fert Odoricus Raynaldus, [illegible]
nuper.

Litera eiusdem Pontificis ad Regem de Canonizatione Sancti Ludovici Episcopi Tholos.

Anno. 1317. XVII. Kal. Ma[illegible]
Litterae Ioannis Papa XXII.
quibus Regem Iacobum c[illegible]
tiorem facit canonizationis
s Ludovici Tolosatium Epi-
scopi, ac Fratris Blanca Re-
gina, quam antea Rex uxo-
rem duxerat Extat apud
Zuritam, in Indic. Ver. ab.
Arag. Regestar h. R. p. m. 161
ex quo [illegible] Odoricus Ray-
naldus [illegible] Lit-
teras etiam eiusdem Ponti-
ficis tradit ad Mariam Re-
ginam Siciliae Reginam
ac eiusdem sancti Matrem
quae tunc adhuc in huma-
nis agebat.

Idem Pontifex Caesaraugustanam Ecclesiam ad Metropolis Dignitatem evehit.

Anno 1318 XVIII. Kal. Iul.
Pontifex Caesaraugustanam
Ecclesiam Procurante Rege Ia-
cobo II. ac Consentiente Archie-
pis

pro-ope [illegible]nensi, cuius re-
pagi nec ante oratp Archiepisco
palem fecit quod suis Litteris
Regi nunciavit. Ex ipsius Ann 2
ep cur. 97 Pontificis Regestro Ann.
2 ep cur 97 et tom 1 ep secr 724.
et 579 Refert Odoricus Raynal
dus h. a n 38. Petrus Lopezius
de Luna Primus Archiepisco
pus ab eodem Pontifice Desig
natur praficiturque.

Litterae eiusdem Pontificis ad Regem circa pratensam Primatiam Toletanam.

Anno 1320 II. Id. Novembr. Lit
tera eiusdem Papa, Regi Iaco
bo, super quarimonia quam
dedit de Archiepiscopis Sarra
conensi ac Caesaraugustano,
eo quod filio Regis Ioanni Ar
chiepisc. Toletano, non permi
ttent pratensa Primatia
Toletana uti in eorum Dia
cesibus. Extat apud Zuritam
in Indic. Ver. ab Arag. Reg. ges
tar h. A. p. m. 164. Ommittitur
ab Odorico Raynaldo in Annal.
Eccles h a.

Alia Littera in favorem Iacobi Regis.

Anno 1321 Littera Ioannis Papa XXII
quibus concedit Regi Iacobo ut habea
[illegible] mencionis ad Sarraconensi
[illegible]

rcor [illegible] [illegible] [illegible] eaxum q[illegible]
tis captivos Christianos redimen[illegible]
ea lege ut ferrum [illegible] in a ligna
conficiendis navibus idonea, qui
bus Christiani Itali ponent, sola
illi reddi non inferret Ex Epistis
Regesto Ann 8 p. 1 ep com 216 Mem
est Odoricus Raynaldus h a n. 40

Alia Litterae eiusdem Pontificis ad Regem circa res Sardiniae.

Anno 1324 XII. Kal. Decembris
tera eiusdem Pontificis respons[illegible]
ba Legationis quam ad eundem ho
anno Rex mediis Petro Infanti eius
nato miserat, super Regnis Sardini[illegible]
et Corsica. Ex [illegible] Regestro [illegible]
ep secr pag 29. refert Odoricus Ray
naldus h a n 36

Instrumentum circa eandem rem.

Anno 1325 Die XXI. Mensis Se[illegible]
nij instrumentum ab Ratione Re[illegible]
gis Bernardo de Boxados [illegible]
factum circa res Sardiniae Ex Lib
Privilegio Rom. Eccles Tom. 3 p 315. et
alijs monumentis tradit. Odori
cus Raynaldus h. a n 17.

Fori Aragonum.

Eodem Anno VI Idus: Octobris,
convocatis Curijs Generalibus in ci
vitate Caesaraugustae post mul[illegible]
altercationem inter Regem et s[illegible]
ditos circa Regni Privilegia ac Li
bertates Rex Declarationem Pri[illegible]
legij Generalis Aragonum (de quo
di

-ximus ad Ann 1283.) Regno con-
cessit, nobo Privilegio, quod post à
Iatori supra Regni Foro collocari
iussit. Constat XXII capitibus, in
quibus Catalanæ Regni petitiones ac
Regis ad ea Decreta continentur, qui-
bus Privilegium Generale antea ca-
sum sive illius capita moderan-
tur, explicantur que.

Restitutio Navium Carolo Regi Franciæ.

Anno 1326. Jacobi Aragoniæ Re-
gis, Carolo Regi Francorum resti-
tutio ob Naves mercibus onera-
tas, à subditis suis in mari sub-
latis. Extat apud D. Lucam Dache-
ri, Tom 8 Spicileg. p m. 281

Responsio Regis Franciæ circa eandem rem.

Responsio Regis Francorum,
ad eundem Jacobum. Extat apud
eundem, ubi sup. p. m. 282.

Litteræ Pontificis in Fabricam Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.

Ann. 1327 Litteræ eiusdem Pon-
tificis Jacobo Regi Aragonum in
fabricam Ecclesiæ Cæsaraugusta-
næ quam Rex exagitare nimis
eo tempore videbatur. Ex ipsius
Regesto Tom 6. p 1. ep. secret pag. 40.
Memor est Odoricus Raynaldus h.
a. n 33.

Litteræ eiusdem Pontificis circa Duellum.

Eodem Anno V. Kal. Junij. Litte-
ræ eiusdem Pontificis ad Jacobum
Re-

Regisque Aragonum circa duellorum
prohibitionem. Ex ipsius Regis
ro ubi sup. memor est Odoricus
Raynaldus h. a. d. n. 39.

Concordia inter Regni Aragonum, et Maioricarum.

Eodem Anno concordia inter
Jacobum Regem Aragonum, et
Jacobum Regem Majoricarum.
Extat apud D. Luc. Dacheri. Tom.
10. Specileg. p. m. 197

Epistola Pe[tri] Justitia Aragonum ad Regem Jacobum.

Epistola Duae Petri Eximi
ni de Salanova, Justic. Arag.
eidem Reg. Jacob scriptae sine
Anno Extant apud Blancam
in Comm. Rer. Arag. p. m. 748.
et 749.

Fr. Petrus Marsilius, sive de Marzilla

Circa hunc eundem Annum
Fr. Petrus Marsilius, Ordinis Prae
dicatorum, Domus sanctae Ca
therinae Martyris, Barchino
nensis Ordinis, in Latinum, ex
Vernacula provincialium, sive
Cathalana Lingua convertit His
toriam, quam de rebus sui tem
poris Jacobus Rex Aragoniae I.
superiore saeculo conscripserat
(de quo supra) quam vidit, lau
datque magnus Historiarum
Aragonensium Vindex Hier.
Zu

Oldradus de Ponte Laude.

Duita qui vixisse cum suo Mes to II qui hoc A. 1327 diem suum obiit, diserte monet

Floruit etiam per hac tempora Oldradus de Ponte Laudo I.C. toto orbe notus, cuius Responsa iuris, sive Consilia (vocant) habemus, secundo edita Lugduni A. 1550. Isque consil. 94. An Rex Aragoniæ, aliquam Regni partem, in successorum præiudicium, Reginæ, vel Filiis suis stante iuramento de nihil Regno alienando, dare possit? Et An possit Regnum inter Filios dividere? Ab partes disputat; et negativam partem veriorem putat. Et iterum consil 231. de Divisione Regni, quam Rex Iacobus I. inter Filios suos Petrum, et Iacobum, cui Majoricarum Regnum concessit laté agit. Sed cum in Oldradum incidimus, liceat hic obiter paucula ipsius verba ex consil. 63 transcribere, ubi cum Romano Pontifice, occasione schismatis, sermonem instituens, postquam Guelphorum partes semper

pro

pro Romana Ecclesia pugnare
statuit: hec n 5. eiusd. Consti
„ subjungit verba de aliis Nati
„ nibus, Ego non multum scio, sed
„ de Natione Hispanorum, Ego di
„ co vobis, quia ipsi habent mag
„ nam devotionem ad Limi
„ na Apostolorum, in tantum,
„ quod Ego audivi pluries, quod
„ sunt multi qui non distant
„ ab Ecclesia B. Jacobi per unam
„ dietam, et nunquam intrave
„ runt Ecclesiam, et tamen pere
„ grinantur, et vadunt Romam.

Uxor Regis et eorum Filij:

Rex Nuptias despactus cum
Elisabetha Ferdinandi IV. Caste
llæ Regis Filia; cum Celestinus V.
Rom. Pont. consanguinitatis vin
culo irretitis dispensare noluisset
Uxorem duxit Blancam, Caroli
Neapolis praetensi Regis Filiam,
ac S. Ludovici, Tolosanum Episco
pi, sororis, ex qua, Quinque Filios,
ac totidem Filias habuit. Jacob
qui regnare noluit et Magister
Militaris ordinis B. Mariæ de Mon
tesa vitam finijt. Alphonsum
Comitem Urgellensem, qui regna
vit. Joanem Archiepiscopum To
le

lecanum, deinde Sarracenen
sem, ac Patriarcham Alexan
drinum. Petrum comitem Ri
pacurtiensem; Ac Raymundum
Berengarium comitem de Pra
des Mariam, quae Petro Infanti
Castellae nupsit: Constantiam,
quae Ioanni, Lusitani Regis Ne
poti. Elisabetham quae Federi
co Austriae Duci, ac in Impera
torem Rom. electo. Blancam in
signis, Sixenensis Monasterij
Priorissam: Ac Violantem pri
mum Philippi Romaniae Despo
ti Uxorem, et quae deinde mor
tuo, D. Lupi Luna primarij
apud Aragones viri, Segorvien
sis Civitatis Domini, qui postea
Lunensis comitis nomen assum
psit. Inscriptio cum depicta Ima
gine caesar aug appensa est. –

Inscriptio quam habet cum dicta effigie.

„ Iacobus II Iustus Petri III. Fi
„ lius. In. Sicilia. Cum. Absenet.
„ A Patre. Illius Imperio. Donatus.
„ Inde. A Nostris. Ab. Regis Munia
„ Obeundo Evocatus. Est. Quod
„ Alphonsus Frater. Connubij. Par
„ ticeps Non Factus Decessisset Ve
„ niens. Itaque. In. Urbem. Hanc. Ve
„ Corona. Et. Regni. Gubernatione

sus

„ Suscepta. Iustitia. Et. Aequita[illegible]
„ Clarus. Nomineque. Et. Honor[illegible]
„ Illustris. Fuit. Post. Multas. [illegible]
„ Res. Domi. Forisque. Praeclare. [illegible]
„ tas. E. Vita. cessit. AD IV. Non[illegible]
„ Nobemb. aetatis Suae. Ann. LXV[illegible]
„ Natalis Domini. M CCC. XXVII.
„ Regn Ann. XXXVI. Menses IV. [illegible]
„ XIV.

ALFONSUS IV Benignus et Pius

1327.

XIII.

Alphonsus IV. Rex.

Post Iacobum II Regem regnavit hoc anno Alphonsus IV Benignus et Pius cognominatus

Litterae Pontificiae Ioanni XXII. circa res Sardiniae

Anno 1329 Pridie Id. Octobr. Litterae eiusdem Pontificis Ioannis XXII Ioanni olim Archiepiscopo Toletano in Patriarcham Alexandrinum electo, ut Sacramentum ab Alphonso Rege fratre pro Sardinia ac Corsica Regnis acciperet. Ex ipsius Regestro Ann 13 p 2 ep. com 1413 Refert Odoricus Raynaldus h a n 83

Litterae Regis Alphonsi ad Pontificem de eadem re

Eodem Anno Valentiae V Kal Novembris. Litterae Regis Alphonsi ad Ioanem Papam XXII. De eadem Re Ex Lib Privileg Rom. Eccles tom 3 pag 153 et aliis monumentis refert Idem Odoricus Raynaldus ubi sup n. 85

Litterae eiusdem Pontificis ad Regem super denegatione cuiusdam dispensationis matrimonialis.

Eodem Anno III Non Martii Litterae eiusdem Pontificis Regi Aragonum illustri, in quibus denegata eidem Regi dispensatione

Apos

Apostolica ad contrahendas nup-
tias inter Petrum Ripacurtiæ
Comitem fratrem suum et Ele-
noram Reginam Cypri Fride-
rici Regis Sinacriæ patrui sui
filiam, rationem reddit Ex illi-
us Regestro tom. 2. p. 1 ep. secr. p. 192
refert Odoricus Raynaldus ubi sup.
n. 88

Litteræ pactiones inter eundem Pontificem et Regem Alphonsum.

Anno 1330 Pridie Kal. April. et
VI Non. Maij Litteræ eiusdem Pon-
tificis quibus cum Alphonso Re-
ge Aragonum illustri paciscitur
dum ij arma ad expugnandos
mauros accipit. Ex illius Rege-
stro tom. 2. p. 1 pag. 180 et Ann. 14.
p. 3 ep. com. 3446 Refert Odoricus
Raynaldus h. a. n. 46

OBSERVANTIÆ Aragonum quæ? et a quibus primum scribi cœperunt?

Legibus sive Foris Aragonum, qu-
os huc usque vertimus latis, cæ-
pit ut naturaliter evenire solet,
ut interpretatio desideraret pru-
dentium auctoritate necessariam
esse disputationem Fori. Hac dis-
putatio, et hoc ius, quod sine pu-
blica auctoritate incæpit, scrip-
tum fuit primum a prudentibus
modo ac nomine privatarum
obser

Observationum, sive Observantiarum (ut dicere amarunt) eo quo modo dicta Leges sive Fori Regni in Iudiciis, ac extra ea practicabantur, ac declarabantur à Iudicibus Legumque patriarum peritis at labente demum tempore, publica, et regali auctoritate firmatum hoc ius fuit, de quo mox Igitur Auctores earum suis locis dabimus.

Observantia Eximini Petri de Salan. Iustic. Arag.

Observantia Eximini Petri de Salanoba, (ubi Reg. Iustic. fuit ab A. 1249 usque ad A. 1330) cuius, vel Martini Sagarra (qui eodem Magistratu potitus fertur, ab anno 1276 usque ad ann. 1281. et observantias Regni scripsisse, credi tur magis quam probatur, cum nec tempus illius praefecturae satis constet) esse suspicatur fragmentum quod de Libertatum Aragonensium Origine, ex Michaele de el Molino (de quo infra) tradit Hier. Blanc. in comm. rer. Arag. p. m. 721 sed de his Observantiis iterum anno 1361 dicturi sumus.

Observantia Sancti Eximini de Agrebe Justic. Arag.

Observantia [illegible] eorundem Jani Foro Sancti Eximini de Aver de Justic. Arag. eodem An 1330 a quibus etiam infra ad ann 1361 dicturi sumus.

Littera Joannis XXII. Papae Mariae Reginae Aragonum.

Anno 1331. XV. Kal. Februarii. Littera eiusdem Pontificis Mariae Regina Aragonum illi consilium contra magicas insidias petenti. Ex ipsius Regestro tom. 8 p. 1 ep. secr. pag 47 refert Raynaldus h. a.

Littera Benedicti Papae XII. ad Regem Alphonsum de electione sua.

Ann 1334 V. Id. Januarii Littera Benedicti Papae XII. quibus Al Cphonsum Regem Aragonum certiorem sua electionis facit. Ex ipsius Regestro ep 1. refert Odoricus Raynaldus tom 16 Annal. Eccles. h. an n. 4.

Littera Alfonsi Regis ad eundem Pontificem circa feudum Sardiniae.

Ann. 1335. Barchinone IV. Non Octobr Littera Alphonsi Regis ad Benedictum XII circa feudum Sardinia Ex Arce S. Angeli, et Lib Privileg. tom. 3. pag. 307. et aliis monumentis refert Odoricus Raynaldus ubi sup. h. a. n. 32.

Responsio Pontificis ad Regem de eadem re.

Eodem Ann XIII. Kal. Januarii Littera eiusdem Pontificis ad Regem quibus ad missa est abes fidet Regis sponsio Ex illius Regestro Ann 1.

1. p 1 ep. com. 960. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 40.

Littera eiusdem Pontificis ad Regem circa res Siciliæ.

Eodem Ann II Kal. Jan. Litteræ eiusdem Pontificis ad Regem vel Præfectum suæ classis, quem sine iussu Regis temerarium facinus circa Siciliæ res aggressum putabat merita mulcta afficeret. Ex ipsius Regestro Tom. 1. ep secr. 739. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n 13.

Observantiæ; Glosa, sive Commentarius ad Foros Aragoniæ, Petri, seu Ioannis Petri de Pator.

Eodem Anno. Observantiæ Ioannis de Pator Locumtenentis Iustitiæ Arag. An eorundem Fororum Glosa? Antiquum enim Fororum Aragoniæ Glosatorem eum appellat Molinus in Repertorio verb. abrens fol 1. col. 2. Et rursus verb. actio, fol 2 col 3 alt: Statenet Glosa ordinaria Petri de Pator in Foro unic. Tit de Homagio. Hyeronimus quoque Blanca in Comm. rer Arag p m 805 ait: Ioannes Petri Pator Cæsar-augustanus, ut ipse de se tradit, Iurisperitus et miles quosdam in nostras leges edidit commentarios ann ch 1335 antiquitatem ipsam redolentes, et qui valde probati priscis illis sæculis fuerunt

Observantia Arnaldi de Francia.

Uxores Regis, et eorum Filij.

Insriptio quam habet eius Depicta effigies.

sunt. sed an is diversus sit a[...] altero affirmare non ausim. M[...]

Observantia Arnaldi de Fran[...] cia Locumthen. Justic. Arag. M. S[...]

Uxorem duxit Rex, vivente a[...] huc Patre, Theresiam, Gombaldi [...] de Entenza Urgellitani Comiti[...] Filiam, ac Haeredem, ex qua F[...] lios habuit Alphonsum; Petrum[...] partu editum septimestri, qu[...] Patri succesit; Jacobum Comite[...] Urgellitanum, ac aliarum a[...] tionum sancti Antillonis, eius[...] Avi Materni Dominum, Fede[...] ricum (sive Fadrique) ac San[...] ctium. Filias quoque habuit Con[...] stantiam quae Jacobo Majoricarum[...] Regi nupsit; ac Elisabetham. Mo[...] tua igitur, Regina vita funct[...] ta duxit etiam, Rex in Uxorem[...] Eleonoram, Alphonsi Castella Re[...] gis, Sororem, ex qua Filios etiam[...] habuit: Ferdinandum, ac Joann[...] em, quibus amplissimas, proc[...] rante Matre, Donationes fecit.

Inscriptio quam eius depicta Ef[...] gies Caesaraugusta habet, ita sonat[...] „Alphonsus IIII. Benignus. Et Pius.

[...]

„Jacobi II. Filius. In. Patris. Lo
„cum Suffectus. Cum. Universum
„Iam. Regnum. Pace. Et. Otio. Pot.
„Bellis Et. Periculis Parto. Fruе
„retur Initium. Capesendi. Illud
„Magnificentissimo. Huius-ce. Or
„bis Ostentatione. Festorumque. Ac.
„Ludorum. Celebritate. Dum. Om
„nibus. Insignibus. Potentiæ. Et.
„Dignitatis. Regiæ. Sumptuosiori
„Quam. Antea. Apparatu. Et Pompa
„Coronari. Voluit. Honestavit.
„De. Reliquo Cum. Mitis. Et Placi
„do. Ingenio. Erat. Boni. Et. Mode
„rati. Principis Locum. Obtinuit.
„Vixit. Annos XXXVII. Mortuus
„Est. A. D. IX Kal. Febr Anno. Do
„mini. M. CCCXXXVI. Regn. Ann.
„VIII. Menses II. Dies. XXII.

Petrus IV. Rex.

PETRVS IV. Ceremoniosus

Anno 1336.

XIV.

Alphonso IV. Regi Petrus eciam eius filius succesit, ceremoniosi dicto, ob insignem illius domestice ac publicarum functionum instrutionis (Etiqueta nunc dicimus) peritiam, insignitus.

Litera Benedicti XII. ad Petrum è Luna Archiepiscopum Cesaraug.

Ann. 1336 II Non Januarii. Littera Benedicti Papae XII. ad Petrum è Luna Archiepiscopum Caesaraugustanum, quibus eum ut paci Regni studeret serio monet. Ex illius Regestro tom. 2. ep. secr. 390. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n 49

Litera eiusdem Pontificis ad Regem de eadem re.

Eodem Anno ac die Littera eiusdem Pontificis Petro Regi Aragonum illustri. de eadem re. Ex ipsius Regestro ubi sup. ep. secr. 386 Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n 51

Littera eiusdem Pontificis ad Eleonoram Reginam Arag. de eadem re.

Eodem Ann. Non Januarii Littera eiusdem Pontificis Elionora Regina Aragonum illustri de eadem re. Ex ipsius Regestro ubi sup. ep. secr. 388 Refert Odoricus Ray

Raynaldus ubi sup. n. 50

Litera Petri Regis Aragonum

Eodem Anno VI Id. Januarij Litera Petri Regis Aragonum de supremo pene Sedibus (?) in Sardinia iure. Ex Lib. Privileg. S. R. E. tom 3 pag 319 et aliis monumentis refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n 48

Litera Benedicti XII. ad Regem gratulatoria de suscepto pacis consilio.

Anno 1337 III Non. Decembr. Litera eiusdem Pontificis Petro Aragonum, quibus eum gratulatur de suscepto pacis consilio. Ex ipsius Regestro tom. 3. ep. secr. 360 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n 25

Nicolaus Specialis.

Eodem Anno Nicolaus Specialis scripsit Rerum Sicularum libros VIII ab A. C. 1283 usque ad A. 1337 ubi plura de rebus, ac Regibus Aragoniae: primum edidit ex Cod. M. S. Bibliothecae Regiae Parisiensis Stephanus Balluzius Tutelensis, in fine Marc. Hisp. Parisiis apud Franciscum Muguet. A. 1688

Litera Benedicti XII. ad Regem pro Rege Maioricarum

Anno 1338 XII Kal. Januarij Litera eiusdem Pontificis Petro Regi Aragonum illustri pro Jacobo Balearium Insularum Rege. Ex ipsius Regestro tom. 4. ep. secr. 450 refert Odoricus Raynaldus h. a. n 49

Anno 1339 VIII Id. Martij et XI Kal

Alia eiusdem Pontificis ad eundem Regem Maioricarum.

Kal. April. Litteræ eiusdem Pontificis Jacobo Regi Maioricarum illustri, quibus eum monet ut Petro Regi Aragonum præstet clientis sponsionem. Ex ipsius Regestro tom 5 ep secr 95 et 110 refert Odoricus Raynaldus h. a nn 74 et 75

Alia eiusdem Pontificis ad Petrum Regem Aragonum de eadem re.

Eodem Anno et die XI Kal. Aprilis Litteræ eiusdem Pontificis charissimo in christo Filio Petro Regi Aragonum illustri, de eadem re. Ex ipsius Regestro tom 5. ep secr 109 Refert Odoricus Raynaldus h. a n 73

Litteræ eiusdem Pontificis ad eundem Regem, ne Judæi, ac Sarraceni indulgentiâ plus iusto.

Anno 1340 VI Id. Januarii Litteræ eiusdem Pontificis charissimo in christo Filio Petro Regi Aragonum illustri, quibus eum monet ne tantam licentiam Judeis ac Sarracenis in Regnis suis concederet Itemque ad Archiepiscopos Cæsaraugustanum, et Tarraconensem ac eorum suffraganeos, ad viros eorum Regnorum primarios, ac Cæsaraugustanam civitatem scripsit. Ex ipsius Regestro tom 6 ep secret 1. 2 3. 4 5 et 7 refert Odoricus Raynaldus h. a n 56 57 et 58

Anno 1341 XV Kal. Julii Litteræ eius

Littera eiusdem Pontificis Episcopo Ilerdensi circa solutionem census annui, pro Sardiniae Regno.

eiusdem Pontificis Episcopo Ilerdensi super solutione census annui Regni Sardiniae. Ex ipsius Regestro ep 199 et ann. 2. ep. com. 111. Refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 37.

Littera Clementis Papae VI. ad Regem et Reginam Arag. de electione sua

Anno 1342. Littera Clementis Papae VI ad Petrum ac Mariam Arag. Reges quibus eos electionis suae ad Apostolatus apicem certiores facit. Ex ipsius Regestro Ann. 1. Lib. 1 ep cur 11 et 61. Refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 2.

Littera eiusdem Pontificis pro conciliandis Regibus Arag. et Maioricae

Eodem Anno III Kal. Ianuarii Littera eiusdem Pontificis ad Reges Aragonum, et Maioricae ac plures alios Ecclesiastici ordinis viros pro eisdem Regibus ad invicem conciliandis. Ex ipsius Regestro Ann. 1. lib 6 ep cur 41 42 45 47. 52 Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 26.

Littera eiusdem Pontificis ad Archiepiscopum Aquensem de eadem re

Eodem Anno XIV. Kal. Iulii Littera eiusdem Pontificis ad Armandum Archiepiscopum Aquensem S. R. E. ut Regem Aragonum et Maioricae conciliare studeret. Ex ipsius Regestro Ann. 1. lib 6 ep cur 2. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 25.

Alia eiusdem Pontificis littera circa eandem rem.

Ann. 1343. V Id. Iunii Littera eiusdem Pontificis ad Petrum Regem Aragonum ac plures alios ut Regem

eum

eumdem ac Iacobum Regem Maioricarum amico fœdere iungeret, ob harum discidiorum causa ad longum referuntur. Ex ipsius Registro Tom 2 ep secr 24 et Lib 1 ep cur 118 120 ad 124 142. ad 146. 232. 264 ad 267. et 431 apud cond.

Litteræ eiusdem Pontificis ad Bertrandum Cardinalem de eadem re.

Anno 1344. II Id. Maij Litteræ eiusdem Pontificis ad Bertrandum tit. S. Marci Presbiter Card. S.R.E. ut pacem inter eosdem Reges Aragonum et Maioricarum revocare tentarit. Ex ipsius Registro Ann. 2. lib 5 pag 6 Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n 34

Alia Litteræ eiusdem Pontificis circa eamdem rem.

Eodem Anno IV Id Augusti Litteræ eiusdem Pontificis Petro Regi Aragonum illustri, circa eamdem rem. Ex ipsius Registro Tom 3 ep secr. 207. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n 37

ORDINATIONES Domus, ac Curiæ Regiæ.

Eodem Anno Barchinonæ XV Kal Decembris Fecit idem Rex Petrus IV Ordinationes sua Regia Domus ac Curia (Etiqueta nunc dicere iubet) vere aureas, quæ tineis et blateis consumpta fere MSS apud plures iacent. Quadriparti-

tum

... quae opus est, Cathalana,
quae sive Lemosina Lingua scri-
tum ac in plures Tit. dividitur
Pars I titulos habet 27 II 21 III
19 IV et ultima 24 Extat eti-
am in castellanam Linguam
redactum à Michaele Clemente
Protonotario Cor. Arag. Ann
1562 De eoque late agit ejus
us quarto citius editionem
promovere non desinens D Joan-
nes Lud Lopez in S ac. S Coron
Arag. senatu Advocatus Fisca
lis in Disceptat. Fisc. De Iure
Maiestatico S ac. S Corona Arag
Consil Ann 1699 ex Regio Decre
to edita Matriti apud Ant.
de Zafra De qua infra.

Littera eiusdem Pontificis pro Iacobo Rege Maioricarum.

Anno 1345 XIV Kal Februarij
Littera eiusdem Pontificis Petro
Regi Aragonum illustri, ut cle
menter se cum Iacobo Maiorica
rum quondam Rege haberet. Ex
ipsius Regestro tom. 3 ep secr 669
Refert Odoricus Raynaldus h. a. n

FORI Aragonum

13 Anno 1348 Die sabati IV Non
Octobr convocatis Curijs Genera
libus Regni apud Civitatem
Caesar

Casar augusta, post multas et
acres cum rebelles altercatio
nes, Rex Novos Foros omnium
quæ qui hucusque scitè erant
amplissimos Regno, dedit. XXXIX
sub XX titulis collocator. Quorum
primus est. De prohibita unio
ne: cassatione, et anullatione
ipsius, et dependentium ex eadem;
et quod de cætero, nunquam fi
at, nec fieri possit. i. e. de abolitio
tione Privilegiorum unionis
de quibus supra ad ann. 1287 ē
primus. Secundus Foro. 1 Ut de ip
qua Dominus Rex, et alij succe
sores ipsius; Gubernator Arago
num et eius vicem gerentes;
Justitia Aragonum, et alij Judi
ces facere, et servare tenentur,
ut Fori Aragonum conserventur
Et For. 2. Quod Regens officium Gu
bernationis sit illius simplex. Et
Foro 3 De Juramento prestando
per officiales de servando Foros,
privilegia, libertates, usus, et
consuetudines Regni Et For. 5 -
Quod in dubijs non crasis Rege
ns officium Gubernationis et
alij officiales teneantur consu
lare Justitiam Aragonum. Et For.

9 Quod Dominus Rex teneatur
duos milites et duos Iurispe
ritos secum ducere, cum qui
bus negocia Aragonum expedi
antur. Tertius. Quod Privile
gium Generale, et Declaratio
ipsius sint Fori, et pro foris ha
beantur et observentur. Deci
mus quartus. Ut Iudices Ara
gonum in dicent et audiant
Causas, et Relationes faciant
et non alii. Has Leges Rex et
qui cum eo erant praesentes
in Curia iurarunt perpetuo
tenere et observare, easque
iussit Rex de Romancio in La
tinum converti sermonem:
sed aquo in earum praefatio
na non dicitur sproque Foro
aliis Foris Aragonum per prae
decessores suos antea editor-
post IX. Librum Fororum man
davit adiungi: et eos Librum X
Fororum voluit nuncupari.
De illis vero ^hec^ Ioannes Exi
minus Cerdan Iustic. Arag in
sua Epistola, post Foros Regni
edita, de qua suo loco dicemus,
" palam ingeminat: Primeramente
" mente he oydo decir, que antes
de

A Quintus. Quod aliquis Iudex ordina
rius non habeat, nec habere possit
nisi unum Locumtenentem, vel
assessorem sui ipsius. Decimus. Ut
Administratores Aragonum Officiorum
Domini Regis rationem reddere tene
antur: et in quo loco Registra Regni
Aragonum debeant remanere: i.e. in
Regno Aragonum in certo loco in Civi
ta Caesaraugustae per Regem deputando
quod tamen locum usque ad ann. 1461.
designatus non fuit ut suo dicemus.

„ de los Fueros de la Union que
„ es de el Dezeno Libro los negocios
„ de la Corte de el Justicia de Ara
„ gon eran muy pocos, pero
„ apres de ellos, el dito Officio
„ fue muy es ampleado è es lar
„ gado, assi en feytos de Officio
„ les delinquentes contra Fueros,
„ è otras cosas, segund en los
„ ditos Fueros es contenido: e
„ los Advocados por razon de aque
„ llos, aduzen la mayor partida
„ de los feytos de el Reyno ala
„ Cort de el Justicia de Aragon.
sunt Aragon. Omnes Fori hue
usque Regno a Regibus dati cum
Privilegio Generali, et eius De
claratione Lib. X. fol. 199. Fori
vero 489

Fori Aragonum

Anno 1349 Medio Mense Mar
tii, Rex iterum curias Gene
rales Aragonensibus celebra
vit (sive superiores continua
vit) in eadem civitate Caesar
augusta, in quibus, alios XXII.
Foros Regno dedit sub XVIII. tit.
distributos. In quorum primo
„ Tit. de Jurisdictionibus For. 3. Rex. ser
„ vare volens praeceptum Divi
„ num (ut ait) quod continet or
no

„ noris ..ber.. tibus vetera ab-
„ re teneantur, propterea scrip-
„ turis publicis in dicto Regno
„ Aragonum amodo conficien-
„ dis numerum Aera, et apposi-
„ tionem ipsius, et ipsam Aeram
„ a prophano Imperatore Caesare,
„ ante adventum Domini Nos-
„ tri Jesuchristi constitutam,
„ qua in dicto statuto con-
„ vit apponi abiiciendam pro-
„ vidit et cassandam, Et de
„ voluntate totius Curiae su-
„ pra dicta ordinavit, ac etiam
„ statuit firmiter injungens,
„ quod amodo omnes Nota-
„ rii in contractibus procen-
„ bus, et scripturis publicis, in
„ Curiis et extra conficiendis,
„ ... ipsius Aera N. Nativit.
„ Dom apponere tenerentur,
„ de tempore confectionis earum
„ in futurum nulla dubita-
„ tio oriatur, id teneretur di-
„ cti Notarii inviolabiliter
„ observare sub pena arbitrio
„ Regis infligenda delinquen-
„ tibus in praedictis Tit. 5 est. Ve-
„
fra-

fratres vel propinqui absen
tis a Regno Aragonum per de
cem annos: recuperare vale
ant bona ipsius absentis à
procuratore per ipsum ante
constituto. Fit. 9 ait Quod Fi
sici, cirurgici, atque apothe
carij teneantur nominare
in suis cedulis et receptis, qu
as nuncijs egrotorum tra
dunt, herbas et res medici
nales et alias necesarias-
ad salutem eorum pro qui
bus petitae fuerint per no
mina propia et in vulga
ri. Fit. 10 est: Ut Minor XX
annorum nequeat facere al
baranum, diffidimentum neque
alium contractum alienationis
bonorum suorum, testamento
et Codicills exceptis. Fit. tandem
18 qui de Alfardis inscribitur
singuaris est, dicitur in eo e
" nim; Quod cum propter defectum
" et nimiam elongationem alfarda
" rum exolvendarum (i è pretium
aqua ad irrigandum vendi sole
" tae) cequia, et brazales remanent
"
re

„ Vepieta, atque [illegible]ta terra,
„ soratibus, et imm indicijs. tali
„ ter quod hæreditates nequiunt
„ irrigari: ex quo hæreditatibus
„ et Dominis earundem provenit
„ non modicum detrimentum:
„ propterea; de voluntate totius
„ curiæ prædictæ, cum negoci
„ um hujusmodi tam clericos
„ quam Laicos multum tangat,
„ statuymus ac etiam ordina
„ mus, quod Prælati, et eorum
„ vicesgerentes, et alij quibus in
„ cumbat, teneantur ad requi
„ sitionem laicoram, dictarum
„ afardarum collectorum, senten
„ tiam vel sententias excomu
„ nicationis in clericos eis subtra
„ tos pro-ferre, quod dicti clerici
„ infra XV. dies postquam requi
„ siti-fuerint exolvant alfar
„ des, quas pro suis hæreditatibus
„ dare tenentur: alias ex tunc
„ dicti alfardarii, seu alij depu
„ tati ad colligendum dictas al
„ fardas, eosdem clericos tanquam
„ si essent laici valeant com
„ primere, et sine contradictio
ne

„ne aliquis praesumat, et punien vendere, pro ut est contra laicos fieri, ut dictum“ Hae Leges sive Fori de speciali Regis mandato per dilectum Consiliarium suum Ioannem Lupi de sene Iustitiam Arag. ex Romanis in latinum translata fuerunt, et sub numero Libri X. collocata.

Forus Aragonum.

Anno 1350. Die Martis IV. Non. Maji in eisdem Curiis rogatus fuit ab eodem Rege de voluntate curiae Forus alter Tit. De augmento et cuditione monetae, quibus solemnitatibus ipse praefert Rex et omnes quicunque in curia ipsum iurarunt perpetuo tenere et observare. Inter testes ipsius Leguntur Rodericus Didaci (sive Diaz) Miles Vicecancellarius, et Lupus de Guerea Miles Camerarius maior dicti Domini Regis, et post alla tot iam supra Foros collocatus est Sunt itaque Fori omnes huc usque Regno a Regibus dati Lib. X. Tit. 218 Fori vero 512

Litterae Clementis Papae VI. severissimae ad Regem Aragonum.

Eodem Anno VI. Kal. Decemb. Littera eiusdem Pontificis Clementis VI severissima ad Petrum Regem ob ministrorum eiusdem atrox fa

ct

cimus patratum in persona Be-
narai Hhanant canoci Vale-
tini et sedis Apostolica Inter-
nuncij, et illius parentes, causa
competentiarum Iurisdictionis.
Ex illius Regestro tom. 9. epist. ie
caet. pag 169 Refert odoricus Ray-
naldus h a n 45

Rex et Veneti contra Gennenses armantur, insignis illorum clades

Ann 1351 Fit Societas Regis Ara-
gonum, et Venetorum contra Ianu-
am (Genova) armantur per hos no-
nagintaGalea vix uniquam in
mari tales et tanta copia con-
venerunt. Ex Cortes hist. lib 10 c 7.
tradit Odoricus Raynaldus h. a n.
24

Legatio Regis ad Clementem VI.

Eodem Anno Secunda Die XXIV.
Septembris Instrumentum Pro-
curatorium Regis, et Legationis
ad Clementem VI Pontificem in
faborem Religiosi fratris Hugonis
Abbatis Monasterij Rumpulli (Ri-
pol) ordinis sancti Benedicti. Nobi-
lis viri B. de Capraria (de Cabre-
ra) et Lupoi de Luxeo Camerarij
minoris militum, et Bernardi
de Olzinillis (Olzinillas) Le-
gum Doctoris Thesaurarij Consi-
liariorum suorum ad componen-
dum se cum Pontifice super
fac

facta superiori anno commemoratis Ex Litt. Privilegior. R. E. Arch. Vatic. tom. 3 pag 122. refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 26

Literae eiusdem Pontificis ut Regem cum Genuensibus conciliaret.

Anno 1352 XII. Kal. Aprilis Litterae eiusdem Pontificis charissimo in Christo filio Petro Regi Aragonum illustri, ut cum cum Genuensibus conciliaret Ex ipsius Registro tom. 10 ep. secr. pag 205 refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 13.

Fori Aragonum

Eodem anno Die I. Mensis Septembris Rex convocatis iterum Regni Aragonum Comitiis in quibus Joannem primogenitum suum charissimum in Regem post dies eius iurare fecit, Novos etiam Foros regno dare intendisse, sed morbo correptus atque ab eo onere vacare coactus, tres tantum Foros, seu totidem Statuta collocatos Regno dare potuit. Primus, ut Justitia Arag. possit deinceps habere duos Locumtenentes; aucta nimirum fuerat officii sui expeditio ut iam supra ad ann. 1348 monuimus. Secundus, ut Justitia Aragonum teneatur consulare supradictarii (Jurisdictionis suae Judices) in his qui

gentis eundem duxerint con-
sulendum: alios vero iudices
in causis criminalibus, et ca-
ribus? quibus andiis tan-
tum. ferebus est. Revocatis
ordinationum factarum
super salarijs agricolarum et op-
rariorum, collocati sunt post alios ei-
dem Lib. X. Suntque omnes hucusque
Rogati Lib X. Fol. 221 Fori 515

Literæ Innocentij VI. Papæ ad Regem de rebus Sardiniæ

Anno 1353 VIII Kal. Maij Littera In-
nocentij Papæ VI ad Regem super so-
lutione census Sardiniæ. Ex ipsius
Regestro tom 1 ep Secr pag 84 Refert
Odoricus Raynaldus h a n 9

Legatio Regis ad Pontificem de eis-dem rebus.

Eodem anno Valentiæ die V Octob.
Legatio Regis ad eundem Pontificem
per Luppum de Surrea, et Bernardum
de Tous Milites consiliarios Regis
circa res Sardiniæ, et Corsicæ. Ex
Lib Privileg. S. R. E. tom. 2 pag 123. et
alijs monumentis refert Odoricus
Raynaldus ubi sup. n 9

Litera responsiva eiusdem Ponti-ficis circa easdem res.

Anno 1354 II Kal. Februarij Litte-
ra eiusdem Pontificis Petro Regi
Aragonum illustri responsiva Lega-
tionis quam penes eum tulerant
Luppus de Surrea, et Bernardus de
Tours milites, Oscensis et Vicensis Di-
cc

cesum circa res Sardiniae Ex Gre-
us Registro Ann 2 lib 2 Litt divers.
form. ep 29 Refert Odoricus Raynal
dus h a n 14

Institutio Oscensis Studij.

Eodem Anno Die XII Martij. Al
cagnicij Rege Privilegio suo civi
tatem Oscensem ad Generale studi
um instituendum prae ceteris locis,
et civitatibus Regni Aragonum, tunc
elegit; tam in Theologia, et Iure
canonico, quam civili; Medicina,
Philosophia, et Artibus, ac etiam
quibus libet facultatibus alijs, ac
scientijs approbatis. In eo autem
nihil de praetenso Sertoriano an
tiquo studio in eadem civitate
lege planum est. Extat apud Fran
cisc Didac. de Aynsa, in Histor Os
cens lib 5 cap 4 p m 624 et apud
Ioann. Saigarem Martigas in fine
Patrocinij Caesaraugustani, de
quo suo loco p m. 11

Anonymus Glossator Fororum Arag.

Vetus Glossator Fororum cu
ius Glossam ad Forum Iacobi Re
gis Sit de cursu Moneta Refert
Hier. Blanc in Comm Ver. Arag
p m 655 sine nomine, aut Anno,
hoc tempore, ut opinor, floruit.

Anno 1355 Indictione Die XXVIII

De

Instrumentum Procuratorium Regis

Decembris. Procuratorium Instrumentum Regis in fabvorem dilectorum Consiliariorum suorum Bernardi de Foro, militem, et Jasperum de Jaguzano ut cum Pontifice de Rebus Siciliæ agerent à Matheo Adriano Regij Sigilli præfecto consignatum Ex. tom 1. epist secret pag. 296 Refert Odoricus Raynaldus h a n 23

Litteræ eiusdem Pontificis ad Regem

Anno 1356 VIII Id. Nobembr Litteræ eiusdem Pontificis ad Regem Aragonum, ut eum cum Castellæ Rege conciliaret Ex. eiusdem Registri tom 4 ex secret p 230 Refert Odoricus Raynaldus h a n 37

Fr Petrus Marsilius sive Marsille Autor veteris historiæ Aragoniæ.

Circa hæc tempora vixisse etiam creditur Anonymus quidam Veteris Historiæ Aragoniæ Auctor, ab initiis rerum in Hispania gestarum usque ad Alfonsi Regis IV cognomento Pij A. 1336 vita functi tempora, quæ fuit Ms. in Regio Barchinonensi Archivo, cum notis ore Libri Petri Michaelis Carbonelli eiusque, et Antonij de Viladamar Historicorum Cataloniæ, subscriptis signis. Eam seq laudat Ioannes Baltazar Martin

S. Joann. Pinnaten. Abbas, qui Auctorem illius fuisse putat Petrum Marsilium (sive Marzilla) eiusdem Canobii Monachum. Eadem dixi fuere Hieronymi ambo de Zurita ac de Blancas Aragoniæ chronographi qui fragmenta aliqua illius edidit deperditam fuisse ait D. Joseph. Pellizerius Hispaniæ Maior Historiographus. Sed iterum eidem Monasterio restitutam, et in illius Archivo repositam, testatur novissime Fr. Dominicus Larriga Aragoniæ chronographus, et eiusdem Canobii Sodalis, qui Petrum Marfilio auctorem appellat: Iudicium magni Zuritæ in Ind. Rer. Arag. Ann. Chr. 758 de illius auctore, scriptura, ac tempore in quo eam scripsit circa Ann. nempe 1360. „tale est. Vetus Rerum Aragonen„sium auctor, qui ante CC Annos „Regum facta composuit in ar„chivis, et opera quam tenuit, et „extat, cum alias nullam adhi„buisse diligentiam videatur, in „recensendis Regni originibus, lon„ge, et omnes cæteros superat. Sed „falso quæsita propria Gentis laus

le

"lectorem auctorem facit.

Exemplo Solutionis Charitativi Sub. sidij in Eccles. Caesaraug.

Anno 1361. Die XV. Julij. Exemptio solutionis charitativi subsidij concessa a Luppo Ferdinando de Luna Archiepiscopo Caesaraugustano, Ecclesia sua Metropolitana. Extat apud Joann. de Arruego, in cathedr. Episcop. Caesaraug. Cap. 12. p. m.

Littera Urbani Papae V ad Regem de sua electione.

Anno 1362 VII Idus Nobembris Littera Urbani Papae V quibus Petrum Regem Aragonum illustrem sue assumptionis ad Pontificatum certiorem facit. Ex ipsius Regestro Tom. 1. pag. 8 et 9 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 9

Fori Aragonum.

Eodem anno Die Decima Novembris convocatis a Rege Curijs Generalibus Regnorum Aragonum, Valentiae, Maioricarum: Comitatuumque Barchinonae, Rossilionis, et Ceritaniae ad locum Montissoni (Monzon) longa et eleganti Praefatione praehabita nobis edidit Foros Regno Aragonum dedit, ac aliorum correctionem, supletionem et ampliationem quos die V. Martij, anni praedicti (sic in eis dicitur) in dicta Curia legi, et publicari fecit, et de Vomancio in latinum per dilectum consiliarium suum Dominicum Cerdan

Mili

Militem Iustitiam Aragonum cumu-
lavit et sub debitis titulis collo-
cavit et X Libro Fororum annecti sunt.
Sunt vero dicti Fori sex numero
sub totidem titulis collocati om-
nes que fere ad praxim Fori Ec-
clesialis pertinentes: quos si reje-
ribus cumules sunt omnes huc
usque regati. Lib. X tit 22. Fori 321.

Litterae Urbani Papae V. pro Rege Maioricarum

Anno 1363. Kal Decembris Litterae
Urbani Papae V ad Regem Aragonum
ut ipsi Iacobum Regem Maiorica-
rum conciliaret Ex ipsius Reges-
tro Ann. 1 epist. secret. pag. 294. Re-
fert Odoricus Raynaldus h. a. n. 9

Litterae eiusdem Pontificis ad Reges Castellae et Aragoniae conciliandos.

Anno 1364 XVIII Kal Ianuarij
Litterae eiusdem Pontificis ad Re-
ges Castellae, et Aragoniae sub uno
verborum thenore concepta, ut
pacem cum finitimis haberent
Ex ipsius Regestro Ann. 3 litt. cur.
pag. 190. Refert Odoricus Raynaldus
h. a. n 18.

Litterae eiusdem Pontificis contra Petrum Regem Aragonum

Eodem anno III Idus Marcij Lit-
terae eiusdem Pontificis contra
Petrum Regem Aragonum ob sa-
cerdotales census ab eo occupatos
Ex tom. 2 ep secret pag 381 Et Ann.
2. litt curr pag 371 ac alijs monu-
mentis Refert Odoricus Raynaldus
h. a. n 20

Eodem

Littera Regis ad Pontificem de eadem re.

Eodem anno Caesaraugustae XV die Augusti Littera Regis ad eundem Pontificis de eadem re per manus Francisci de Perittoribus, Militis camarlengui sui, et Francisci Roma Legum professoris, Vicecancelarii, Orabrum suorum Ex Lib Privileg R E tom. 1 pag 427 et aliis monumentis Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n 12. Hyeronimus vero Zurita in Indi. rer. ab Arag Reg gestar h. a oratores hos fuisse dicit Petrum Regis patrum et Saiga rem Requam, Iuris et publici et Pontificis ~~...~~

Sententia eiusdem Pontificis contra Petrum Regem Aragoniae.

Anno 1365 V Idus Junii Decretoria sententia eiusdem Pontificis qua Petrum Aragoniae Regem Regno Sardiniae ~~spo~~ ex polat. Ex ipsius Regestro tom 2. ex secret pag 234 ac aliis monumentis Refert Odoricus Raynaldus h. a. n 11

Littera eiusdem Pontificis de eadem re

Eodem anno XV Kal. Septembris. Littera eiusdem Pontificis qui bus quid Petrus Rex Aragonum superioris Decreti causa fecerit, ad perpetuam rei memoriam tradit. Ex ipsius Regestro tom. 3. ex secret pag 77 Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n 12.

Anno

Fori Aragonum

Anno 1366 die X Martij. Rex
curias iterum Aragonensibus cele
bravit, primum apud civitatem
Caesaraugustae, ac deinde de conven
su earundem curiarum in villa
Calatayubij, in quibus nobis Foros
Regno dedit quos die XXII mensis
aprilis in dicta curia publicari
fecit et X Libro Fororum adiun
gi; ac de romancio in Latinum
per dilectum Consiliarium sa
um Dominicum Cerdan mili
tem Justitiam Aragonum trans
latari, et suis diversis titulis ad
scrib. Quorum Primus in cribitur
Quod Primogenitus possit officium
Gubernationis, et ipsius iuris
dictionem exercere; quietibus ta
men ab eo prius iuramentis de
servandis Foris, sed abrogato quo
ad Primogenitorum personas Foro
Anni 1348 sit Quod Regens officiu
m Gubernationis sit miles natu
ralis Regni de quo ea. a. diximus, quo
ad caeteros vero in suo robore per
manente: et quod simile iura
mentum teneantur facere dicti
Primogeniti Cancellarius et Vice
cancellarius, et Locumtenens ipsi
us Cancellarij qui ipsius Primoge
niti, et pro ipso Curiam rexerint,
et iurisdictionem praedictam exer
cu-

Cancellaria Primogeniti Regis Gubernatoris Aragonum.

auerint. Fertur inscribitur: Quos
Fori et ordinationes qui facti fu-
erunt in villa Montisoni pro Fo-
ris Aragonum habeantur, et te-
neantur. Anno nempe 1362 de qui-
bus supra egimus cum ex cm
in illis, absente Rege, Ioannes e-
ius Filius Primogenitus locum
Patris afectare tentaret, de ea-
rum deinceps nullitate, ex quo
Rex in illis praesens non fuisset,
a Regio dictum fuit; atque ita
nobo hoc Foro eas constabilire
necesse fuit. Sunt igitur om-
nes horum curiarum Fori-
fres: sub totidem titulis; Quos
si superioribus cumules sunt
qui huc usque rogati fuerunt
Lib. X. tit. 230. Fori vero 524

Fori Aragonum

Anno 1367. Die x. Februarij Pe-
trus Rex Curias Aragonensibus
celebrare voluit, in Villa seu loco
de Inmarit, sed cum dicta Cu-
riae nondum essent congregatae idem
Rex, per Locumtenentem Guber-
nia Aragonum, eas prorogavit,
et continuavit ad Civitatem
Caesaraugustae ad diem VI Men-
sis Martij, in illis qua unicum
Forum facit sub tit. Quod domi-
nus Rex non possit facere Locum-
te-

tenentem ipsius in Aragonia, nisi in certis casibus; i.e. cum Rex et eius Primogenitus fue rint absentes a Regnis Arago nie, Valentie, ac Principatu Cathalonie; aut de tali infir mitate detentis, seu aliquo ius to ingedimento quod non po ssit serre ipsum dicta Regna et Principatum gubernare, salvis tamen remanentibus ce teris Foris, ac etiam excepto quod tempore Guerre possint ponere Capitaneum, vel Capita neos, qui tantum stantur, et vel possint, in his que ad guerram pertinent. Hunc Forum Lib. x. Fororum adium gt oluit Rex, et per dilectum Consiliarium suum Domini cum Cordan militem Iusitiam Aragonum de romancio in latinum translatare man davit. Sunt itaque hec usque libri x. fol. 231. Fori 525

Chronicon Barchinonense

Anno 1368 scriptum vide tur chronicon Barcinonense Ab A. C. 1136 usque ad A. 1310. Ex cod. M.S. 1772 Bibliotheca Colbertina; primus edidit

Ste

Stephanus Ballucius Tutelensis, in fine Marc. Hisp. Parisiis apud Francisc. Muguet A. 1688.

Littera Regis ad Gregorium Papam XI. pro Regni Sardiniæ et Corsicæ

Anno 1371 Dertusæ die XV. Januarii Littera Regis Gregorio Papæ XI. quibus Sardiniam et Corsicam acceptas et refert, per manus Francisci Romani, et Raymundi de Pagaria, militis ac illustris D. Eleonore Reginæ Aragonum conjugis suæ, Magistri domus, consiliariorum suorum. Ex Lib. Privileg. R. E. Tom 3. pag. 180. et aliis monumentis refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 5. Caeterum in his litteris, dum de aliis quas supra Anno 1364. Vetustiorum mentionem facit Pontifex, Ambasiatores Regis Franciscum de Perileonibus et Franciscum Romanum tunc Procuratores ac Ambasiatores suos fuisse, iterum ait; non vero et auditta (quod ibi tam notavimus) vocantur.

Littera ejusdem Pontificis ad Archiepiscopos Tarracon. et Cæsaraug. ac eorum suffraganeos.

Eodem Anno die VIII. Augusti. Littera ejusdem Pontificis ad Archiepiscopos Tarraconensem, et Cæsaraugustanum suarumque Provinciarum Episc

pectiue Suffraganeos, ut non bis tunc nascentes errores circa Eucharistiæ Sacramentum, Fr Joanne de Latone Minorita grassatium auctore, compesce re curarent. Ex Hymerico 1 part. Directori Inquisit. n. 45 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 11.

Litteræ eiusdem Pontifici contra nonnullas Constitutiones Cathaloniæ, et Aragoniæ.

Anno 1372 Non Februarii. Litteræ eiusdem Pontificis ad Petrum Regem, in quibus spectata tuendæ libertatem Ecclesiasticam, ac bona Clericorum, leges eiusdem Regni, De sono emisso, ac Degace ac Sequa restringere voluit. Ex ipsius Regestro Ann. 2 ep. cum pag 89 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 27 sed leges quas de sono emisso vocat, Cathaloniæ Principatus non vero Regni Aragonum esse, observandum est.

Alia Litteræ eiusdem Pontifici circa easdem Tem.

Eodem Anno. II. Id. Maij. Litteræ eiusdem Pontificis, quibus exasperatum Regem ob Constitucionem antedictam Mulcere studuit. Ex ipsius Regestro ubi sup. Refert Odoricus Raynaldus. [illegible]

FORI Aragonum.

Eodem anno Die X Mensis Maij. Rex, cum antea in anno 1371 cu[illegible]

rias Generales convocasset ad Locum de Casp (nunc Caspe) ad diem XXV Octobris (non enim in alijs superiori anno 1370. convocatis, ut a Petro Urgellensi Comite, ac Regis nepote, sine Regis interventu celebrarentur, abstinere a subditis potuit) et deinde eas primum ad Villam de Alcañiz de la frontera et deinde ad Civitatem Caesaraugustae transtulisset, nobis in ea Foros Regnos, more solito, dedit: quos in dicta civitate Caesaraugusta in Refitorio sedis eiusdem civitatis, dicta superius die publicari fecit, X Libro Fororum annecti, sive adiungi voluit: et de Romancio in Latinum per dilectum Consiliarium suum Dominicum Cerdani militem Iustitiam Aragonum translatari, et sui debitis Titulis collocari mandavit. Sunt igitur dicti Fori 9 sub totidem Titulis: quorum precipui sunt I. Ne Dominus Rex Locumtenentes suprajunctariorum ponat Δ II. Quod Contrarijs Por

Δ sive constituat, et quod Suprajunctarij pro suis Locumtenentibus teneantur, & obligati existant. Sed hoc usque ad primas Curias computatas quas primo in dicto Regno celebraret duraturum.

Portarij, et Notarij Iudicatura
sint Aragonenses, et non alterius
nationis, et domiciliati in eodem
Regno: Excepto [illegible]
quod Rex possit ponere Recepto
rem pecuniæ in dicto Regno (Re
ceptorem nunc dicimus) qui sibi
placuerit, et bene visus fuerit
IV Quod Inhibitiones Iustitiæ
Aragonum, qui Iudex est in
factis Domini Regis, alij Offi
ciales et Iudices teneantur in
dictis, et factis servare et obe
dire V Quod impetrans Litteras
ad impediendum Officium Ius
titiæ Aragonum puniatur in
expensis et damnis in duplum
VI Quod aliqua moneta sine
consensu generalis Curiæ Ara
gonum in eodem Regno non
possit cudi, sive fieri. VII. Quod
in factis usurarum debeat (per
Prelatos et alios Ecclesiasticos
Iudices) Ordo Iudiciarius obser
vari. VIII Quod Prælati in cau
sa criminali ratione tempora
litatis citati (coram Iustitia Ara
gonum, seu alio officiali Regio pu
ta) personaliter non teneantur
com

comparere. Sed sufficiat per Procuratorem. IX Quod ville in baronia removerentur nec concederentur, et si concesse fuerint quod non valeant. Hos Foros totidem Regalias in Regno ambi. et Rex, illis que se expoliavit. Sunt vero Fori hucusque rogati Lib X fol. 240 Ro n. 534

Litterae Gregorij Papae XI circa libros sub nomine Raymundi Lullij evulgatos.

Eodem anno. Nonis Junij Litterae Gregorij Papae XI Archiepiscopo Tarraconensi super evulgatos Libros nomine Raymundi Lullij. Ex cartis Registro ann 2. ex curr. pag 134 ac Appendice Directorij Inquisit. Nicol Eymerich pag. 85 Refert Odoricus Raynaldus h.a. n 35

Plures Litterae eiusdem Pontificis super conversione Sarracenorum.

Anno 1373. Idem Pontifex pluribus Litteris ad Regem, Reginam, Filios eorum, ac alios Ecclesiasticos, ac Seculares viros, exemplo Alfonsi, Exercita principis monet, ad studium in Sarracenis ad fidem convertendis. Ex ipsius Registro tom 3 ex secret. pag. 1 et 90 ac tom 3. ex curr. pag 15. et 16 Refert Odoricus Raynaldus h.a. n. 17.

Fori Aragonum.

Anno 1375. Die V. Februarij. Rex

C.

Cur[illegible]

tri[illegible] [illegible]ibus

Fr[illegible] inicum [illegible]

ter Eccl. intercenentes scripsere tuncta regem pro aut ex curiarum Ann. 1372 (a quo suo loco diximus) qui temporalis erat, perpetuo duraturum tamen sanciret et Libx. Fontem adiungi voluit.

Litera Urbani VI. Papæ Petro Regi Aragonum

Anno 1379 VI Kal. Februarij Litera Urbani Papæ VI Petro Regi Aragonum, et Episcopum Cordubensem a fautoribus Clementis Antipapæ interceptum, liberari curaret. Ex Tom. 1 de Schismate pag. 134 Refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 43

Litera Regis Angliæ ad Regem Aragonum de eadem re

Eodem Anno Die XIV. Septembris Littera Ricardi Dei gratia Regis Angliæ et Franciæ Magnifico Principi Regi Aragonum consanguineo nostro praedilecto pro Papa Urbano VI contra Clementem Antipapam Ex Tom. 18. de schismate pag. 152 Refert Odoricus Raynaldus Tom. 17 Annal. Eccles. h. a. n. 42.

Explicatio Legationis Episcopi Cordubensis pro Urbano VI.

Eodem Anno Mense Novembri Explicatio Legationis Episcopi Cordubensis ad Regem Aragonum pro Urbano VI. Ex Tom. 20 de schis-

mat

mat pag 118. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 44.

Epistola Fr. Petri de Aragonia de adventu

Eodem anno Epistola Fr. Petri de Aragonia Minoritæ patrui Regis ad eundem de eo tom 4 de Schismate pag. 141 Refert Odoricus Raynaldus ubi sup. n. 47.

Fori Aragonum

Anno 1381 Die XVI. Mensis Octobris Rex convocata et congregata generali curia in civitate Cæsar augustæ, de Consilio eorum qui ad dictam Curiam convenerant, presente dilecto consiliario suo Dominico Cerdani Justitia Aragonum: fecit Foros veteres quos de Romanio in latinum translatari, et in publicam duci Nationem mandavit: et X. Libro Fororum addi, et continuari præcepit: et sui debitis titulis collocatos ab omnibus inviolabiliter observari. Præfatione igitur non ineleganti præfatione sequuntur cum XXXIII Fori sub XIV. titulis Quorum I est De temporibus quibus generales Curiæ celebrandæ sunt in Aragonia, i.e. de biennio in biennium, ut dictum fuit in Foro De Generali Curia Aragonensibus celebrandum Anno 1301 de quo suo loco diximus; cui Foros perpetua et illibata firmitate servari

in

... praecipitur II est: De comi-
tionibus et rescriptis. III De supra-
iunctariis, et aliis executoribus.
Sequitur ordinatio Curiae Regiae
de Almirantis. IV De Muneribus Re-
gentis Officium Gubernationis
V De Procuratore Fisci VI De Baiu-
lationibus. XI De Iudaeis, et Sarra-
cenis. XII De prohibita Inquisi-
tione. XIV De franchitatibus ali-
quarum servandis. Ceteri
ad praxim iudiciorum fere
spectant. Sunt itaque omnis to-
m hic usque rogati lib X fol.
254 Fol 367

Commentarius Episcopi Faventini ad Commissarios regni Aragonum pro validitate electionis Urbani VI. Papae.

Anno 1382 Commentarius Epis-
copi Faventini pro Urbano VI Pa-
pa ad Dominos Commissarios
Regni Aragonum pro validitate
suae electionis Ex Ms Vaticano
signat n 4927 pag 146 Refert Odo-
ricus Raynaldus h a n 23

Historia Regis Petri IV. ab eodem scripta.

Huic quoque Regi Petro IV. adscri-
bi solet historia suorum tempor-
um vernaculo illo sermone scripta,
quo tunc maior ditionis eius loque-
batur quam quidem Petrus Mi-
guel Carbonellus, ex Archivo Re-
gio Barcinonensi habitam, Chr-
onico suo Hispaniae eadem lin-
gua scripto integram, atque
illibatam inseruit. Magno au-
tem

con Zurita non sic, ut alii re comperta est, quod dicimus de Rege, eius Auctore.

Nobiliarium Regis Petri IV.

Laudatur quoque eiusdem Regis Petri stemmatographicus, Liber (Nobiliarium nos dicimus) sic decenit, itaque is Rex Barchinonae V. Die Januarij 1387.

Petrus Alberti.

Per hac quoque tempora Petrus Alberti, fuisse Cardinalis Petri de Luna, antequam, sedem Pontificiam Benedicti XIII. nomine occuparet, Genealogicum de Familiis Regni Aragoniae opus, etiam conscripsit; quod expresse, aut tacito Auctoris nomine laudant, qui de hac eadem re scribunt. M.S.

Don Petrus Garces de Carinena.

Scripsit etiam hoc eadem tempore D. Petrus Garces de Cariñena, opus dela Familia de Luna, sive Latine, sive Hispane, quod una, atque altera lingua vidit laudatis inde testimonijs D. Jo. Pellizer Hispaniae maior Historiographus, en el Memorial de los Sarmientos, fol. 73. et seq.

Uxores Regis & earum filij.

Uxores duxit Rex, quatuor: Mariam, Philippi, Nobilis dicti, ac Joannae Reginae, Navarrae Fi

lia

cium, ex qua Filios habuit: Constanzam, quæ Friderico Siciliæ Regi nupsit, Joannam, ac Mariam, & Petrum Filium. Eaque extincta: Eleonoram Alphonsi Lusitaniæ Regis natam, ex qua Filios non habuit. Eleonoram alteram, Petri, ac Elisabethæ, Siciliæ Regum, Filiam, ex qua Filios, ac Filias habuit: Joannem, qui Regnavit post Patrem, Martinum Siciliæ Regem, qui post Joannem Fratrem regnavit, Alphonsum, ac Eleonoram, quæ Joanni Castellæ Regi, Henrici Filio, nupsit. Ille, tandem, Sibillam (Forcianam vulgo dictam) ex qua Elisabetham Filiam habuit, quæ Jorgelitano Comiti Jacobi Infantis, Alphonsi IV. Regis, Filij; ac Regis Fratris natu Minoris, Nepoti.

Inscriptio quam habet illius depicta Effigies

Inscriptio quam eius depicta Effigies Cæsaraugustæ habet talis est: Petrus IIII. Ceremoniosus. Al„phonsi. IIII Filius. Partu. Editus „septimestri. Simul. Atque Reg„num. Initt. Maiorum. More. Coro„natus. Est. Ac. Nihil. Se. Nonnullis. „Suorum. Cædibus. Impie. Cruenta„set.

„ et. Multis. Aliis. auxit. Praestitae
„ Unionis. Privilegia. Pugnavit. a
„ Quem. Auduc. secum. Gestabat.
„ Descendere. Cupiens. Cum. E. Di
„ gito. Sibi. Sanguinem. Eliciuisse
„ Aequum. Erat. inquit. Qua. Sot. Vi
„ rorum. sanguine. Erata. Fue
„ rant. Non. Nisi. Regis. Scitu. Con
„ciderent. Post. Naturae. Acerbita
„ te. Deposita. Rempub. Maximis.
„ Beneficijs. Ornavit. Demum.
„ Annum. Agens. LXIX. Obijt. Ha
„ IIX. Id. ian. Ann. Dom. M. CCC-
„ LXXXVIII Regn. Ann. LI. Menses.
„ XI Dies. XIIX.

JOANNES I. Arag. Rex.

Ann. Chr. 1387.

XV.

Joannes I. Rex.

Extincto Petro IV. Rege, Joannes I. eius Filius, sed non Patri simi-lis, Aragoniæ sceptrum tenuit.

Sancio Regis pro Clemente contra Urbanum VI. Papam.

Eodem Anno 1387 Rex sanctio-ne sua, aliorum Principum exempla imitatus, declaravit Cle-mentem verum ac legitimum ... ecclesiæ Pontificem, et ut ta-lem (repudiato Urbano VI) colen-dum adsius: cum antea eius Pa-ter Petrus Rex sanxisset in neu-trius venerationem procumben-dum, antequam œcumenica Sy-nodus de ea re statuisset. Extat illius Edictum sub hac formula: Datum Barchinonæ sub Sigil-lo Bullæ nostræ aureæ in pen-denti XXIV die februarij anno a nativitate Domini M.CCC LXXXII (imo M CCC LXXXVII) regni nostri primo. Joannes Rex. Ex M.S. Bibli-oth. Vatican. Signat. litt. B. n. 12. pag 538. refert Odoricus Raynaldus h. a. n. 10

Fors Aragonum.

Anno 1390 Die XXV. Novembris Rex

Ioannes Eximini Cerdan. Iustic. Arag.

Raymundus de Francia
Ferdinandus Eximini de Galloc.
Iacobus de Hospitali
Raymundus de Torrellas
Berengarius de Bardaxi.

Rex convocatis Curiis Aragonum in Loco Montisoni, nobis etiam Foris Regni, more solito, dedit quos per dilectum consiliarium suum Ioannem Eximini Cerdani (Dominici filium) cum et de Consilio Fidelium Raymundi de Francia decretorum Doctoris Consiliarij sui, Ferdinandi Eximini de Galloc, Iacobi de Hospitali, Raymundi de Torrellis, et Berengarij de Bardaxino Iuris peritorum civitatis Caesaraugustae de Romanico in Latinum Lucidiori stylo decrevit ordinari et eam Fororum emmendationem ac novellorum ordinatam constructionem, sub decibus titulis collocari XI. Librum nuncupari et aliis Fororum libris adiungi sunt ita que dicti Fori XIX. sub IX. titulis: Quorum Primus est De officio Iustitiae Aragonum, et inquisitionis eiusdem, i. e. contra eundem Iustitiam eiusque Locumtenentes, Notarios, et Virgarios sua Curiae constatque nostrum capitibus sive

fixis; quibus illius luxisdictio, (qua ab Ann. chr. 1348 extinctis privilegii dicentis nimium aucta fuerat, ut suo loco notavimus) non parum immiminuta fuit. Hoc Foro a Rege Regnum ~~[illegible]~~ con poca espensa (i.e. gasto) a instigación de don Belenguar de Bardaxí, e Don Ferrant Ximenez Salloç, ait Joannes Eximinus ipso Cerdani, qui eo latino fecit, in sua Epistola, port Arag. Fori edita, de qua suo loco dicemus. Sextus tit. est De Exiliis; eoque cavetur ut Rex neminem a Regno sine causa cognitione exiliare possit. Nonus vero, De Alcaydis; quo Rex prohibetur aliquos Alcaydiatus dare personis extraneis a Regno. Caeteri ad praxim iudiciorum pertinent, vel minoris momenti sunt. Sunt itaque omnes Regni Fori hucusque rogati Lib. XI. tit. 263 Fori vero 586.

Sentencia Archiepiscopi Caesaraug.

Anno 1391 die XII. Octobris Sentencia Arbitralis Garsiae Archiep. Caesaraug. inter Ecclesias S. Salvatoris et S. Mariae Caesaraugusta extat apud Joann. de

Hrrrego, in cathedr. Episcop. Cæsaraug. Cap. 22. p. m. 328. D. Lud. ab Exea, in Discurs. Instaurat. s. sedis cæsar aug. part 1 an. 311.

Petrus de Luna Venunciatus Pontifex.

Anno 1394 IV Kal. Octobris. Petrus de Luna, Aragonius, Joannis Martini Lunæ, et Donnæ Mariæ Petri Gotoriæ filius, in demortui Clementis Pontificis locum, substituitur a Cardinalibus, qui Avenioni erant congregati, superstite Romæ Bonifacio IX. Urbani VI successore, seque Benedictum XIII. vocare voluit, qui si luxe tanto muneri, quietis aliis temporibus, præfuisset (ut summus in eo fuit sanguinis splendor, è nobilissima quippe et amplissima Lunarum familia, qua nulla illustrior in Hispania, (Regali excepta) visa est, animi magnitudo, et Doctrina) pres titisset multa laudibus et præconiis digniora.

Litteræ Petri de Luna alias Benedicti XIII. ad Papam

Eodem Ann. Id. Octobr. Litteræ eiusdem Petri de Luna, Joanni

nem Regi Aragonum, quibus eum adversantem, atque repugnantem ad Pontificatum evectum fuisse, et testatur. Extant apud Zuritam in Indic. Rer. ab Arag. Reg. gestar. l. 3. g. m. 152. Omittun tur vero ab Odorico Raynaldo quod mirere, in Annal. Eccles. ha.

Uxores Regis, et eorum Filij.

Uxores duxit Rex Joannam Philippi de Valois Galliæ Regis Filiam, quæ ante consumationem Matrimonij obiit suum obijt, Martham, Joannis Comitis de Armeniac Filiam, ex qua Filiam habuit Joannam, quæ Mathæo Fuxensi Comiti nupsit, Violantem, Roberti Ducis de Bar Filiam, ac Joannis de Francia, Galliæ Regis Nepotem, ex qua Filios habuit Jacobum ac Ferdinandum, qui Infantes adhuc extincti fuere, ac Violantem Filiam, quæ Ludovicum Ducem de Anjou Maritum habuit. Inscriptio quæ eius depicta Effigies Cæsaraugustæ

Inscriptio quam habet illius Augusta effigies

adornatur, talis est: Joannes I. „ Petri IIII. Filius. Patri omni- no.

„ [illegible] Eo. Mortuo. Re
„ gnum. sumpsit. Diadema. se
„ A Negotiorum. Tractatione
„ Magnopere. Abhorrens. Cum.
„ Miro. Venandi. Ferase. Insec
„ tandi. studio. Teneretur. Pr
„ le. Mascula. orbatus. In. Ipr
„ Venatione. Decessit. Ex Equo.
„ cadens. Mortuus. Inventus
„ A. D. XIV. Kal. Jun. Aetatis.
„ Ann. XL. christi Autem. M.
„ CCC. XCV. Regn. Ann. VII. M
„ ses IIII. Dies XIII.

Martinus Rex.

MARTINUS. Arag. Rex.
Ann. Chr. 1395.
XVI.

Ioanne I. [illegible] ut vidimus, fra-
ter Martinus, Montalbi Dux, in-
revisus ut institutus a Fratre
haeres (qui Petri Patris sui Ultimam
habere dispositionem ea de re vo-
luit, qua constituerat ut si for-
te Ioannes masculis filiis orba-
tus moreretur, non Martinus fra-
ter, sed Ioannis filia, quaecumque
extaret natu maior, Regiam
omnem haereditatem adiret)
Rex Aragonum VI. Kal. Iunii
huius anni renunciatus fuit. Nec
illi obfuit quod tunc in Sici-
lia esset, sua Martini filii seu
ac Mariae illius uxoris ad reg-
trum illud tuiturus. Maria
enim Luna eius Uxor, a Lupo
Luna, Lunensis comitis filia
ac haeres, cuius patrimonium
latum fuit, et amplissimum,
qua Barchinona tunc erat, ma-
nsit una adversus comitem
Fuxensem, qui Ioanam Regis Io-
annis Filiam uxorem habebat

stre

stenue ac strenuiter tutavit; co-
muneque ac summum consili-
um ordinavit, cui interfuere
Ininius Valtozza, Tarraconensis
Antistes, Bernardus Pinorius,
Hugo Anglesola, Rogerius Mon-
cada, Michael Surzza, Francis-
cus Aranda, qui illis temporibus
bus prudentissimus et Sapientissimus
simus habitus est, Bernardus
Michael, Gulielmus Puiadas, Ge-
rardus Palshius et Bernardus Za-
tilla, de cuius sententia summa re-
rum, et procurationi regni con-
suluit, providitque.

Raymundus Montaner

Eodem Anno 1395. Raymundus
Montaner (Ramon nostri dicunt)
Peralada in Cathalonia natus
Ann. 1325. seu 1335 aetatis suae
LX. scribere aggressus fuit, quid
et summa fide ore virorum
enarrator fecit vernacula Gen-
tis lingua, qua sic titulus con-
ditur. chronica, o Descripzio
dels Fets, et Hazaneys del in-
clyt Rey Don Iaume I. Rey d:
Aragó, de Malorque, et de Valen-
cia, e de molts dels decendents;
quae edita fuit Valentiae Ty-
pis viduae Ioann. Mey, A. 1558.

in

indeque Barcinona 1562. Hunc nescio quis in sermonem Hispanum conversum, Barcinone etiam prodixe fecit A. 1595

Linages de Cathaluña

Scripsisse etiam dicitur Librum de los Linages de Cataluña, quod dubitari potest cum vixerit illius temporis, quo vixit Montanerius, noster studium videatur.

Litera Regis Castellæ Aragoniæ Regi avunculo suo de Schismate.

Anno 1397 Die X Mensis Septembris Salmatica Amplissima Littera Henrici Castellæ et Legionis Regis Excellentissimo ac potentissimo Principi Martino Dei gratia Regi Aragonum avunculo suo precarissimo de Schismate tunc in Ecclesia occurrenti Ex Tom 15. de Schismate pag 29 Refert Odoricus Raynaldus h a. n. 8

Fori Aragonum.

Anno 1398 Die XI. Mensis Aprilis. Rex curias Aragonensibus celebravit in civitate Casaraugusta in quibus, solito more nobis quoque Foros Regno dedit quos elegantiori etiam quam antea stylo, per dilectum consiliarium suum Joannem Eximini Cerdani, Militem Justitiam

Joannes Eximinus Cerdan Justic. Arag.

Petrus Vilana
Raymundus de Francia
Berengarius de Bardaxi
Ferdinandus eximinus de Sallez.

Iacobus de Hospitali
Stephanus Pertinat.

Aragonum ... de consensu ... rum et fidelium suorum, Petri Vilana Canonici ... dis Casaraugustanæ, Raymundi de Francia Decretorum Doctoris, Berengarij de Bardaxino, Ferdinandi Eximini de Sallez scutiferorum Iacobi de Hospitali, et Stephani Pertinat civium Casaraugustæ iuris peritorum de Romancio in Latinum translatari, et sub debitis titulis collocari mandavit, et XII. Librum Fororum nuncupari voluit, et ab omnibus observari. Sunt igitur harum Curiarum Fori LII. sub XXVIII. titulis collocati. Quorum pars maior ad forensem tribunam pertinet, quæ iam hoc tempore non parum diffusa erat, quales sunt 1. de Iudicijs II. De ordine cognitionum III De modo procedendi in inquisitione officij Iustitiæ Aragonum IV De Iurationibus V De firmis Iuris et similibus, quos inter VI. De Procuratore Fisci. Regi non amplius quam unum Procuratorem Fiscalem habere permittit. IX. est. De Inhibitionibus ... a Curia scilicet Iustitiæ Aragonum

Domi

XXIII. De Salarijs mercenariorum.
XXVII. Itemque singularis De Prohibitione Sisiarum in Aragonia, cui tamen cum vim adimere tentavit vel explicare eum conatus Innocentius Papa VIII. Ann. 1486 ut hoc anno videmus.

Domino Regi præsentandis vel eius Primogenito libere et franche sive in illius corpore dicuntur. Sunt igitur omnes Regni Fori huc usque a Regibus dati Lib. XII. Ab. 1291 Fori 638

Allocutio Regis ad Regni ordines.

Propositio (sic vocant) harum Curiarum, sive sermo ante illarum initium a Rege Regno dictus vel allocutio Regia ad Regni ordines sive Brachia, die 29. Aprilis, scitu lectuque dignissima Extat apud Hier. Blanc. in Comm. Rer. Arag. p. m. 763 764 765 et 766

Responsio ordinum Regni.

Responsio Archiepiscopi Caesaraugustani ad Regem, Regni nomine Extat apud eundem Hier. Blanc ubi sup. p. m. 766. 767. 768.

Legatio Regis Aragonum ad Regem Galliæ super Schismate.

Anno 1399. Legatio Martini Regis Aragonum ad Carolum Francorum Regem pro liberando Petro de Luna ab obsidione Avenionensi per medium Abbatis a Rampullo (Rigol). Geraldini de Cervilione, F. Petri Marini Ministri ordinis fratrum Minorum in Provincia Aragoniæ et Petri Colta sive Calva Legum Doctoris, Oratorum suorum. Ex tom. 10. de schism. pag 203.

203. Refert obviciis Raynaldus h. a. n.

Responso Regis Galliæ ad antedictam legationem.

Eodem anno Responsio Regis Franciæ facta eisdem oratoribus. Ex Monimentis supra citatis. Refert idem obvicius Raynaldus ob[...] n. 10

Privilegium Regis Martini Ecclesiæ Cæsaraugustanæ

Anno 1400 Die VI Aprilis, Privilegium Martini Regis Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, ac Sanctæ ejus Archiepiscopo, super libertate suorum Vassallorum. Extat apud Joann. de Arruego in cathedr. Episcop. Cæsaraug. cap. 22. ¶ m.

FORI Aragonum. Hispano sermone scripti hinc incipiunt

Anno 1404 calatis Comitijs Aragonum in Villa Maella Martinus Rex novos Foros Aragoniæ Regni dedit; qui fori XII eorundem Fororum Librum collocati reperiuntur, sed sine Præfatione nec alteri publicationis eorundem, nec de Romancio in latinam linguam translati: ut in allatis supra huc usque fuerat obvervatum sed communi tunc sermone tantum scripti, quod deinceps in reliquis omnibus ab hoc tempore scitis†, factum est sane et

†(quaeris demptis ut suo loco dicemus)

ji

ti quoque [illegible] IX, aliceq sub V titulis collocati, quorum I est De Inquisitione contra Justitiam Aragonum II De Audiciis III. De firma Juris IV De homicidiis et aliis criminibus. V De Surreantibus et eorum valitoribus: sed per quinquenium tantum duraturis. [illegible] que officium Justitia Aragonum ampliatum fuit, quod Joannes Eximinus Cerdanus, tunc temporis Justitia in Epistola sua part. For. Arag. edita, [illegible] notavit his verbis. Item en aquellas
„ Cortes fue dado poder ami Justi
„ cia de Aragon, que conociere
„ por todo el Regno en los fechos
„ de las singulares por ciertos
„ tiempo satsia que el Justicia
„ de Aragon non de puede conno
„ cer sino enfeytos de cuentra
„ fuero, e quando se fusmeten los
„ singulares a su Jurisdicion. Sunt itaque omnes fori huc usque habiti Lib. XII Tit. 296 Fori vero 647.

Sciencia Gregorij Papa XII. ad Petrum de Luna.

Anno 1406 Die XI Dezembris ab Assumptione ad Pontificatum Gregorio

gorij Papa [illegible] ix [illegible] exa[illegible] dem Pontifices ad Petrum de[illegible] et eius Cardinales, quibus eum ad abdicationem solicitat. Ex tom 24 de schismate pag. 150 et aliis, Refert Odoricus Raynaldus hoc anno n 14

Responsio Petri de Luna ad precedentes litteras.

Anno 1407 II Kal. Februarij Responsio Petri de Luna ad praecedentes Gregorij litteras. Ex eod tom 24. de schismate pag. 152. et aliis monumentis, Refert Odoricus Raynaldus h.a. n 1.

Littere eiusdem Gregorij Papa ad eundem Petrum de Luna

Eodem Anno III. Iulij Littera eiusdem Gregorij Papa Petro de Luna de eadem re Ex tom. 22. de schismate pag. 11 Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n 8.

Responsio Petri de Luna ad precedentes litteras.

Eodem Anno Kal Augusti Responsio Petri de Luna ad Gregorium Ex eodem tomo de schismate pag. 12. Refert Odoricus Raynaldus ubi sup n. 9.

Chronicon Olianense

Ab Anno 1113 usque ad Ann. 1409 chronicum Olianense, ex veteri cod M.S. s. Mariæ de Oliano in Diocesi Gerundensi, primum edidit Stephanus Baluzius Tutelensis, in fine Marc. Hisp. Parisijs apud Francisc Muguet, A. 1688. f.

Anno

...1410 Diebus XXX. ac XXXI
Maij Barchinone Dispositio
Testamentaria Regis Martini De
Regnis suis sive, Declaratio volun
tatis ejus, ut illi traderetur
cui de jure competerat. Ex Reges
tro Parlamenti habiti Barchi
none hoc anno: sub die 22 octo
bris Anni seq. 1411 fol. 973 M.S.

Dispositio Testamentaria Regis Martini de Regnis suis.

Eodem Anno II Kal Junij Rex
in caenobio sanctimonialium
Barchinonensi morbo adiunctus,
vulgus Vallis ocellarum cogno
minat; morte, ~~[illegible]~~
rus, è vita excessit. ultimus Ara
gonensium Regi ex virili Bar
chinonensium comitum pro
sapia. qui stirpem antiquissi
mam per duo, et dimidium
altexitus fermè saecula, admi
rabili quadam continuatio
ne, Regnorumque serie, nume
ratis x Aragoniae, et aliarum
ditionum Regibus propaga
verant.

Mors Regis Martini.

Uxores duxit Rex (Dum Ma
sanguis ac aliarum plurium
ditionum beneficiis Patris poti
retur) Mariam, Lupi de Luna
Lunensis Comitis, Filiam; ex qua
Filios habuit: Jacobum, Ioannem
Martinum (qui Mariae, Fade
rici, ac Constantiae Siciliae Re
gum

Uxores Regis, Eorum Filij.

... unica, Filia, nupsit, et ex Tarricia sive Therestia Notia Sicula Fœmina, Federicum (sive Fadrique) Filium Naturalem habuit, ac tandem Margaritam. Sed omnes hij, ante Patrem obiere. Ipsaque etiam Maria Regina extincta, Margaritam secundo duxit Petri Comitis Pradensis, ac Joanna de Cabrera Petri Aragonia Infantis Bisnepotis Filiam; ex qua nullam prolem habuit. Inscriptio, quam eius depicta Effigies Cæsaraugustana habet hac est: Martinus Petri IV. Filius A. Joanne Fratre Institutus. Hæres Insigne Regni Cum D Maria Luna Recti Uxore Suscepit. Cumque Filius Ex Ea Natus Martinus. Sibi Dictus Siciliæ Jam Rex A. D IIX. Kal. Aug Ann. Dom. M. CD IX Morbi Pestilentis. Vi. Oppressus Ad Callarem. Sine Legitima Prole. Obijsset Pater. Filio Successit. Siciliense Regnum Ducatumque Athenarum Et Neopatriæ Aragoniæ Regno Subiunxit. Nec Diu Post Ea Sponte Parens Annum Agens XLIV. Nullis Relictis Filiis Pridie Kal Jun Moritur Et Anno Domini M. CD. X. Regnavit Annos XV. Dies XI.

Inscriptio quam habet eius depicta effigies Cæsaraugustæ posita.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] puedan [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p. [illegible]

Del lugar donde se huviere de tener el Consejo, y quando, y del Juramento que los Consejeros han de hacer, y de la forma de proveer en caso de Vacacion p. 1.

Que la Audiencia Real no pueda ser convocada fuera de la Ciudad de Caller p. 2

En caso de ausencia del Lugart.te General de la mano de Zerdeña quien tendrà la Audiencia, y exercicio de la Jurisdiccion p. 3.

De la facultad que tiene el Lugartheniente General, Regente el officio de la Governacion del Cabo de Caller de llevar uno de los del Consejo p. 3.

De la prohibicion del officio de Abogacion a los Consejeros excepto en las Causas fiscales p. 3

De los Juezes ante quien podran ser acusados los Vicecanceller Regente, Assessor, y los del Consejo p. 4.

Que las Causas de Apelacion no puedan ser cometidas a Juez delegado, antes ayan de determinarse en la Aud.a p. 5

De la subrogacion de los Consejeros en lugar de los que son ordinarios haviendo sido Abogados en las Causas que huvieren de juzgar p. 5

De la Inquisicion contra el Vicecanceller Regente Assessor y Consejeros p. 6.

De la forma del repartimiento de los Procesos y de la relacion de ellos p. 6.

Que se haya de haver una escribania de la Aud.a Real dentro las Casas de la Inquisicion p. 6.

Del tiempo que ha de durar el Consejo de la Aud.a Real el qual se comienza el Exercicio de aquel p. 7

Reparo del Consejo de Justicia de Razon y que tocan a los Lugartenientes, y de la forma que se ha de tener en el reparto en las Escribanias, y del conocimiento de los Procesos que en ellos se actuaren p. 8